

Programmabegroting 2019

Inhoudsopgave Programmabegroting 2019

1. Inleiding	7
2. Programmaplan	13
Programma 1: Bestuur en ondersteuning	13
Programma 2: Veiligheid	18
Programma 3: Beheer openbare ruimte	22
Programma 4: Economie	26
Programma 5: Samenleving	30
Programma 6: Milieu	37
Programma 7: Volkshuisvesting en ruimtelijke ontwikkeling	42
Algemene dekkingsmiddelen	47
Overhead	50
Vennootschapsbelasting	51
Onvoorzien	52
3. Paragrafen	55
Lokale heffingen	55
Weerstandsvormogen en risicobeheersing	61
Onderhoud kapitaalgoederen	69
Financiering	72
Bedrijfsvoering	77
Verbonden partijen	79
Grondbeleid	91
4. Overzicht van baten en lasten en toelichting	97
4.1 Overzicht van baten en lasten	97
4.2 Overzicht van incidentele baten en lasten	99
4.3 Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves	100
5. Overzicht van baten en lasten per taakveld	103
6. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting	107
7. Meerjarenraming en toelichting	119

1. Inleiding

Inleiding

Algemeen

Voor u ligt de programmabegroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022. De programmabegroting en meerjarenraming zijn een uitwerking van de vastgestelde kadernota 2018-2022, inclusief aangenomen amendementen.

In de Kadernota zijn de financiële kaders doorgerekend en budgetten voor nieuw beleid gevoteerd. In de programmabegroting worden –naast deze kaders en nieuw beleid- mutaties in budgetten voor bestaand beleid opgenomen. In deze inleiding worden verschillen tussen Kadernota en Programmabegroting toegelicht.

Deze programmabegroting en meerjarenraming is nog zonder de financiële consequenties van het Uitvoerings Programma 2019-2022. De conclusies uit de afstemmings-overleggen door de SED-gemeenten konden -in verband met de aanbidding van de begroting aan de Provincie- niet meer worden verwerkt in deze begroting. Indien het Uitvoerings Programma onderdelen bevat die in 2019 worden gepland, dan moeten de financiële gevolgen hiervan op een later moment via begrotingswijziging in de begroting 2019 worden ingebracht.

Opmerkingen bij de Begroting 2019

- Er wordt momenteel gewerkt aan het omzetten van de reserve Groot Onderhoud Kapitaalgoederen in een voorziening Groot onderhoud gebouwen en een voorziening Groot onderhoud kapitaalgoederen. Daarbij worden ook de ramingen in meerjarenperspectief geactualiseerd. Mogelijke financiële gevolgen daarvan zijn bij het opmaken van de begroting 2019 nog niet bekend;
- Scenario 's inzake de heffing van rioolrechten worden in december 2018 aan de raad voorgelegd;
- Daar het leeuwendeel van geraamde uitgaven voor wat betreft de BTW compensabel of verrekenbaar is, is geen doorrekening gemaakt van de stijging van de BTW van 6% naar 9%. Dit heeft –naar verwachting- in financiële zin een zeer gering effect op de begrotingen;
- In de begroting 2019 is de Voorziening Oksel ad € 140.000 toegevoegd aan de risicoreserve grondexploitatie. Voor de Oksel worden geen kosten meer verwacht en de risicoreserve grondexploitatie blijft –met deze toevoeging- binnen de door de raad gestelde financiële kaders;
- In de financiële ruimte in meerjarenperspectief is al rekening gehouden met gelabelde gelden voor genomen beleid, waarvoor nog geen expliciete besluitvorming heeft plaatsgevonden. Concreet gaat het om structurele budgetten voor huisvestingsvoorzieningen onderwijs (€ 47.000), uitvoering van de handhavingsnota (60.000) en een besparing op onderhoud door verkoop gebouwen (€ -90.000).

Financiële positie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Financiële ruimte in de aangeboden Kadernota	- 572	199	417	215
Amendementen:				
Schuldhelpverlening 2019 t.l.v. reserve Sociaal Domein	141			
Halvering budget Wet op de Lijkbezorging	13	13	13	13
Financiële ruimte Kadernota 2018-2022	- 418	212	430	228
Saldo mutaties Begroting 2019	+ 720	+ 367	+ 191	+ 283
Structurele ruimte Begroting 2019	302	579	621	511

Toelichting op de mutaties ten opzichte van de Kadernota	2019	2020	2021	2022
<i>Aanpassing systematiek BTW-Compensatie Fonds(BCF)</i>	+ 508	0	- 131	- 208
De Nederlandse gemeenten maken gedurende een reeks van jaren minder aanspraak op het BCF (welke wordt gevoed vanuit het gemeentefonds), waardoor jaarlijks –op voorschotbasis- het niet benutte deel vanuit het BCF wordt terug gestort in het Gemeentefonds. Bij het opmaken van de Kadernota heeft het Rijk aangegeven dat de systematiek van bevoorschotting inzake het BCF wordt gewijzigd: het voorschot voor 2019 wordt niet meer in 2019 toegevoegd aan het Gemeentefonds, maar in 2020. Voor de volgende jaren geldt dezelfde systematiek. In de Algemene Uitkering 2019 valt dan een ‘gat’ van € 508.000, welke in 2020 wordt toegevoegd. Daar alle Nederlandse gemeenten hiermee kampen is aan de toezichthouder (de Provincie) gevraagd hoe hier mee om te gaan. De Provincies hebben nu als landelijke beleidslijn het volgende bepaald: gemeenten mogen in hun begroting 2019 <u>structureel</u> het bedrag inzake 2019 opnemen voor de jaren 2019 t/m 2022.				
In de Kadernota zijn de volgende inkomsten geraamd:	0	508	639	716
De nieuwe bedragen op basis van de beleidslijn Provincies zijn	508	508	508	508
De financiële consequenties voor de Begroting 2019 zijn	+ 508	0	- 131	- 208
<i>Afvalstoffenheffing</i>	+ 126	+ 126	+ 126	+ 126
In de kadernota is al wel rekening gehouden met een toename van lasten in het kader van de afvalinzameling (nog los van het tarief van de HVC voor 2019, dit is nog niet bekend), maar nog niet met de doorbelasting hiervan in de afvalstoffenheffing. Deze wordt nu structureel meegenomen in de Begroting 2019.				
<i>Onderhoud kapitaalgoederen</i>	+ 107	+ 294	+ 143	+ 144
Het geraamde onderhoud van kapitaalgoederen wordt in de begrotingen gedekt door een bijdrage uit de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve. In de Begroting 2018 zijn in de meerjarenraming 2019-2021 de geraamde onderhoudskosten niet volledig gedekt door bijdragen uit deze bestemmingsreserve. In de begroting 2019 wordt deze omissie hersteld door hogere bijdragen vanuit de bestemmingsreserve.				
<i>Bijstelling bijdragen gemeenschappelijke regelingen</i>	- 62	+ 1	+ 126	+ 143
In de Kadernota zijn de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen (indexatie <u>en</u> nieuw beleid) geraamd. De hogere bijdrage 2019 aan SSC DeSom is daarbij abusievelijk structureel geraamd, terwijl de toename van de bijdrage aan SSC DeSom –met name voor 2019 en 2020- voor een aanzienlijk deel incidenteel is. Dit betekent een aframing van kosten in 2021 en 2022. Inzake de toename van lasten in 2019: bij de kadernota is een berekening gemaakt van de toename van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen. In deze berekening is ervan uitgegaan dat de bijdrage aan de muziekschool vrij kon vallen. Omdat de raad in juni heeft besloten budget voor de muziekschool beschikbaar te willen houden, hebben wij deze vrijval niet verwerkt in de begroting. Hierdoor blijft er structureel een bedrag beschikbaar voor muziekonderwijs.				
<i>Bijstelling Rijksbijdragen sociaal domein</i>	+ 38	+ 37	+ 37	+ 197
Recente bijstellingen van de rijksbijdrage in het kader van de BUIG en de Cumulatieregeling sociaal domein zijn verwerkt in de Begroting 2019 en de meerjarenraming.				
<i>Rentelasten</i>	- 29	- 61	- 116	- 163
Als gevolg van inzet van de algemene reserve voor dekking van incidentele bijdragen aan SED-Perspectief dient aanvullende financiering te worden aangetrokken. De geraamde rentelasten hiervan zijn verwerkt in de Begroting 2019 en meerjarenraming.				
Saldo van overige (kleine) financiële mutaties	32	- 30	+ 6	+ 44
De overige mutaties betreffen een veelvoud van kleine bijstellingen van structurele budgetten in de begroting 2019, als gevolg van de beoordeling van budgetten bij de jaarrekening 2017 en actuele inzichten.				
Financiële mutaties ten opzichte van de Kadernota	+ 720	+ 367	+ 191	+ 283

Wijzigingen op basis van regelgeving

De programmabegroting wordt al jaren samengesteld met inachtneming van de inhoudelijke eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) daaraan stelt. Het BBV adviseert om in sommige gevallen de informatie anders of op een andere plek te presenteren.

Volgens de regelgeving van het BBV is de programmabegroting opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Programmaplan
- Paragrafen
- Overzicht van baten en lasten en toelichting
- Overzicht van baten en lasten per taakveld
- Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting
- Meerjarenraming en toelichting

In de programmabegroting 2019 is deze indeling toegepast. Dit heeft geresulteerd in een aantal aanpassingen:

- Er is een duidelijke splitsing gemaakt tussen het vast te stellen begrotingsjaar 2019 en de jaren 2020 t/m 2022. De programmabegroting 2019 gaat over 2019, behoudens het hoofdstuk 'Meerjarenraming en toelichting'. Daar vindt u informatie over 2020 tot en met 2022
- Conform regelgeving is het *overzicht van incidentele baten en lasten* en het *overzicht structurele mutaties reserves* opgenomen bij het hoofdstuk 'Overzicht van baten en lasten en toelichting'
- Het hoofdstuk 'Financiële positie en meerjarenraming' is gewijzigd in 'Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting' en is ingedeeld conform de richtlijnen van het BBV. Hierdoor heeft dit hoofdstuk veel meer gewicht gekregen. Gebruikelijk was al om hier informatie te verschaffen over het algemene financiële beeld en de vermogenspositie. Toegevoegd is een overzicht van reserves en voorzieningen inclusief een uitgebreide toelichting. Daarnaast worden overzichten weergegeven van investeringen. Hierdoor ontstaat er in dit hoofdstuk een compleet beeld van de financiële situatie

Naast bovenstaande aanpassingen zijn per programma in de tabel bij 'Wat mag het kosten' de onttrekkingen en toevoegingen per programma weergegeven. Als er in de tabel bij de reserves een bedrag staat, wordt verderop in de tekst aangegeven om welke reserve het gaat. Een uitgebreide toelichting op de reserves is, zoals hierboven vermeld, opgenomen in het hoofdstuk 'Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting'.

Beslispunten

Bij de behandeling van de Kadernota 2018 – 2022 heeft u besloten om de financiële consequenties van de voorstellen voor nieuw beleid en vervangingsinvesteringen en de uitgangspunten voor de begroting 2019 te verwerken in de begroting 2019. In de voorliggende begroting is, met in achtneming van de aangenomen amendementen, uitvoering gegeven aan dit besluit.

Wij stellen u daarom nu voor om:

1. De programmabegroting 2019 vast te stellen
2. Kennis te nemen van het meerjarenbegroting 2020 – 2022
3. In te stemmen met de financiële gevolgen van alle investeringen voor 2019 en autorisatie te verlenen tot het maximum van het opgenomen investeringsbedrag.

2. Programmaplan

Inhoud van het programma

De gemeente Enkhuizen staat voor een betrouwbaar bestuur, dat op een open en transparante wijze inwoners, bedrijven en instellingen betreft bij haar besluitvorming en over de uitvoering hiervan verantwoording aflegt. Enkhuizen biedt een goede dienstverlening door:

- snel te reageren;
- de juiste informatie te verstrekken;
- mee te denken;
- digitale diensten aan te bieden.

De filosofie over dienstverlening verandert niet in 2019. Gemeente Enkhuizen vindt goede dienstverlening aan de inwoners en bedrijven belangrijk. De dienstverlening aan de balie en de telefoon is de afgelopen jaren als goed beoordeeld. Deze positieve beoordeling willen we behouden en waar mogelijk verbeteren. Het streven is dat onze klant het juiste antwoord krijgt op het juiste moment en op de juiste plek. Dit uitgangspunt vraagt om middelen en systemen, maar ook om aanpassingen in het dienstverleningsconcept.

Trends en relevante ontwikkelingen*Verkiezingen*

Op 20 maart 2019 is er een gecombineerde verkiezing, namelijk verkiezingen Provinciale Staten en verkiezingen voor het Waterschap. Vervolgens vinden op 23 mei 2019 de verkiezingen van het Europees Parlement plaats.

Reisdocumenten 2019

In maart 2014 is de geldigheidsduur van de reisdocumenten aangepast. Het document is geldig voor 10 jaar in plaats van 5 jaar (voor aanvragers van 18 jaar en ouder). Vanaf maart 2019 betekent dit een forse daling van het aantal aanvragen reisdocumenten.

Wat willen we bereiken?**Maatschappelijke doelstelling**

1. Een open, transparante en betrouwbare overheid;
2. Inwoners en ondernemers zoveel mogelijk betrekken bij (nieuw) gemeentelijk beleid door burgerparticipatie in te zetten;
3. Tevreden inwoners, bedrijven en instellingen.

Indicatoren	nulmeting	norm	2019	2020	2021	2022
1. Een open, transparante en betrouwbare overheid						
Het percentage inwoners dat vindt dat de gemeente inwoners voldoende betreft bij plannen, activiteiten en voorzieningen.	2017: 30%*		35%		37%	
Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente.	2017: 6,42*		6,7		7	
2. Tevreden inwoners, bedrijven en instellingen						
Percentage afdoening bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn	Volgt in 2018		95%	95%	95%	95%
Percentage afdoening bezwaarschriften binnen de afgesproken termijn (zes weken na ontvangst bezwaarschrift)	Volgt in 2018		70%	70%	70%	80%
* Gegevens afkomstig uit onderzoek "Waar staat je gemeente". Deze benchmark wordt eens in de 2 jaar gehouden. De laatste dateert van 2017.						

Verplichte indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	2018	2019
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen begroting	0,13	0,13
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen begroting	0,13	0,13
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	*	12,14

Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	Eigen begroting	*	*
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	2018: 8,60%	2019: 8,30%

* De loonsom van het personeel is ondergebracht bij een gemeenschappelijke regeling waardoor een zuivere berekening niet te maken is

Wat gaan we ervoor doen?

Communicatie

Regulier gemeentelijk beleid vertalen naar een heldere boodschap/uitleg voor inwoners en ondernemers. Deze boodschap verspreiden we via allerlei laagdrempelige kanalen zoals:

- social media;
- onze uitingen via de regionale pers;
- gemeentenieuws in huis-aan-huis-krant;
- gemeentelijke website.

De gemeente betreft inwoners op verschillende manieren bij besluitvorming, bijvoorbeeld met enquêtes, inspraakbijeenkomsten of interactieve beleidsvorming. Ook staat 2019 in het teken van het introduceren van de nieuwe burgemeester.

Dienstverlening op maat

De afdeling Dienstverlening wil de (digitale) dienstverlening richting inwoners, bedrijven en instellingen verder optimaliseren.

De baliecontacten worden de komende jaren minder door wettelijke bepalingen. Daarnaast wordt de samenleving steeds meer digitaal en zij verwacht dit ook van de gemeente. De website gaat hier als dienstverleningskanaal een belangrijke rol in spelen. De website heeft dan ook een verdere doorontwikkeling nodig.

Er zijn nog meer ontwikkelingen die bijdragen aan het optimaliseren van de (digitale) dienstverlening. Ook deze gaat de afdeling Dienstverlening oppakken. Denk hierbij aan 'werken op afspraak'.

Een betrouwbare Basisregistratie personen (BRP)

Door de afname van de baliecontacten veranderen ook de taken van de afdeling Dienstverlening. Zo krijgt deze afdeling steeds meer een controlerende en signalerende rol, waarbij wordt samengewerkt met andere afdelingen en toezichthouders.

Gemeente Enkhuizen is aangesloten bij de regionale Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI) en gaat aansluiten bij de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA).

Belangrijke doelstellingen van een gezamenlijke aanpak zijn:

- Een uniforme werkwijze door de deelnemende gemeenten;
- Kwaliteitsverbetering bij identiteitsvaststelling door het uitvoeren van onderzoek en geven van advies;
- Het leveren van expertise op het gebied van document- en identiteitscontrole;
- De informatie- en gegevensuitwisseling t.b.v. het voorkomen en terugdringen van identiteits- en documentfraude;
- Het levert de overheid geld op;
- Illegale bewoning wordt aangepakt;
- Het voorkomt uitkeringsfraude.

Medewerkers krijgen een belangrijke taak bij het identificeren van klanten. Het opleiden van de medewerkers is een noodzaak hierin.

Met wie werken wij samen?

Gemeenschappelijke Regeling - SED organisatie

Doelstelling en openbaar belang:

Bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige, effectieve en efficiënte uitvoering door de SED organisatie van de door de gemeenten opgedragen uitvoerende taken met het oog op een goede dienstverlening aan de inwoners en een krachtige ondersteuning aan de besturen van de gemeenten.

Activiteiten en ontwikkelingen:

De SED organisatie moet mee in een veranderende wereld. Om hier goed mee om te gaan is het programma SED Perspectief opgestart. Het programma heeft een looptijd van 3 jaar en er is nu begonnen met een 4-tal projecten: versterken organisatie, overeenkomsten, digitalisering en cultuur en gedrag.

Gemeenschappelijke regeling - Shared Service Centre ICT DeSom

Doelstelling en openbaar belang:

Bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering door het Shared Service Center van de door de gemeenten opgedragen uitvoerende taken en de ondersteuning in brede zin op het terrein van de ICT en het creëren van voorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een efficiënte en klantgerichte dienstverlening.

Activiteiten en ontwikkelingen:

SSC DeSom beheert voor de circa 1.600 medewerkers van de deelnemende organisaties circa 1.100 werkplekken en ruim 600 applicaties. Er volgt een digitale transformatie met als stip op de horizon volledige digitalisering en vergaande automatisering van de overheidsdienstverlening en de werkprocessen. Wellicht worden er flexibele, plaats- en tijdonafhankelijke werkplekken ingericht en wordt de ICT-infrastructuur doorontwikkeld richting een hybride cloud architectuur.

Gemeenschappelijke regeling - Ondersteuning Bestuurlijke Samenwerking Westfriesland

Doelstelling en openbaar belang:

Het doel van deze regeling is om voor de regio Westfriesland de samenwerking tussen de zeven deelnemende gemeenten op het gebied van bestuurlijk overleg te ondersteunen.

Activiteiten en ontwikkelingen:

Sinds 1 januari 2005 voert de gemeente Hoorn als centrumgemeente een aantal taken uit voor de regio, gebaseerd op de gemeenschappelijke regeling "Ondersteuning bestuurlijke samenwerking Westfriesland 2005". Dit gebeurt in de vorm van de marktplaatsen ABZ (algemeen bestuurlijk) MaDiVoSa (sociaal) en VVRE (fysiek). Daarnaast worden ook diverse andere taken uitgevoerd zoals de coördinatie van het regionale jeugdbeleid, Urgentiecommissie huisvesting, het (ambtelijk) secretariaat van de Regionale Klachtencommissie woningtoewijzing en de coördinatietaken van het regionaal leerlingenvervoer, alsmede het Pact van Westfriesland.

Gemeenschappelijke regeling - Westfries Archief

Doelstelling en openbaar belang:

Het WFA draagt bij aan het gezond houden van de lokale democratie en het levend houden van het verleden van Westfriesland. Het WFA stimuleert de aangesloten overheden om goed met hun informatie om te gaan ten behoeve van de betrouwbaarheid van de (digitale) overheid, de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de democratische verantwoording. Het WFA bewaart de historische bronnen van het gebied en maakt deze laagdrempelig toegankelijk voor overheden en burgers.

Activiteiten en ontwikkelingen:

In 2018 is besloten te starten met een regionale basisvoorziening voor een digitale archiefbewaarplaats voor wettelijk overgebracht archief met een duurzame digitale archiefruimte voor de administratie van de aangesloten overheden. In 2020 zal op basis van de opgedane ervaring worden gekeken of doorontwikkeling wenselijk is.

Wat mag het kosten?

Programma 1: Bestuur en ondersteuning	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal lasten	1.710.000	2.761.000	3.128.000
Totaal baten	-376.000	-976.000	-1.123.000
Totaal saldo van baten en lasten	1.334.000	1.785.000	2.005.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	0.000	0.000	0.000
Onttrekking reserves	0.000	0.000	0.000
Totaal mutaties reserves	0.000	0.000	0.000
Resultaat	1.334.000	1.785.000	2.005.000

Toelichting

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van baten en lasten in 2019 met € 220.000 toeneemt ten opzichte van 2018. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Toelichting afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019**Lasten**

Hogere bijdrage SED organisatie door hogere kosten DeSom	-202.000
Bijdrage historisch archief	-23.000
Bijdrage aan DeSom (zie ook baten)	-213.000
In 2018 is voor het historisch archief incidenteel een bedrag beschikbaar gesteld.	13.000
Lager afdracht leges	70.000
Overige mutaties	-12.000

Totale lasten	-367.000
----------------------	-----------------

baten

Bijdrage DeSom; 95% doorbelasting aan de SED organisatie (zie lasten)	202.000
Lagere leges	-57.000
Overige mutaties	2.000

Totale baten	147.000
---------------------	----------------

Per saldo een nadeel van	-220.000
---------------------------------	-----------------

Inhoud van het programma

De gemeente Enkhuizen streeft er met dit programma naar om het niveau van zowel de feitelijke veiligheden (objectief) als de gevoelens van veiligheid (subjectief) bij inwoners te vergroten. Enkhuizen is voor zowel inwoners als toeristen een stad waar men op een veilige manier kan vertoeven.

Trends en relevante ontwikkelingen

De gemeenten in de regio focussen zich op de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Enkhuizen richt zich in 2019 op bewustwording (bij burgers, ondernemers en in eigen huis), woon- en adresfraude en illegale bewoning. Dit vraagt om een integrale multidisciplinaire aanpak. Dit wordt op SED-niveau samen opgepakt, integraal met andere afdelingen en (driehoeks)partners.

Wat willen we bereiken?**Maatschappelijke doelstelling**

1. Het vergroten van de objectieve veiligheid;
2. Het vergroten van het veiligheidsgevoel van zowel onze inwoners als bezoekers.

Indicatoren	nulmeting	norm	2019	2020	2021	2022
1. Vergroten objectieve veiligheid						
Het aantal incidenten van huiselijk geweld	33 (2013)					
is significant lager dan in 2015 ¹	25 (2015)	nvt	22	21	20	19
2. Vergroten veiligheidsgevoel						
Percentage mensen dat aangeeft zich	19% (2013)					
weleens onveilig te voelen in de eigen buurt ¹	21% (2015)	nvt	19%	18%	18%	17%
Percentage mensen dat aangeeft zich soms	1,3% (2013)					
onveilig te voelen in het eigen huis ²	1,3% (2015)	nvt	1,2%	1,2%	1,1%	1,1%
Percentage mensen dat aangeeft dat er						
voldoende aandacht is voor verbeteren	45,5% (2013)					
leefbaarheid en veiligheid ²	38,7% (2015)	nvt	45%	48%	50%	55%

¹Jaarcijfers Driehoeksmonitor Politie NHN team Hoorn - absolute aantallen

²Integrale Veiligheidsmonitor

Verplichte indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron		
Verwijzigingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2016: 179,9	2017: 98
Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD	2014: 1,1	2014: 1,1
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2016: 3,8	2017: 1,4
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2016: 5,7	2017: 5,7
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2016: 1,9	2017: 1,4
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2016: 8,1	2017: 8,1

Wat gaan we ervoor doen?

Openbare orde en veiligheid

De prioriteiten voor 2019 richten zich op 4 primaire thema's: veilige en leefbare wijken en buurten, Stad en zorg, veilig ondernemen en de bestuurlijke aanpak en handhaving.

Veilige en leefbare wijken en buurten

Jeugd (overlast)

De actieve aanpak en een goede registratie zorgt voor een snelle afstemming met de partners waarin trekkersrol duidelijk wordt. De samenwerking tussen handhaving, jongerenwerk, politie, OOV en Samenleving wordt nog intensiever zodat er snel(ler) geschakeld kan worden.

Buurtparticipatie

Buurt- en burenp Problemen zijn steeds meer problemen van alledag en komen daardoor frequenter bij de gemeente te liggen. Inwoners spelen steeds vaker een actieve rol bij initiatieven die gericht zijn op de openbare orde en veiligheid. Afhankelijk van het (sociale) veiligheidsvraagstuk worden deze problemen middels buurtparticipatie in de buurt opgepakt en uitgewerkt. Buurtbemiddeling behoort tot de mogelijkheden om te kunnen komen tot een betere leefbaarheid.

Stad en zorg

Risicoburgers (personen sociaal psychische problemen)

De overlastmeldingen van personen met sociaal psychische problemen, de zogenoemde aandacht voor risicoburgers, nemen gestaag af. Er wordt verder geïnvesteerd in de samenwerking rondom deze aanpak, regionaal is hier aandacht voor. Afstemming en samenwerking met onze partners is hiervoor essentieel. Ook om te zorgen dat deze mensen de juiste hulp/zorg krijgen.

Geweld (huiselijk geweld)

Enkhuizen streeft naar een veilige thuissituatie voor al haar inwoners. Geweld in het algemeen vraagt om een brede integrale aanpak. In nauwe samenwerking met onze zorg- en hulpverleningspartners, politie en buurgemeenten wordt dit opgepakt. Excessen buiten de deur worden herkend en actie volgt. Maar onduidelijk is wat er achter de voordeuren plaatsvindt. De samenwerking met Veilig Thuis wordt gecontinueerd en geïntensiveerd, evenals afstemming met het Stadsteam over signalen.

Veilig ondernemen

Veilig uitgaan

Veilig uitgaan binnen Enkhuizen vraagt om een gezamenlijke aanpak met onze partners. De gezamenlijke afspraken worden voortgezet. Alle bestaande vergunningen voor de drank- en horecawet en exploitatie worden doorgelicht en waar nodig geactualiseerd. Hierop wordt gehandhaafd, bij zowel de reguliere horeca als bij de evenementen.

Bestuurlijke aanpak en handhaving

Ondermijning / georganiseerde criminaliteit

Als overheid is het van belang om de informatiepositie te versterken en een front te vormen tegen ondermijning. Enkhuizen maakt daar onderdeel van uit. Voor 2019 wordt ingezet op bewustwording zowel binnen de gemeente als bij burgers en ondernemers, de aanpak van woon - en adresfraude en illegale bewoning.

Project In Control

Overlast en handel als gevolg van het gebruik van alcohol en drugs wordt in brede zin aangepakt. Jeugd, gezondheid, preventie en veiligheid zijn hierin belangrijke aandachtspunten en trekken samen op. In 2018 is gekomen tot een vernieuwd preventie- en handavingsplan welke een vervolg krijgt in 2019. Doel is nog steeds om het bewustzijn te vergroten en de drank- en drugsoverlast (en tevens gebruik en handel) af te laten nemen.

Met wie werken wij samen?

Gemeenschappelijke regeling – Veiligheidsregio Noord-Holland Noord

Doelstelling en openbaar belang

De Veiligheidsregio Noord-Holland Noord wil leed en schade bij incidenten voorkomen en beperken. De wijze waarop zij dit willen realiseren staat in het regionaal beleidsplan 2016-2019.

In het algemeen richt de Veiligheidsregio zich op het verkleinen van risico's en het bieden van adequate hulp en het samenwerken met alle, bij de veiligheid en hulpverlening, betrokken partijen. Daarbij worden burgers en bedrijven gestimuleerd tot het nemen van eigen verantwoordelijkheid en worden zij actief betrokken bij de hulpverlening.

Activiteiten en ontwikkelingen

In het begrotingsjaar 2019 richt Veiligheidsregio Noord-Holland Noord zich specifiek op:

- het analyseren van risico's in de regio;
- het zorgen voor gedragsverandering bij inwoners en bedrijven;
- het adviseren van gemeenten, inwoners en bedrijven en uitvoeren van controles en
- het opleiden en oefenen van de medewerkers en het gezamenlijk opstellen van plannen met de partners.

Hieronder staat een overzicht per organisatie onderdeel van de meest in het oog springende activiteiten in 2019 om het uiteindelijke doel te bereiken.

Brandweer

Repressie is nog steeds de grootste taak van de brandweer, terwijl het beleid er op is gericht om van bestrijden naar voorkomen te gaan. Dat kan alleen met de medewerking van alle partners en burgers. Activiteiten:

- Verhogen risicobewustzijn.
- Risicogerichte advisering en toezicht.
- Betrekken burger bij project.

GHOR

De ketenrol van de GHOR verschuift van vakbekwaamheid in de witte kolom naar risicogerichtheid. In 2019 wordt het jaar dat de GHOR gaat door ontwikkelen in deze rol waarbij balans wordt gezocht tussen faciliteren en regisseren.

Meldkamer

Op 1 januari 2018 is de nieuwe huisvesting voor de regionale meldkamer in Haarlem opgeleverd, inclusief het vernieuwde C2000-systeem. Omdat het C2000-systeem niet kon worden opgeleverd in 2018 kan de samenvoeging niet worden gerealiseerd. De nieuwe planning is dat de nieuwe meldkamer op 1 januari 2019 operationeel is. Dit uitstel heeft financiële consequenties. Enerzijds lopen de projectkosten door en de anderzijds ingeplande efficiency winst gaat later in. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie neemt een deel van deze frictiekosten voor haar rekening maar de verwachting is dat een deel van deze kosten voor de Veiligheidsregio's blijven. Daarvoor is een reserve opgebouwd.

Risico- en crisisbeheersing

Gewerkt wordt aan de door het Veiligheidsberaad opgestelde thema's uit de strategische agenda. Er wordt uitvoering gegeven aan de volgende thema's:

- Continuïteit van de samenleving.
- Water & Evacuatie.
- Cyber.
- Terrorismegevolgbestrijding.
- Klimaat.
- Risico- en crisiscommunicatie.

Wat mag het kosten?

Programma 2: Veiligheid	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal lasten	1.683.000	1.647.000	1.717.000
Totaal baten	-42.000	-34.000	-34.000
Totaal saldo van baten en lasten	1.641.000	1.613.000	1.683.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	0.000	0.000	0.000
Onttrekking reserves	0.000	0.000	0.000
Totaal mutaties reserves	0.000	0.000	0.000
Resultaat	1.641.000	1.613.000	1.683.000

Toelichting

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van baten en lasten in 2019 met € 70.000 toeneemt ten opzichte van 2018. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Toelichting afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Lasten

Hogere bijdrage Veiligheidsregio	-65.000
Overige mutaties	-5.000
Totale lasten	-70.000

baten

Totale baten	0
---------------------	----------

Per saldo een nadeel van	-70.000
---------------------------------	----------------

Inhoud van het programma

De gemeente heeft het eigendom en het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte is voor een ieder toegankelijk en speelt een belangrijke rol in het publieke leven. In de openbare ruimte zijn voorzieningen aanwezig zoals verhardingen, groen en civiele kunstwerken. Het instandhouden van deze kapitaalgoederen is een van de kerntaken van de gemeente.

De gemeente streeft naar een betaalbare, veilige en duurzame ruimte. De ambities zijn vastgesteld in het beheerplan Kapitaalgoederen dat op 5 april 2016 is vastgesteld. Er is sprake van een minimaal beheer waarbij kwaliteitsniveau wordt gekenschetst als basis.

Daarnaast kent Enkhuizen ambities zoals opgenomen in de Stadsvisie. In de Stadsvisie wordt gepleit voor betere verbindingen tussen de buitenwijken en de binnenstad waarop de volgende passage is opgenomen:

‘Via de havens kunnen watertoeristen de stad goed bereiken. Door busverbindingen, wandel- en fietsroutes en het gebruik van binnenwateren is het op allerlei manieren mogelijk voor mensen om zich in en rondom de stad te bewegen’.

Trends en relevante ontwikkelingen

De ingezette klimaatsverandering heeft invloed op het beheer van de openbare ruimte. Grotere hoeveelheden regenwater en langere perioden van droogte zullen mede met het langer durende groeiseizoen leiden tot hogere kosten van het beheer van de openbare ruimte. Tevens is de klimaatverandering ook van invloed op de gladheidsbestrijding. De winters zijn weliswaar zachter maar geven meer overlast wat leidt tot meer strooien.

De komende jaren worden grote onderhoudsbestekken (onderhoud groen en reiniging wegen) de markt op gebracht worden. Het huidige prijspeil is substantieel hoger dan op het moment (crisisperiode) van de aanbesteding van de huidige onderhoudswerken.

De gevolgen van de Wet natuurbescherming die sinds 1 januari 2017 van kracht is worden ook steeds duidelijker. Van de beheerders van de openbare ruimte wordt meer verwacht rekening te houden met beschermde flora en fauna. Dit brengt niet alleen hogere onderzoeks- en voorbereidingskosten, maar kan ook leiden tot vertraging of dat delen van het reguliere onderhoudswerk (tijdelijk) niet uitgevoerd kan worden. Er is een toename van elektrische voertuigen voor de komende jaren. Hiermee neemt de vraag naar extra oplaadpunten voor elektrische voertuigen toe.

Wat willen we bereiken?**Maatschappelijke doelstelling**

1. Tevreden burgers over de leefbaarheid en het onderhoud in de buurt en in de wijk;
2. Voorkomen van wateroverlast en waterschade;
3. Vergroten van de verkeersveiligheid en leefbaarheid;
4. Gebruiksvriendelijker parkeerbeleid.

Indicatoren	nulmeting	norm	2019	2020	2021	2022
1. Tevreden burgers over de leefbaarheid en het onderhoud in de buurt en wijk						
Over de leefbaarheid in je buurt (benchmark: Waar staat je gemeente)		7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
Over het onderhoud van de wijk (benchmark: Waar staat je gemeente)		6,0 ¹	6,3	6,3	6,3	6,3
Over het openbaar groen in de wijk (benchmark: Waar staat je gemeente)		6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
2. Voorkomen van wateroverlast en waterschade						
Kolken reinigen: Jaarlijks wordt de kolken gereinigd. Tijdens reiniging geconstateerde schade, dat een negatief effect heeft op de waterafvoer, wordt binnen 2 maanden na rapportage hersteld		95%	95%	95%	95%	95%
3. Vergroten van verkeersveiligheid en leefbaarheid						
Percentage basisscholen dat meedoet aan een verkeerseducatieproject		100%	100%	100%	100%	100%

¹ Het vastgestelde uitgangspunt is dat de kapitaalgoederen (de buitenruimte) op een zodanige wijze worden beheerd dat er sprake is van minimaal verantwoord beheer hetgeen overeenkomt met de cijfer 6,0

Verplichte indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron		
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	VeiligheidNL	2015: 13	2015: 13
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL	2015: 14	2015: 14

Wat gaan we ervoor doen?

Groen en speelvoorzieningen

Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden worden op basis van reguliere inspecties in 2018 en 2019 speel- en groenvoorzieningen zonodig aangepast of gerenoveerd. Ook zullen verzoeken van bewoners zoveel mogelijk betrokken worden bij aanpassingen van het groen. Bij de ingrijpende wijzigingen van de speelvoorzieningen wordt de buurt zoveel mogelijk betrokken.

Controle en bestrijding van ziekten en plagen blijft een punt van aandacht.

Met de nieuwbouw van het MEC de Witte Schuur wordt in het Wilhelminaplantsoen de beplanting langs het toegangspad rigoureus opgeknapt.

Civieltechnische kunstwerken en beschoeiingen

In 2019 staat de vervanging van de elektromechanische onderdelen van drie beweegbare bruggen gepland. Voorts vindt klein- en groot onderhoud plaats aan tal van objecten. In Enkhuizen-Noord gaan we verder met het vervangen van beschoeiingen. Tevens wordt in de Tochtsloot als belangrijke onderdeel van de vaarrecreatie nabij de Visput aan beide oevers een natuurvriendelijke oeverbescherming aangebracht.

Openbare Verlichting

In 2019 wordt een vervolg gegeven aan het planmatig vervangen van de openbare verlichting in de oude binnenstad. De bestaande masten worden vervangen door nostalgische verlichting. Tevens worden er lichtmasten vervangen in de Boerenhoek en wordt een alternatief voor in het eigen net aangebracht voor het TF (Toonfrequentie) signaal dat per 2019 wordt gestopt door Liander.

Verkeer

De doelstelling en knelpunten zoals vastgesteld in het geactualiseerde verkeersplan 2017-2025 worden verder uitgewerkt. Tevens heeft de raad de Flevolaan aangewezen voor een uitbreiding van parkeerplaatsen waarmee de parkeercapaciteit in Enkhuizen wordt vergroot. Dit vastgestelde besluit wordt nader uitgewerkt en uitgevoerd. Daarnaast wordt het huidige parkeerbeleid en parkeerbonds geëvalueerd en wordt een Parkeernota opgesteld.

Bij de provincie wordt voor elk schooljaar in het kader van gedragsbeïnvloeding subsidie aangevraagd voor verkeersprojecten op basisscholen. De projecten die voor de basisscholen in Enkhuizen in aanmerking komen voor subsidie, worden aan de scholen aangeboden en de scholen worden gestimuleerd om hieraan deel te nemen.

In de raad van juni 2017 is er besloten om de spoorwegovergang op de omgelegde burgwal op te heffen en een alternatieve route aan te leggen onder de bestaande spoorbrug door.

Om de verkeersgevolgen van de N23 inzichtelijk te maken worden de verkeersintensiteiten op verschillende locaties gemeten.

Vanuit het parkeerbonds wordt een onderzoek gedaan naar de mogelijkheid voor de aanleg van een parkeervoorziening langs de Noorder Wierdijk.

Riolering

Als gevolg van het Deltaprogramma 2018 heeft de gemeente de verplichting om uiterlijk in 2020 knelpunten als gevolg van de klimaatverandering in beeld te brengen. Een van de klimaatveranderingen is een grotere kans op een klimaatbui. Om dit in beeld te brengen wordt op de kwetsbare plekken in Enkhuizen een klimaatstresstest uitgevoerd.

Op basis van de in 2017 en 2018 uitgevoerde inspecties worden er onderhoudsmaatregelen getroffen waaronder diverse rioolvervangingen.

In 2019 wordt gestart met een basis rioleringsplan (BRP) van Enkhuizen. Het doel hiervan is dat duidelijk wordt hoe het riool van Enkhuizen functioneert en waar de knelpunten zijn.

Wegen

Voor een aantal wegvakken wordt groot onderhoud uitgevoerd. Daarnaast worden een aantal wegvakken opnieuw ingericht. De herinrichting van de wegvakken wordt zoveel mogelijk gecombineerd met andere werkzaamheden zoals rioolvervangings.

Wat mag het kosten?

Programma 3: Beheer openbare ruimte	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal lasten	4.168.000	4.598.000	5.036.000
Totaal baten	-244.000	-172.000	-175.000
Totaal saldo van baten en lasten	3.924.000	4.426.000	4.861.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	939.000	959.000	959.000
Onttrekking reserves	-512.000	-798.000	-1.447.000
Totaal mutaties reserves	427.000	161.000	-488.000
Resultaat	4.351.000	4.587.000	4.373.000

Toelichting

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van baten en lasten in 2019 met € 435.000 toeneemt ten opzichte van 2018. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er in 2019 voor dit programma per saldo € 435.000 meer is begroot ten opzichte van 2018. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht.

Toelichting afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Lasten

Hogere bijdrage SED organisatie	-61.000
Indexatie	-38.000
Nieuw beleid kadernota; implementatie alternatief voor TF	-17.000
Nieuw beleid kadernota; opstellen parkeernota	-25.000
Nieuw beleid kadernota; grondverbetering hertenkamp	-125.000
Nieuw beleid kadernota; zichtbaarheid Hertenkamp	-50.000
Kapitaallasten waterwegen verantwoord bij beheer openbare ruimte in plaats van het programma Economie	-148.000
In 2018 is incidenteel een bedrag aan het budget voor baggeren toegevoegd.	26.000
In 2018 is een Incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de kademuur 't Rad.	40.000
In 2018 is een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld voor Herinrichting Bosplein	50.000
Bomenonderhoud en niet uitgevoerd bomen onderhoud incidenteel 2018	45.000
Waterplan incidenteel budget 2018	25.000
Hogere lasten voor groot onderhoud	-146.000
Overige mutaties	-14.000
Totale lasten	-438.000

baten

Overige mutaties	3.000
Totale baten	3.000

Per saldo een nadeel van	-435.000
---------------------------------	-----------------

Mutaties reserves*	storting	Onttrekking
Egalisatie tarieven riolering		243.000
Onderhoud kapitaalgoederen	959.000	1.204.000
Parkeerfonds	0	0
Totaal	959.000	1.447.000

* De mutaties worden toegelicht in het hoofdstuk 'Uiteenzetting van de financiële positie'

Inhoud van het programma

Het programma Economische zaken, toerisme en recreatie is vooral gebaseerd op de uitgangspunten van de Bovenregionale en regionale afspraken en lokaal de Stadsvisie en Routekaart naar de toekomst (2014).

Economische ontwikkeling

Het IBP gaat er vanuit dat economische ontwikkeling grotendeels op regionaal niveau functioneert. Zaken als afstemming van de arbeidsmarkt, goed opgeleid personeel en innovatie door het bedrijfsleven overschrijden de gemeentegrenzen en de opgaven dienen gezamenlijk opgepakt te worden. Binnen de reeds bestaande samenwerkingsverbanden in Noord-Holland Noord zal de komende tijd de economische opgave bepaald moeten worden op de voor deze regio belangrijke thema's:

- Onderwijs en arbeidsmarkt/talentontwikkeling
- Toerisme en recreatie
- Ontwikkeling en innovatie van de agrarische sector
- Energietransitie

Trends en ontwikkelingen

De economie zit weer in een stijgende lijn maar de tijd van ononderbroken groei is voorbij. De huidige groei zal op een behoedzame en duurzame manier gefaciliteerd moeten te worden. Dit betekent investeren in kwaliteit boven kwantiteit. Bijvoorbeeld door in te zetten op herstructurering en verbetering van bedrijventerreinen en winkelgebieden voordat toename in vierkante meters aan bod komt.

Opgaven voor Westfriesland en de SED gemeenten die uitgewerkt dienen te worden in het nieuwe pact van Westfriesland liggen vooral bij:

- Het leefbaar houden van de binnensteden en kernen waarbij het voorzieningenniveau kwalitatief op peil blijft. Dit levert een bijdrage aan de regio als woongemeente.
- Het stimuleren van ondernemerschap van onderaf en innovatie van bestaande bedrijven. De overheid fungeert hier als verbinder, aanjager en facilitator.
- Het benutten van het kennispotentieel van de agrarische sector die op onderdelen koploper in de wereld is (Seedvalley, tulpenbroei, Agriport).
- Het oplossen van de mismatch op de arbeidsmarkt. Op dit moment remt dat het ontwikkelpotentieel van het bestaande bedrijfsleven
- Promotie en productontwikkeling van het toerisme in de regio. Een groei van deze kansrijke sector betekent ook meer draagvlak voor het voorzieningenniveau in de Westfrieze steden en kernen.
- Het faciliteren van de energietransitie. Naast een maatschappelijke opgave is dit namelijk een enorme economische kans.
- Het stimuleren van optimale digitale bereikbaarheid. Dit is cruciaal voor zowel het vestigingsklimaat als de leefbaarheid in de buitengebieden en kleinere kernen.

Wat willen we bereiken?**Maatschappelijke doelstelling**

- Behoud en uitbreiding van werkgelegenheid in Enkhuizen en de regio met groei in de sterkere sectoren;
- Groei van het toeristisch en recreatief bezoek aan de stad;
- Behoud van het voorzieningenniveau en groei van de aantrekkelijkheid van de stad;
- Verbetering van de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers;
- Promoten aantrekkelijkheid haven;
- Betere bezetting afmeerlocaties riviercruisevaart door het seizoen heen.

Verplichte indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron		
Funcziemenging	%	LISA	2016: 47,8	2017: 47,4
Vestiging van bedrijven	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	2016: 137,3	2017: 137,6

Wat gaan we ervoor doen?

- Regionale samenwerking met inzet op Ontwikkelingsbedrijf en Regionale economische agenda (met verschillende projecten). 2019 is het laatste jaar van de REA met evaluatie en opzet naar 2020. Met de REA worden o.a. de volgende projecten ondersteund:
 - Startersloket WF
 - Ondersteuning Greenport NHN
 - Toeristisch coördinator WF en Westfriesse tafel
 - Werkbij, onderwijs en arbeidsmarkt
- Aandacht voor agri- en zaadbedrijven;
- Verbeteren van de leefbaarheid en het economisch functioneren van de binnenstad (havens, detailhandel, ambulante handel, horeca, toerisme en evenementen); speerpunten zijn het vergroten van aantal bezoekers, tegengaan van leegstand en verbeteren van de uitstraling.
- Economische impuls voor de binnenstad. In ieder geval zijn de belangrijke thema's hierbij aanpak leegstand en verbereing van de uitstraling en het ondernemersklimaat;
- Behoud en versterking van de economische betekenis van toerisme voor de lokale economie; het versterken van de positie van Enkhuizen als toeristische kern in West-Friesland;
- Faciliteren van evenementen;
- Kwaliteitsverbetering van de bedrijventerreinen met KVO en Herstructurering van Krabbersplaat
- Inzetten op accountmanagement;
- Lokale ambities op recreatie bepalen als doorvertaling van het regionale Natuur- en recreatieplan in lokaal beleidsplan (nieuw);
- Grootschalige renovatie van de beide sanitair gebouwen van de gemeentehavens, aan de Havenweg en Tussen Twee Havens.

De dienstverlening voor ondernemers is een belangrijk aandachtspunt. De gemeente heeft een aanspreekpunt voor ondernemers en bedrijven worden actief benaderd. Daarbij wordt intensief samengewerkt met externe partijen zoals het Ontwikkelingsbedrijf (met hun ondernemersloket) en WerkSaam. Verder worden diverse instrumenten ingezet om de communicatie met ondernemers te verbeteren. Samenwerking in SED verband en in de regio is hierbij belangrijk. De gemeente sponsort het jaarlijks Westfries ondernemersgala en de ondernemersprijs Westfriesland Meer.

Met wie werken wij samen?

Gemeenschappelijke regeling – Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord NV

Doelstelling en openbaar belang

Bevorderen onderlinge samenwerking binnen de regio waardoor efficiënter aan economische doelstellingen gewerkt wordt en stimulering van de economische structuur en daarmee de werkgelegenheid in Noord-Holland Noord.

Activiteiten en ontwikkelingen

Het Ontwikkelingsbedrijf bevordert de onderlinge samenwerking binnen de regio waardoor efficiënter aan economische doelstellingen gewerkt wordt en stimulering van de economische structuur en daarmee de werkgelegenheid in Noord-Holland Noord. Het Ontwikkelingsbedrijf richt zich vooral op regiopromotie, (internationale) acquisitie en bovenregionale projecten in de agrarische sector, het toerisme, de nautische sector en de energiesector.

Doelstelling en openbaar belang

Behartigt voor de Westfrieze gemeenten de belangen van de openluchtrecreatie en het landschap in het samenwerkingsgebied. Inzet voor een rijkere, gevarieerdere natuur met meer recreatiemogelijkheden, beheer en onderhoud van de terreinen.

Activiteiten en ontwikkelingen

In 2016 is het Natuur- en Recreatieplan met uitvoeringsprogramma vastgesteld door het bestuur van het Recreatieschap. Het plan geeft invulling aan de regionale ambitie van Westfriesland op het vlak van natuur, landschap en recreatie voor de komende tien tot vijftien jaar. Het plan heeft de ondertitel 'In verbondenheid vooruit!'. Het plan is tot stand gekomen door samenwerking met de hele regio en gaat uit van de kracht van de regio. Lokale ambities op recreatie en toerisme bepalen als doorvertaling van het regionale Natuur- en recreatieplan in een lokaal beleidsplan.

Wat mag het kosten?

Programma 4: Economie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal lasten	3.917.000	3.478.000	3.857.000
Totaal baten	-7.557.000	-2.299.000	-2.449.000
Totaal saldo van baten en lasten	-3.640.000	1.179.000	1.408.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	193.000	0.000	0.000
Onttrekking reserves	-100.000	0.000	0.000
Totaal mutaties reserves	93.000	0.000	0.000
Resultaat	-3.547.000	1.179.000	1.408.000

Toelichting

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van baten en lasten in 2019 met € 229.000 toeneemt ten opzichte van 2018. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Toelichting afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019**Lasten**

Hogere bijdrage SED organisatie	-242.000
Indexatie	-15.000
Nieuw beleid kadernota; economische promotie en de organisatie Iron Man	-11.000
In 2018 in het budget van de camping incidenteel verlaagd.	-27.000
Hogere lasten grondbedrijf	-68.000
overig	-16.000

Totale lasten	-379.000
----------------------	-----------------

baten

Indexatie havengelden inclusief verhoging ter dekking renovatie sanitair	19.000
De opbrengst van de camping is in 2018 incidenteel verlaagd	113.000
Overige verschillen	18.000

Totale baten	150.000
---------------------	----------------

Per saldo een nadeel van	-229.000
---------------------------------	-----------------

Inhoud van het programma

In de gemeente Enkhuizen streven we ernaar dat iedereen mee doet. Het grootste deel van de inwoners redt zich zelf en beschikt over voldoende zelf organiserend vermogen om tegenslagen op te vangen. Waar inwoners dit niet kunnen biedt de gemeente ondersteuning, die gericht is op zelfredzaamheid en het behoud van regie. Verder spelen we in op initiatieven van inwoners zelf en stimuleren we een actieve deelname en betrokkenheid. Zo wordt de kracht van inwoners van de gemeente Enkhuizen gemobiliseerd en delen we onze verantwoordelijkheid als overheid samen met de inwoners en organisaties. De inzet op het meedoen en de regie is juist dat daardoor de betrokkenheid en verbinding met elkaar vergroot wordt (sociale cohesie). Dit resulteert in een prettig samenleving, waarin iedereen zich thuis voelt.

Wij zijn gericht op een **‘sterke samenleving’**, waarbij het maatschappelijk effect is dat er sprake is van (economische) zelfredzaamheid van inwoners, kinderen die gezond opgroeien, een aantrekkelijke omgeving en inwoners die oog hebben voor elkaar. Het uitgangspunt ‘sterke samenleving’ resulteert in 3 thema’s die alle drie weer bouwstenen hiervoor zijn.

Het eerste thema luidt **‘samen leven’** waarbij enerzijds de focus ligt op het bieden van een aantrekkelijk aanbod aan diverse algemene voorzieningen. Anderzijds ligt deze op het gebruik van deze voorzieningen en daarmee het ontmoeten van elkaar en verbinden mét elkaar. Het doel is dat mensen zich op een prettige manier om elkaar bekommeren.

Het tweede thema luidt **‘regie op ons eigen leven’**, waarin het meedoen en de zelfredzaamheid terugkomen. Er wordt (individuele) ondersteuning geboden als dit nodig is, maar uitgangspunt is dat iedereen tijdig afgewogen keuzes maakt om de regie op het eigen leven zoveel mogelijk te kunnen behouden.

Het derde thema luidt **‘kansen voor iedereen’** waarbij het de bedoeling is dat iedereen in staat wordt gesteld en gehouden om mee te kunnen doen. Centraal onder dit thema staat vooral de positieve werkwijze waarbij talenten en krachten worden benut en de minder sterke kanten van inwoners worden ontwikkeld (naar behoefte).

Trends en relevante ontwikkelingen

Veel van de maatschappelijke opgaven die op dit moment spelen beperken zich niet tot het terrein van gemeenten, het Rijk of de provincies, maar gaan over die grenzen heen.

Duidelijke en herkenbare voorbeelden daarvan zijn de aanpak van klimaat en schuldhulpverlening.

In de uitvoeringspraktijk blijkt dat bevoegdheden en verantwoordelijkheden zich bevinden op het werkterrein van meerdere overheden. En dat de verschillende overheden samen willen optrekken om snellere en betere resultaten te boeken.

In de Programmastart IBP zijn tien maatschappelijke vraagstukken benoemd, waarop de medeoverheden inmiddels gezamenlijk aan de slag zijn gegaan, waaronder ook het sociaal domein.

Met het IBP is de discussie over de door gemeenten ervaren financiële problematiek in het sociaal domein afgerond en is een streep onder het verleden gezet. Dit is niet het geval bij de vier geformuleerde knelpunten in het sociaal domein: stapeling van tekorten voor een aantal gemeenten, tekorten in de Bundeling Uitkeringen inkomensvoorzieningen (BUIG), volumegroei in de uitgaven voor jeugd en de gevolgen van opgevoerde regelingen. Hier komt in 2019 meer duidelijkheid over.

Wat willen we bereiken?

In onze **sterke samenleving** groeien alle kinderen veilig, kansrijk en gezond op. Naast alle kinderen hebben ook alle volwassenen de mogelijkheid om hun talent te ontwikkelen en mee te doen. Verder is er sprake van sociaaleconomische zelfredzaamheid naar vermogen. Hiermee wordt bedoeld dat iedereen regie heeft over het eigen leven (met of zonder ondersteuning) en diegene die willen, mee kunnen doen. Bovendien is er voldoende werkgelegenheid in de regio. Er is een sociaal-maatschappelijke infrastructuur met een diversiteit

aan verenigingen, buurten, hulpverlening en toegankelijke maatschappelijke instellingen, zoals een bibliotheek, dorpshuis, zwembad of sporthal. Er is geen sociale uitsluiting en iedereen heeft oog voor een ander; we leven niet in anonimiteit, maar juist in sociale netwerken. Dit uit zich ook in een positieve vorm van handhaving (van normen en regels) en het kunnen krijgen en geven van feedback van en aan elkaar. Het klimaat is veilig, zodat mensen zich durven te uiten, maar daarbij respect hebben voor elkaars mening en opvattingen. Dit alles maakt dat mensen graag wonen, werken en verblijven in de gemeente Enkhuizen.

Thema 1 'Samen Leven'

In onze gemeente zijn voldoende voorzieningen en gelegenheden die ontmoeting en onderlinge verbinding stimuleren en versterken. Er is sprake van een levendige gemeente met inwoners die (naar eigen vermogen) meedoen, bijvoorbeeld door actief te participeren in verenigingen. Dit wordt de jeugd al vroeg 'met de paplepel' ingegoten. Sociale betrokkenheid tijdens de jeugd resulteert in sociale betrokkenheid tijdens volwassenheid. Omdat vrijwilligers in de samenleving zo belangrijk zijn worden ze door de gemeente zichtbaar gewaardeerd. Eigen initiatieven van inwoners, die het 'Samen Leven' en ontmoeten versterken worden omarmd en waar mogelijk ondersteund. Ook waar samenwerking, bijvoorbeeld tussen organisaties, leidt tot een meerwaarde voor inwoners en samenleving, wordt ondersteuning geboden door onze gemeente.

Onze gemeente wordt gekenmerkt door inwoners die oog hebben voor elkaar en zich op een prettige manier om elkaar bekommeren (bijvoorbeeld nabuurschap, vrijwilligerswerk en mantelzorg).

Thema 2 'Regie op ons eigen leven'

In onze gemeente wonen inwoners zo lang mogelijk, in goede gezondheid en kwaliteit, thuis. Dit geldt voor alle leeftijdscategorieën. Om dat te bereiken maakt iedereen tijdig afgewogen keuzes om zoveel mogelijk voorbereid te zijn op de toekomst en de regie op het eigen leven te kunnen behouden. En waar ondersteuning nodig is bij het maken van die keuzes, wordt deze geboden door de gemeente. De ondersteuning is zoveel mogelijk gericht op het bieden van (preventieve) tijdelijke hulp en handvatten, zodat er geen leunrelatie ontstaat en problemen waar mogelijk worden voorkomen. Het hebben van regie kan alleen als een persoon veerkrachtig, weerbaar en creatief is en ook zicht heeft op perspectief.

Onze gemeente wordt gekenmerkt door inwoners die zelfstandig zijn en verantwoordelijkheid nemen. Alleen waar nodig wordt aanspraak gemaakt op individuele voorzieningen. Uitgangspunt is dat ook bij een ondersteuningsbehoefte de regie zoveel mogelijk bij de inwoner of zijn/haar directe omgeving zelf blijft.

Thema 3 'Kansen voor iedereen'

Onze inwoners kunnen, op alle fronten, meedoen aan de samenleving: financieel, sociaal, emotioneel, fysiek, mentaal, sportief, cultureel, etc. De focus ligt daarbij altijd op iemands sterke kanten en niet de zwakke. Kwaliteiten en talenten worden benut en ontwikkeld. De sterke kanten worden zo benadrukt en gewaardeerd en waar nodig of gewenst wordt men geholpen om de minder sterke kanten te verbeteren. Op die manier is opgroeien, wonen en leven in de gemeente veilig, kansrijk en gezond voor iedereen, omdat er sprake is van een positieve denkwijze over 'het zelf en de ander'. Voor kinderen en jeugd geldt dat er niemand thuis zit.

Onze gemeente wordt gekenmerkt door een positieve werkwijze waarbij talenten en krachten worden benut en de minder sterke kanten van inwoners worden ontwikkeld (naar behoefte).

Verplichte indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron		
Banen	Aantal per 1.000 inwoners 15-64 jaar	LISA	2016: 665,4	2017: 664,1
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	2015: 1,42	2015: 1,42
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	2015: 6,63	2015: 6,63
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2016: 65,3	2017: 65,8
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	2015: 1,4	2015: 1,4
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners 18jr en ouder	CBS	2016: 29,7	2017: 29,6
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners 15-65 jaar	CBS	2016: 30,3	2017: 35,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren t/m 18 jaar	CBS	2016: 11,9	2017: 11,9
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren t/m 18 jaar	CBS	2016: 1,4	2017: 1,1
Jongere met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2016: 0,5	2017: 0,5
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	GMSD	2015: 15	2017: 36
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2016: 0,75	2017: 3,72
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2016: 18,26	2017: 1,82
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO	2014: 2,1	2016: 2,1
Niet sporters	%	RIVM	-	2016: 51,1

Wat gaan we ervoor doen?

Thema 1 'Samen Leven'

- We ondersteunen mantelzorgers en waarderen deze, zodat zij hun taak als mantelzorger volhouden;
- We faciliteren maatschappelijke voorzieningen en initiatieven, die ontmoeting stimuleren, aansluiten bij de behoefte en vraag van inwoners.
- We stimuleren dat maatschappelijke voorzieningen, organisaties, verenigingen, vrijwilligers e.d. elkaar kennen, gebruik maken van elkaars expertise en elkaar versterken waar mogelijk. Belangrijke uitvoerende partijen die hierin een rol spelen, zijn het Vrijwilligerspunt, Sportservice, Westfriese uitdaging.
- We waarderen en faciliteren vrijwilligers;. Vrijwilligers maken algemene voorzieningen mogelijk.
- We bevorderen de sociale betrokkenheid van jeugd door ze actief te laten participeren in vrijwilligerswerk;
- We hebben oog voor elkaar (gemeente voor haar inwoners en inwoners onderling) en pakken signalen (waaruit bijvoorbeeld blijkt dat het even iets minder gaat) tijdig op;
 - o Van professionals wordt verwacht dat zij ernstige situaties van kindermishandeling en huiselijk geweld per 1 januari 2019 altijd melden bij Veilig Thuis. Dit is een aanscherping op de huidige wetgeving. Doordat voor de verschillende beroepsgroepen het melden bij Veilig Thuis straks minder vrijblijvend is, worden onveilige opgroeisituaties naar verwachting eerderesignaleerd en krijgen deze gezinnen sneller passende hulp. De gemeente maakt hier met Veilig Thuis concrete samenwerkingsafspraken over.
 - o Inwoners voelen zich niet belemmerd om signalen van overlast en huiselijk geweld/childermishandeling te melden. Het tijdig herkennen en melden van signalen uit de omgeving is van groot belang om overlast en huiselijk geweld/childermishandeling effectief tegen te gaan. Op verschillende manieren zet de gemeente hier op in: De gemeente neemt deel aan projecten, samen met de politie, woningbouwcorporaties, welzijnsinstellingen en burgers. Te denken valt aan buurtbemiddeling, preventie op het gebied van alcohol en drugs, eigen kracht conferenties, aandacht voor verwarde personen en een goede samenwerking

met organisaties zoals Veilig Thuis en jeugdhulpinstellingen. Verder investeren we in preventie, goede toegang tot ondersteuning en zorg. Dit doen we bijvoorbeeld inwoners actief te benaderen, te interveniëren bij huiselijk geweld en door voorlichting en preventie.

- Binnen het Welzijnswerk is Stichting Welzijnswerk is de algemene voorziening, waar alle inwoners terecht kunnen voor sociale, culturele en maatschappelijke activiteiten en ondersteuning. Voor iedere individuele inwoner met een hulpvraag wordt een passende oplossing gevonden. Hun rol is vooral proactief.
- Samen leven houdt (ook) in: mee doen met de samenleving. Een belangrijke voorwaarde is dat er een goede fysieke toegankelijkheid door de gemeente wordt geregeld. Denk hierbij aan de buitenruimte met bijvoorbeeld stoepen en invalideparkeerplaatsen, of de fysieke toegankelijkheid van vastgoed in eigendom van de gemeente. De richtlijn fysieke toegankelijkheid gebouwen en richtlijn fysieke toegankelijkheid openbare ruimte wordt in de dagelijkse uitvoering toegepast. Daarnaast geeft de werkgroep toegankelijkheid gevraagd en ongevraagd advies op gebied van fysieke toegankelijkheid.

Thema 2 'Regie op ons eigen leven'

- We zorgen ervoor dat er bij een ondersteuningsbehoefte sprake is van één integrale aanpak en één aanspreekpunt voor de betreffende inwoner;
- We stimuleren inwoners om eigen verantwoordelijkheid te nemen in hun welbevinden en zelfstandigheid door voldoende informatie en een integrale dienstverlening aan te bieden. Bij deze oplossing staat niet het oplossen van de beperking centraal, maar het zo lang mogelijk kunnen behouden van de eigen regie en zelfstandigheid;
- We faciliteren preventieve voorzieningen om het welbevinden van inwoners te versterken en te bewaken; Voorbeelden hiervan zijn opvoed- en opgroeiondersteuning, subsidiëren van een zangkoor, voorkomen van schulden.
- Ook het project 'In Control of Alcohol & Drugs' is verlengd tot 2020, de regionale samenhang en samenwerking blijven onverminderd overeind. Daarnaast zal het lokaal uitvoeringsplan alcohol en drugs in 2018 worden geëvalueerd en, samen met diverse onderzoeken, als input worden gebruikt voor het preventie- en handavingsplan alcohol en drugs 2019. Met de uitvoering hiervan zal in 2019 een start worden gemaakt.
- We stimuleren en activeren sociale netwerken, waarmee het behoud van de regie en zelfstandigheid centraal staat;
- We ontwikkelen beleid op het gebied van maatschappelijke opvang en beschermd wonen;
- In de regio West-Friesland is de Toekomstvisie maatschappelijke opvang en beschermd wonen door de gemeenteraden vastgesteld. In 2018 is gestart met de uitvoering van deze visie en dit krijgt in 2019 een vervolg.

Thema 3 'Kansen voor iedereen'

- We faciliteren aanbod op het gebied van maatschappelijke participatie zoals sport en bewegen, recreatie, educatie, cultuur ten behoeve van het welbevinden van onze inwoners. De projecten 'Straat aan zet' en 'Leren en participeren in de wijk' zijn in 2018 gestart. In 2019 wordt dit gecontinueerd.
- We zorgen ervoor dat iedereen die dit wil gebruik kan maken van dit aanbod;
- Actie: toegankelijkheid van deze informatie; folder, sociale kaart, digitale informatie en niet digitaal.
- We faciliteren aanbod op het gebied van laaggeletterdheid.
- Werk, vrijwilligerswerk en (arbeidsmatige) dagbesteding zijn een belangrijk instrument voor deelname aan de samenleving. Vanuit de gemeente stimuleren wij dit. Te denken valt aan het Vrijwilligerspunt, WerkSaam, Wmo-voorziening.
- We ondersteunen initiatieven van inwoners die bijdragen aan het doel van dit thema en aanvullend zijn op het reguliere aanbod van activiteiten;
- We zorgen ervoor dat geen kind thuis zit, maar op school. Als passend onderwijs niet voldoet, dan faciliteert de gemeente in is er goede dagbesteding met educatieve mogelijkheden; het gaat hier om de aansluiting VSO en arbeid voorkomen van onderwijsachterstanden.
- We zetten in op cultuureducatie voor jong en oud. , waarbij alle leerlingen in op prikkelende en samenhangende wijze in aanraking worden gebracht met zoveel mogelijk kunstdisciplines. Dit stelt kinderen in staat om eigen talenten te ontdekken en ontwikkelen;

- Schuldhulpverlening richt zich naast problematische schulden op vroegsignalering en preventie. Dit wordt gedaan in samenwerking met woningbouwverenigingen, nutsbedrijven, zorgverzekering(en) en scholen. Daarnaast wordt er ingezet op een intensieve samenwerking met de verschillende wijkteams en vrijwilligersorganisaties. Onze doelstelling is om de hulp laagdrempelig aan te bieden aan inwoners, waarbij elk traject gestart wordt met een keukentafelgesprek.

Met wie werken wij samen

Gemeenschappelijke regeling - WerkSaam Westfriesland

WerkSaam Westfriesland voert de Participatiewet uit voor 7 Westfriesse gemeenten, namelijk: Hoorn, Enkhuizen, Medemblik, Stede Broec, Drechterland, Koggenland en Opmeer. Ook het SW bedrijf Op/maat is opgegaan in WerkSaam Westfriesland. Een klein onderdeel van de Participatiewet is bij de afzonderlijke gemeenten gebleven en dat is de bijzondere bijstand.

Het doel van de Participatiewet is dat WerkSaam Westfriesland iedereen die gedeeltelijk of volledig kan werken begeleidt naar werk, het liefst bij een gewone werkgever. Hierbij kan WerkSaam Westfriesland verschillende instrumenten inzetten, zoals jobcoaching of een loonkostensubsidie. Wat nodig is om werk te vinden is voor iedereen anders. Lukt het (nog) niet om te werken dan zorgt WerkSaam Westfriesland voor een uitkering.

Beleidsontwikkelingen

WerkSaam Westfriesland heeft een nieuw beleidsplan vastgesteld en voert deze uit. Er zijn dus geen nieuwe beleidsontwikkelingen te melden. In de conceptbegroting 2019 van WerkSaam zijn onderstaande beleidsdoelen opgenomen:

Arbeidsparticipatie

WerkSaam wil in 2019 zoveel mogelijk cliënten aan het werk helpen.

Begeleide Arbeidsparticipatie (Wsw en Beschut Werk)

WerkSaam wil werk voor de Wsw-medewerkers behouden. Het moet passend werk zijn waarin medewerkers zich kunnen ontwikkelen.

Beschut Werk

Gemeenten moeten aan iemand die een indicatie Beschut Werk van het UWV heeft gekregen, een dienstverband aanbieden. Voor 2019 moeten in Westfriesland 80 plekken gerealiseerd worden.

Gemeente	2019
Drechterland	4
Enkhuizen	7
Hoorn	40
Koggenland	5
Medemblik	13
Opmeer	3
Stede Broec	8
Totaal	80

Beleidsmatige risico's van de GR WerkSaam Westfriesland

De GR WerkSaam Westfriesland wordt geacht alle onderkende risico's (met uitzondering van een eventueel risico dat samenhangt met de BUIG) op te vangen binnen de eigen financiële middelen. Als blijkt dat deze financiële middelen niet toereikend zijn, zijn de deelnemers aan de GR verplicht om eventueel resterende tekorten af te dekken.

Re-integratiebudget

Uit het re-integratiebudget betaalt WerkSaam alle kosten die samenhangen met re-integratie en tekorten op de Wsw-financiering. Op de tekorten van de Wsw heeft WerkSaam geen invloed. Het door WerkSaam geschatte financiële risico is € 572.000.

Commerciële activiteiten

Als WerkSaam minder inkomsten haalt uit hun commerciële activiteiten, heeft WerkSaam minder dekking op hun overheadkosten. Een lagere dekking van de overheadkosten leidt tot een hogere bijdrage van de gemeenten. Het door WerkSaam geschatte financiële risico is € 390.000

Bedrijfsvoering

Door onvoorziene omstandigheden kunnen de kosten van de bedrijfsvoering hoger uitvallen dan begroot. De algemene reserve moet opvangen wat met bijsturing niet lukt. Het door WerkSaam geschatte financiële risico is € 485.000.

Gemeenschappelijke regeling - Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Hollands Noorden

Basistaken van GGD Hollands Noorden zijn: Kennis hebben van en informatie geven over de gezondheid van de inwoners, het organiseren van collectieve preventie (preventie gericht op alle inwoners), uitvoering van infectieziektebestrijding en uitvoering van de taken op het terrein van jeugdgezondheid. Een belangrijk deel van de taken van de GGD concentreert zich in het 'voorveld' (preventie, signaleren, monitoren), maar de GGD voert ook vangnettaken voor de gemeenten uit.

Beleidsontwikkelingen

Preventieve zorg is hét domein voor GGD Hollands Noorden om zich de komende jaren op te richten. De focus van de GGD verandert: Van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. De GGD gaat uit van het functioneren, de veerkracht en eigen regie van burgers. De GGD zet zich in om haar medewerkers hier een goede basis in te geven door middel van training en opleiding. De gemeente kan hierdoor blijven rekenen op competente GGD-medewerkers gericht op collectieve gezondheidsbevordering.

Met ingang van 2019 valt het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) onder de Wet Publieke Gezondheid, waarmee het onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van de gemeenten komt. Daarmee verandert ook de financieringswijze; de financiering via het RIVM vervalt en wordt overgenomen door gemeenten. De middelen worden met ingang van 2019 opgenomen in het gemeentefonds.

Voor een sluitende begroting 2019 resteert er een taakstelling ad € 65.000. Dit bedrag komt bovenop de taakstelling 2018 (ad. € 338.000). Hierdoor is sprake van een gecumuleerde taakstelling van € 403.000. Indien structurele compensatie van de nacalculatie van de indexering van de gemeentelijke bijdrage over 2016-2017-2018 niet wordt verstrekt, heeft GGD Hollands Noorden een grote uitdaging om de taakstelling te realiseren.

Wat mag het kosten?

Programma 5: Samenleving	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal lasten	26.220.000	26.472.000	26.362.000
Totaal baten	-6.419.000	-6.019.000	-6.098.000
Totaal saldo van baten en lasten	19.801.000	20.453.000	20.264.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	1.199.000	23.000	23.000
Onttrekking reserves	-295.000	-611.000	-217.000
Totaal mutaties reserves	904.000	-588.000	-194.000
Resultaat	20.705.000	19.865.000	20.070.000

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van baten en lasten in 2019 met € 189.000 afneemt ten opzichte van 2018. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Toelichting afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019**Lasten**

Overig kapitaallasten	-14.000
Bijdrage SED	-156.000
Indexatie	-84.000
Hogere bijdrage GGD	-22.000
Nieuw beleid kadernota; subsidie balletschool	-15.000
Nieuw beleid kadernota; toename subsidie convenant bibliothekenwerk	-13.000
Nieuw beleid; subsidie toekomstvisie beschermd wonen	-37.000
Nieuw beleid kadernota; vergunninghouders	-21.000
Nieuw beleid kadernota; uitvoeringsplan schuldhulpverlening	-141.000
In 2018 is een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de huisvesting mozaïek	147.000
Huur containers bij Hertenkamp incidenteel in 2018	8.000
Budget voor een luchtverwarmingsinstallatie incidenteel in 2018	38.000
In 2018 is de begroting voor Klijnsma-gelden incidenteel opgehoogd	95.000
In 2018 is het budget voor vergunninghouders incidenteel verhoogd	230.000
In 2018 is het budget voor schuldhulpverlening incidenteel verhoogd	93.000
In 2018 is het budget voor het hertenkamp incidenteel verhoogd	85.000
Overige verschillen	-83.000

Totale lasten	110.000
----------------------	----------------

baten

Hogere uitkering BUIG	69.000
Overige mutaties	10.000

Totale baten	79.000
---------------------	---------------

Per saldo een voordeel van	189.000
-----------------------------------	----------------

Mutaties reserves*	storting	Onttrekking
Sociaal domein	0	162.000
Huisvestingsvoorziening onderwijs	0	0
Kunst en museumbeleid	23.000	55.000
Totaal	23.000	217.000

* De mutaties worden toegelicht in het hoofdstuk 'Uiteenzetting van de financiële positie'

Inhoud van het programma

Dit programma omvat de taakvelden:

- Klimaat en Duurzaamheid
- Milieubeheer
- Afval
- Circulaire economie
- Klimaatadaptatie (nieuw)
- Begraafplaatsen

Trends en relevante ontwikkelingen*Landelijk*

- In het nieuwe Regeerakkoord worden de duurzaamheidsambities verder aangescherpt. De nieuwe regering gaat voor 49% reductie van broeikasgassen in 2030 t.o.v. de huidige Europese doelstelling (40% in 2030).
- Er komt een nieuw Nationaal Klimaat- en Energieakkoord waarvan de hoofdlijnen zullen worden vastgelegd in een Klimaatwet.
- Per regio gaat de nieuwe regering, samen met de lokale overheden en de netbeheerder, aan de slag om een programmatische aanpak op te stellen voor verduurzaming van de gebouwde omgeving.
- Om in 2040 100% van de gebouwde omgeving van duurzame energie te voorzien moeten in Enkhuizen per jaar ongeveer 270 woningen aardgasvrij worden gemaakt.
- Het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen hebben het Interbestuurlijk Programma (IBP) opgesteld. De bedoeling hiervan is grote maatschappelijke opgaven -die geen van de overheidspartijen individueel kunnen oppakken- gezamenlijk op te pakken. In het IBP zijn twee opgaven genoemd die raakvlakken hebben met het programma milieu:
 - De energietransitie is het hogere beleidsdoel om van fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen zoals zonne-, en windenergie over te stappen. Gemeenten zullen een regierol krijgen waarbij het intensiveren van de dialoog met burgers en bedrijven over de gevolgen en maatregelen centraal staat.
 - Klimaatadaptatie heeft tot doel om Nederland in 2050 klimaatbestendig te hebben ingericht. Het Rijk heeft hiervoor o.a. het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie vastgesteld. Regionaal zijn de eerste voorbereidingen getroffen, startend met het uitvoeren van een klimaatstresstest.
- Voor het IBP ontvangt de gemeente een bijdrage in het gemeentefonds. De hoogte hiervan is nog niet bekend.
- De nieuwe Omgevingswet treedt in 2021 in werking. De wet bundelt de regels voor ruimtelijke projecten.
- Afvalbeheer wordt meer en meer een circulaire economie. Internationaal, nationaal, maar ook regionaal worden er afspraken gemaakt om zo min mogelijk restafval te verbranden en zoveel mogelijk materiaal te recyclen. Dit betekent dat de gemeente niet meer alleen de taak heeft om het afval in te zamelen, maar ook om het restafval te reduceren en de mate van recycling te verhogen.
- De VANG-ambitie (Van Afval Naar Grondstof) betekent dat in 2020 75% van al het afval uit de gemeente wordt gescheiden en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar wordt geproduceerd.
- De afvalstoffenbelasting voor het verbranden van restafval gaat waarschijnlijk per 1 januari 2019 omhoog. Het exacte tarief is op moment van schrijven nog onbekend, maar uitgegaan wordt van een verdubbeling.

Regionaal/Bovenregionaal

- Vanuit het actieplan Noord Holland Noord is aangegeven dat een vijftal thema's bovenregionaal het beste kunnen worden opgepakt namelijk:
 - Circulaire economie ontwikkelen; Onderzoek naar grondstofstromen
 - Energieneutraal in 2040. (Holland Boven Amsterdam 2014).
 - Energieneutrale nieuwbouw van woningen
 - Warmte gasloos 2050
 - Zon/wind als duurzame energiebron (kennisbundeling expertisecentrum)

Deze projecten zullen doorlopen in 2019 e.v.

- In 2019 dient op schaal van de regio NHN een Regionale energie-, en klimaat strategie (Reks) opgesteld en aangeleverd te worden.
- Sinds 1 juli 2016 zijn alle provinciale milieu VTH-plustaken overgekomen naar de Regionale Uitvoerings Dienst Noord-Holland Noord (RUD NHN). Dit betreft taken op het gebied van bodemsanering, (vaar)wegen, zwemwaterlocaties en groene wetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet, Boswet).
- Begin 2019 wordt een nieuwe Dienstverleningsovereenkomst met de HVC afgesloten. Dit vraagt om een andere samenwerking met de regio (GR CAW). Hoe deze samenwerking eruit gaat zien is nog niet precies helder, maar er staat wel vast dat de gemeente hierin een regierol krijgt (nieuw).

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijke doelstelling

Goed en duurzaam leefklimaat

- Bevorderen van energiebesparing en duurzaam energiegebruik en het behalen van de doelstellingen uit de gemeentelijke duurzaamheidsvisie, o.a.;
 - 10% Duurzame energie productie
 - 12% Energiebesparing
 - 8% Besparing CO₂-uitstoot van fossiele brandstof
- Voorkomen van onaanvaardbare milieurisico's;
 - Bedrijven voldoen aan geldende milieuwet- en regelgeving
 - Een verhoogde mate van naleving van de milieuregels
 - Goed opdrachtgeverschap RUD NHN
- Optimale afvalinzameling met een juiste afweging van kosten, service en milieurendement
 - Verlagen aantal kilogram restafval
 - Behalen VANG-doelstellingen (75% in 2020)
- Efficiënte afstemming van afvalstromen met regiogemeenten, provincie en andere partijen, zodoende deze voor de markt beschikbaar te stellen
- Anticiperen op droogte en wateroverlast (klimaatadaptatie) door het treffen van (fysieke) maatregelen.

Verplichte indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron		
Omvang huishoudelijk afval	Kg/inwoner	CBS	2015: 225	2016: 224
Hernieuwbare electriciteit	%	RWS	2015: 6,7	2015: 6,5

Naast de verplichte indicatoren zijn de volgende ambities opgesteld:

Indicatoren	nulmeting	norm	2019	2020	2021	2022
Duurzame energieproductie	2016: 5,35%	14% (2020)	10%	14%	18%	
Energiebesparing	2016: 13,6%	+2% per jaar	19%	21%	23%	
Besparing CO2-uitstoot van fossiele brandstof		49% in 2030	21%	23,5%	26%	
Percentage vergunningen en meldingen die tijdig worden afgegeven en genomen			100%	100%	100%	
Percentage vergunningen die stand houden bij de rechter			95%	98%	98%	
Percentage inrichtingen die de milieuregels bij 1 ^e hercontrole naleven			75%	78%	80%	
Percentage handhavingsbeschikkingen die voldoen aan de wet- en regelgeving			95%	98%	98%	
Percentage adviezen en projecten die tijdig worden verstrekt en uitgevoerd			100%	100%	100%	
Percentage adviezen die voldoen aan de kwaliteitseisen			100%	100%	100%	
Restafval (kg/inw/jr)	2017: 213,4		175	120	100	
Afvalscheiding (VANG-doelstelling)	2017: 61,6%		70%	75%	75%	

Wat gaan we ervoor doen?

Klimaat en Duurzaamheid

- Evalueren en actualiseren van de klimaatvisie
- Uitvoering geven aan de projecten die volgen uit de duurzaamheidsvisie o.a.:
 - Faciliteren van (particuliere) initiatieven en inzetten op bewustwording.
 - Opnemen van duurzame ontwikkelingen en technologieën in (nieuwbouw)plannen.
 - Onderzoeken hoe de gemeentelijke gebouwen verduurzaamd kunnen worden.
- Onderzoeken hoe de landelijke doelstellingen kunnen worden gehaald (het huidige tempo is nog niet voldoende)
- In kaart brengen van de kansen op wijkniveau (warmteplan) naar aanleiding van de inventarisatie uit 2018 waarin het afkoppelen van gas bij bestaande wijken is onderzocht.
- Gezamenlijk in de regio de Regionale energie-, en klimaat strategie (REKS) opstellen en onze lokale belangen en doelstellingen hierin behartigen.

Milieubeheer

- Uitvoering geven aan het VTH-beleid omgevingsrecht, onderdeel milieu conform uitvoeringsprogramma.
- Werken volgens de vastgestelde bodemkwaliteitskaart, bodemfunctieklassenkaart en bodembeheernota.
- Op een adequate manier invulling geven aan het opdrachtgeverschap RUD NHN.

Afval

- Afsluiten van een nieuw contract (DVO) met de HVC waarin de juiste afweging van kosten, service en milieurendement gemaakt zijn.
- Verbeteren van de regierol en het opdrachtgeverschap.
- Opstellen van een nieuw en gemeente specifiek afvalbeleidsplan, waarin een optimale afweging wordt gemaakt tussen kosten, service en milieurendement.
- Als het afvalbeleidsplan gereed is, verder onderzoek naar ondergrondse containers afronden.
- Het afval uit het gemeentehuis op een duurzame manier verzamelen en laten verwerken. Hiervoor wordt onderzocht of in SED-verband een aanbesteding plaats kan vinden.
- In blijven zetten om de VANG-ambities waar te maken.

Circulaire economie

- Samenwerken met de regiogemeenten, provincie en andere partijen om afvalstromen beter af te stemmen, zodoende deze voor de markt beschikbaar te stellen.
- Opstellen van een overkoepelend milieubeleidsplan (nieuw).

Klimaatadaptatie (nieuw)

- Regionaal samenwerken en ons voorbereiden op de opgaven die op ons af komen.
- Een klimaatstresstest uitvoeren, waardoor duidelijk wordt verkregen over welke knelpunten en kansen er in de regio zijn voor klimaatadaptatie.

Begraafplaats

Op de begraafplaats vinden zeer regelmatig begrafenissen plaats. Tevens worden er asbussen bijgezet in urnenmuren en ook in graven. Ook kunnen op verzoek urnen op graven geplaatst worden. Bij tijd en wijle wordt er as verstrooid op een speciaal strooiveld. De begraafplaats wordt op een hoog beeldkwaliteitsniveau onderhouden. Het aantal keldergraven is momenteel voldoende, door een verminderde behoefte vindt er voorlopig geen uitbreiding meer plaats.

Met wie werken wij samen?

Gemeenschappelijke regeling - Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (RUD)

Doelstelling en openbaar belang:

Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Activiteiten en ontwikkelingen:

Per 1 januari 2014 voert de Regionale Uitvoeringsdienst Noord Holland Noord (RUD NHN) de milieutaken voor de gemeente Enkhuizen uit. Jaarlijks wordt er een uitvoeringsprogramma opgesteld, waarin de werkafspraken tussen het dagelijks bestuur van de RUD NHN en het college van burgemeester en wethouders worden vastgelegd. Het is aan de opdrachtgever om te bewaken of de afspraken conform het programma worden uitgevoerd. De RUD NHN levert hiervoor de managementrapportages. De RUD NHN legt jaarlijks verantwoording af aan de deelnemers via de jaarstukken. De bevoegd gezag-verantwoordelijkheid blijft bij de gemeente. De gemeente blijft daarmee verantwoordelijk voor de taakuitvoering en het beleid.

De provinciale plustaken van de Provincie Noord-Holland die de RUD NHN sinds 2016 heeft overgenomen zijn opgenomen in een aparte begroting. Het gaat hierbij om de groene taken, bodem vergunningverlening, verkeer/vaarwegen en zwemwaterlocaties.

Voor 2019 zijn de volgende kaders en relevante ontwikkelingen door de RUD NHN benoemd:

- Implementatie van de Omgevingswet (voorbereiden eigen organisatie en samenwerking met alle deelnemers, andere GR'n en OD's in de provincie NH)
- Takendiscussie (in 2018 is er duidelijkheid over de randvoorwaarden van taak inbreng en – vermindering. Vanaf 2019 is duidelijk welke extra taken door de RUD NHN kunnen worden uitgevoerd.
- Financieringsvorm (in 2018 wordt een bestuurlijke keuze over de financieringsvorm gemaakt. Vanaf 2019 wordt met deze nieuwe vorm gewerkt).
- Masterplan ICT (raadsbesluit februari 2018).

Samenwerking en aandeelhouderschap met de HVC door deelname aan de Gemeenschappelijke regeling Centraal afvalverwijderingsbedrijf Westfriesland (CAW)

De gemeente is door haar deelname in het CAW aandeelhouder van de NV HVC. Als aandeelhouder bepaalt zij mede het beleid van de HVC. Door de garantstelling van de leningen ontvangt de gemeente een garantstellingsprovisie en dividend. Door het CAW worden in 2019 de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Vervullen aandeelhoudersrol
- Opdrachtgever aan de HVC voor de inzameling van afval door middel van de dienstverleningsovereenkomst (DVO)
- Beheren van de voormalige stortplaats te Westwoud.
- Traject om te komen tot nieuw DVO
- Opstellen van nieuw afvalbeleidsplan (voorheen 'meerwaarde uit afval').

- Overige de taken en bevoegdheden die voortkomen uit de gemeenschappelijke regeling, zoals het aanpassen van de afvalstoffenverordening

Wat mag het kosten?

Programma 6: Milieu	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal lasten	4.195.000	4.108.000	4.383.000
Totaal baten	-4.891.000	-4.759.000	-4.837.000
Totaal saldo van baten en lasten	-696.000	-651.000	-454.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	0.000	0.000	0.000
Onttrekking reserves	-20.000	0.000	0.000
Totaal mutaties reserves	-20.000	0.000	0.000
Resultaat	-716.000	-651.000	-454.000

Toelichting

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van baten en lasten in 2019 met € 197.000 toeneemt ten opzichte van 2018. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Toelichting afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Lasten

Hogere kapitaallasten	-38.000
Verdubbeling afvalbelasting	-56.000
Nieuw beleid kadernota; wet op de lijkbezorging	-12.000
Nieuw beleid kadernota; uitvoeren klimaatstresstest	-40.000
Hogere bijdrage SED organisatie	-15.000
Hogere bijdrage RUD	-43.000
Voor de circulaire economie is in 2018 incidenteel een bedrag toegekend	5.000
Voor klimaat en duurzaamheid is in 2018 een incidenteel budget beschikbaar gesteld	15.000
Toename kosten groot onderhoud	-91.000

Totale lasten	-275.000
----------------------	-----------------

baten

Mutatie voorziening riolering	-108.000
Hoger opbrengst afvalstoffenheffing	182.000
Overige mutaties	4.000

Totale baten	78.000
---------------------	---------------

Per saldo een nadeel van	-197.000
---------------------------------	-----------------

Inhoud van het programma

Met het programma voor deze beleidsvelden beoogt de gemeente Enkhuizen een evenwichtig en duurzaam kader te geven voor de inrichting en het gebruik van de ruimte.

Voor de huidige en toekomstige inwoners zal naar verwachting het geactualiseerde beleid leiden tot een uitkomst waarbij het aantal woningen en de gewenste kwaliteit passend is en aansluit bij hun behoefte. Hierbij is speciale aandacht voor kwetsbare groepen.

Trends en relevante ontwikkelingen*Pact van Westfriesland*

In het najaar van 2018 wordt/is de intentieverklaring Pact van Westfriesland 2.0 ondertekend met de regiogemeenten. De daarin opgenomen acties voor 2019 waren nog niet bekend ten tijde van het opstellen van deze begroting.

Interbestuurlijk Programma (IBP)

Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen zijn op 14 februari 2018 gestart met een interbestuurlijk programma en een gezamenlijke agenda die past bij de aanpak van maatschappelijke opgaven van deze tijd. Een aantal opgaven zijn alleen op te lossen als we eensgezind als één overheid samenwerken, vandaar. Relevante opgaven voor dit programma zijn met name:

- 'samen aan de slag voor het klimaat';
- 'toekomstbestendig wonen'.

De uit het IBP voortvloeiende acties voor 2019 waren nog niet bekend ten tijde van het opstellen van deze begroting.

Platform 31

Platform 31 heeft in 2018 een trendstudie gemaakt. Vermeldenswaardige constatering zijn:

- door de veranderende huishoudingssamenstelling zullen er andere typen woningen moeten worden gebouwd en/of zullen bestaande woningen moeten worden getransformeerd. Immers de trend in het verheidsbeleid om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen, zet door;
- voor Enkhuizen zou vooral woonconcepten gebaseerd op het gedachtegoed van nabuurschap van belang zijn;
- de gemiddelde kwaliteit van de woningvoorraad in Enkhuizen zou niet bijzonder hoog zijn. In 2019 wordt verder ingezoomd. Dan vindt namelijk in regionaal verband een onderzoek plaats naar met name de kwalitatieve woningbehoefte.

Structuurschets Westfriesland "Een Dijk van een Regio"

Begin 2017 is door alle gemeenteraden in de regio Westfriesland de Structuurschets vastgesteld. De Structuurschets is uitvoeringsgericht en biedt een uitnodigend verhaal dat regionale partijen en initiatiefnemers verleidt om mee te bouwen aan de toekomst van de regio. Het is een structuurschets die niet alles vastlegt, maar ruimte en flexibiliteit biedt aan initiatieven van, en gericht is op samenwerking tussen publieke, private en maatschappelijke partijen.

De Structuurschets vormt de basis voor nieuw op te stellen gemeentelijke omgevingsvisie- en plannen. Op deze manier wordt de Structuurschets geborgd in gemeentelijk beleid. Daarnaast is de Structuurschets de Westfriese input voor de opgestelde provinciale omgevingsvisie. Het opstellen van een gemeentelijke omgevingsvisie volgt uit het op te stellen Plan van aanpak.

Recreatieoord Enkhuizen Zand

Na een planselectie is in 2017 gekozen is voor het model 'Vesting'. Dat plan is gegund aan de ontwikkelcombinatie OREZ. In 2018 is dat plan verder uitgewerkt. Ook is in 2018 voor dit gebied een concept-voorontwerpbestemmingsplan voorbereid (inclusief het deel IJsselmeer en Markermeer binnen de grenzen van

de gemeente Enkhuizen). Op moment van schrijven van deze begroting onderzoekt een verkenner of al dan niet een door het Zuiderzee museum gewenst parkeerterrein ingepast kan worden. Dit zorgt voor een onzekerheid in de planning. Als het bedoelde parkeerterrein niet kan worden ingepast, dan zou in 2019 de bestemmingsplanprocedure kunnen worden afgerond.

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting 1 januari 2021 in werking. Het is nog onzeker of de Rijksoverheid deze datum haalt. Wel is bekend gemaakt dat de einddatum van de overgangsregeling (medio 2029) niet mee opschuift.

Voordat de wet in werking treedt moet er nog veel werk verricht worden. Uw raad heeft daarvoor begin 2018 een regionaal procesplan vastgesteld, met een lokaal plan van aanpak. Op basis daarvan is een begroting opgesteld. In dat plan is nog geen rekening gehouden met de kosten van ICT en Informatievoorziening. Nadere informatie over deze kosten is nog niet bekend. De raming is uitsluitend bedoeld voor de invoeringskosten van de Omgevingswet.

Voor 2019 en 2020 zijn de invoeringskosten berekend. Voor Enkhuizen betekent dat een raming voor 2019 € 161.777 en voor 2020 € 176.653. De eerder opgenomen bedragen van jaarlijks € 30.000 komen vrij te vallen.

Actualiseren bestemmingsplan

In 2018 is de actualiseringsplicht voor bestemmingsplannen en beheersverordeningen afgeschaft. De 'oude' papieren bestemmingsplannen zijn voor een ieder raadpleegbaar gemaakt op www.ruimtelijkeplannen.nl.

In 2019 wordt het REZ inclusief het gemeentelijk deel van IJsselmeer/Markermeer herzien.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting schatten wij in dat in 2019 voor Gommerwijk-west-west een nieuw bestemmingsplan ter hand wordt genomen.

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijke doelstelling

1. Passend woningaanbod voor elke inwoner.
2. Een evenwichtige en duurzame ruimtelijke ontwikkeling van Enkhuizen.

Indicatoren	nulmeting	norm	2019	2020	2021	2022
1. Passend woningaanbod voor elke inwoner						
Aantal te bouwen woningen uitleglocatie		35-55	35-55	35-55	35-55	35-55
	nvt 35-55 per jaar	per jaar	per jaar	per jaar	per jaar	per jaar
Aantal te bouwen woningen inbreiding		20-30	20-30	20-30	20-30	20-30
	nvt 20-30 per jaar	per jaar	per jaar	per jaar	per jaar	per jaar

Verplichte indicatoren

Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2016: 177	2017: 180
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2014: 6,8	2015: 6,4
Demografische druk	%	CBS	2017: 71,9	2018: 73,8
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2017: 629	2018: 630
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2017: 742	2018: 744

Wat gaan we ervoor doen?

Om de bovenstaande maatschappelijke doelstelling(en) te halen wordt het volgende voorgenomen:

Wonen

- Het in ontwikkeling nemen van bestaande en nieuwe woningbouwlocaties.
- Tussen de 20 á 30 woningen via inbreiding te realiseren (veelal particuliere initiatieven).
- Prestatieafspraken 2017 – 2020 zijn gemaakt tussen de gemeente, Woondiensten Enkhuizen en de Huurdersadviesraad, en met Woonzorg Nederland. Jaarlijks wordt een actualisatie ronde gedaan volgens de wettelijke jaarcyclus, welke resulteert in zogeheten jaarschijven. Voor 2019 wordt een nieuwe jaarschijf vastgesteld.
- De voorbereidende werkzaamheden voor woningbouw op Gommerwijk-west-west worden in 2019 voortgezet.
- De Regionale woonvisie en het bijbehorende Regionaal Actieprogramma (RAP) met de woningbouwprogrammering zijn in 2017 vastgesteld. Actiepunten worden uitgevoerd. In 2019 wordt een nieuwe regionale woningbouwprogrammering vastgesteld op aantallen, waarmee de programmering wordt geactualiseerd. In aanvulling op het kwantitatieve deel wordt ook een kwalitatief onderzoek uitgevoerd in 2019. Dit betreft een onderzoek naar behoefte in type woningen. Dit wordt in regionaal verband uitgevoerd.
- De bouwlocatie aan de Reigerweg is verkocht aan Woondiensten Enkhuizen. Zij bereiden een woningbouwplan voor welke in 2019 kan worden vergund.
- In 2017 is verder gesproken over de wijze waarop de woningbouw op de locatie de Cuyp vorm kan krijgen. In 2019 verwachten wij een start van de planologische procedure.

Monumentenbeleid

Conform het College-uitvoeringsprogramma (2014-2018) en het huidige raadsbrede programma wordt het Monumentenbeleid doorontwikkeld. Mede op basis van de in 2017 gehouden gesprekken met stakeholders wordt de beleidsnotitie voor de 'kwetsbare monumenten' in 2018 zijn de voorbereidingen voortgezet en we verwachten in 2019 het resultaat aan de raad voor te leggen.

Vergunningverlening

In 2019 worden er naar verwachting 122 omgevingsvergunningen verleend. Die hebben voor het grootste deel betrekking op kleine bouwactiviteiten waarbij soms ook toestemming wordt verleend om in afwijking van de regels uit het bestemmingsplan te bouwen. Er worden een aantal omgevingsvergunningen verleend voor seriematige woningbouw op inbreilocaties in de binnenstad. Voor de uitbreidingswijk Gommerwijk West-West verwachten we in 2019 een eerste paal te slaan voor 50 projectmatige woningen.

In de meerjarenbegroting is voor 2019 bij de verwachte legesopbrengsten uit omgevingsvergunningen en welstand een bedrag van € 356.000,- opgenomen. Op basis van de verwachte bouwproductie moet dit worden bijgesteld naar € 391.205,-.

Welstandsbeoordeling

Bouwplannen worden door de welstandscommissie getoetst aan redelijke eisen van welstand. De welstandsbeoordeling is uitbesteed aan de stichting MOOI Noord-Holland. Begin 2018 is de vergaderlocatie voor de tweewekelijkse vergadering van de welstandscommissie verplaatst naar het gemeentehuis van Drechterland in Hoogkarspel. Omdat de afdeling Ruimte hier ook is gehuisvest geeft dit een besparing van reistijd en –kosten. Het is de bedoeling om de overeenkomst met MOOI Noord-Holland in 2018 ook aan te passen waardoor er in 2019 meer bouwplannen ambtelijk kunnen worden getoetst. De doorlooptijd van de aanvraag wordt daarmee bekort en de kosten voor de aanvrager worden beperkt.

ISV-3 projecten

De provincie heeft voor de uitvoering van het ISV-3-Programma een jaar extra tijd gegeven. Het Programma moet nu uiterlijk voor 1 augustus 2019 zijn gereed gemeld / verantwoord. De provincie heeft in haar laatst afgegeven beschikking te kennen gegeven dat de gemeente Enkhuizen dan tenminste vier fysieke projecten heeft opgeleverd. Ook de 'bodempromerprojecten' moeten op dat moment worden verantwoord. De oplevering van het vierde project wordt verwacht in april 2019 ('Hertenkamp').

Interbestuurlijk toezicht Wabo

De taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) hebben betrekking op de fysieke leefomgeving. Primair gaat het dan om de toestemmingen en toezichthoudende taken op basis van de Wabo. De provincie houdt toezicht op de wijze waarop toezicht en handhaving binnen de gemeente plaatsvindt. Vanaf 2017 wordt ook de vergunningverlening beoordeeld.

In 2016 is het 'Strategisch VTH-beleid omgevingsrecht' en het 'Operationeel VTH-beleid omgevingsrecht' voor vier jaar vastgesteld en als adequaat beoordeeld door de provincie. Er wordt jaarlijks een uitvoeringsprogramma en verantwoordingsverslag opgesteld. De provincie toetst op de aanwezigheid van deze documenten en werkwijzen. De beoordeling wordt sinds mei 2017 op de website van de provincie openbaar gemaakt. Van de resultaten wordt u jaarlijks op de hoogte gebracht.

In 2019 komt er een evaluatie en actualisatie van het huidige beleid alsook een voorstel voor de nieuwe beleidsperiode 2020-2023.

Met wie werken wij samen?

Gemeenschappelijke regeling – Archeologie Westfrieze Gemeenten (AWF)

Doelstelling en openbaar belang

De regeling draagt bij aan de slagvaardigheid van de gemeente met betrekking tot het laten verrichten en beoordelen van archeologisch onderzoek ten behoeve van gebiedsontwikkeling en ruimtelijke ordeningsprocessen. Tevens versterkt het de cultuurhistorische identiteit.

Activiteiten en ontwikkelingen

De Erfgoedwet regelt samen met de Wabo en het Bro hoe gemeenten bij hun ruimtelijke plannen rekening moeten houden met het erfgoed. Dat wil zeggen dat in het ruimtelijk ordeningsbeleid ook archeologische en cultuurhistorische waarden onderdeel dienen uit te maken van de afwegingen in de besluitvorming. Door de decentralisatie wordt van de gemeenten verwacht te beschikken over kennis en expertise op het complexe beleidsveld. Dit is voor veel gemeenten alleen in gezamenlijkheid haalbaar gebleken. Archeologie speelt een belangrijke rol in het gemeentelijk archeologiebeleid voor wat betreft de hele keten van archeologische monumentenzorg. Tot de kerntaken van Archeologie Westfriesland behoren o.a.:

- het adviseren van gemeenten, projectontwikkelaars en particulieren;
- het uitvoeren van archeologisch onderzoek;
- het archeologisch depotbeheer;
- kennisbank over de Westfrieze archeologie.

Wat mag het kosten?

Programma 7: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal lasten	1.843.000	1.854.000	1.852.000
Totaal baten	-851.000	-444.000	-419.000
Totaal saldo van baten en lasten	992.000	1.410.000	1.433.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	295.000	0.000	0.000
Onttrekking reserves	-75.000	0.000	0.000
Totaal mutaties reserves	220.000	0.000	0.000
Resultaat	1.212.000	1.410.000	1.433.000

Toelichting

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van baten en lasten in 2019 met € 23.000 toeneemt ten opzichte van 2018. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Toelichting afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Lasten

Lagere bijdrage SED organisatie	48.000
Omgevingswet incidenteel in 2018	-51.000
Woonvisie incidenteel in 2018	11.000
Overige verschillen	-6.000

Totale lasten	2.000
----------------------	--------------

baten

Incidentele verhoging bouwleges 2018	-60.000
Hogere leges	35.000

Totale baten	-25.000
---------------------	----------------

Per saldo een nadeel van	-23.000
---------------------------------	----------------

Algemene dekkingsmiddelen

Onder dit hoofdstuk vallen de baten en lasten die samenhangen met:

- lokale heffingen (OZB), besteding niet gebonden;
- algemene uitkering
- dividend
- nutsbedrijven
- financiering
- onvoorzien

Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lokale heffingen	3.649.000	3.958.000	4.047.000	4.115.000	4.182.000	4.250.000
Algemene uitkering	18.845.000	19.938.000	30.030.000	30.936.000	31.682.000	32.403.000
Sociaal Domein	9.059.000	9.071.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Stelpost BCF	0.000	0.000	508.000	508.000	508.000	508.000
Dividend	216.000	330.000	330.000	330.000	330.000	330.000
Nutsbedrijven	0.000	124.000	124.000	124.000	124.000	124.000
Financiering	301.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Lasten onvoorziene uitgaven	0.000	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Totaal	32.070.000	33.396.000	35.014.000	35.988.000	36.801.000	37.590.000

Lokale heffingen

Lokale heffingen bestaan uit gebonden en niet gebonden heffingen. Gebonden heffingen zijn bijvoorbeeld afvalstoffenheffing en rioolheffing en zijn niet vrij aanwendbaar. Zij worden verantwoord op het programma waar ook de kosten worden gemaakt. De niet gebonden heffingen zijn Onroerende Zaak Belasting (OZB), toeristenbelasting, gemakkelikhedenretributie en precariobelasting. Deze belastingen zijn dus vrij aanwendbaar. Ook de baten dwanginvordering worden in deze post meegenomen. Bovengenoemd bedrag lokale heffingen is de netto verantwoording van de opbrengst (baten minus lasten). Dit wijkt af van de tabel in de paragraaf lokale heffingen waar alleen de baten zijn verantwoord.

De geraamde opbrengsten in 2018 stijgen trendmatig met 1,7% inflatiecorrectie, de jaren daarna eveneens met 1,7% waarbij rekening is gehouden met areaaluitbreiding.

Algemene uitkering

In de begroting 2019 is een bedrag van € 30.061.000 opgenomen voor de algemene uitkering. Dit is inclusief de uitkering voor het Sociaal Domein. In het Regeerakkoord is afgesproken dat de integratie-uitkering Sociaal domein met ingang van 2019 zo veel mogelijk opgaat in de algemene uitkering en daarmee deel uitmaakt van de trap-op-trap-af systematiek. De integratie-uitkering Sociaal Domein is samengevoegd met de algemene uitkering en is dus niet meer apart zichtbaar. In vergelijking met 2018 (€ 9.071.000 en € 19.938.000) bedraagt de toename ruim € 1.000.000. Ook de jaren na 2019 ontwikkelt de algemene uitkering zich positief.

Inter Bestuurlijk Programma (IBP)

Via het Interbestuurlijk Programma worden grote maatschappelijke opgaven gezamenlijk aangepakt. Wat betreft de financiële uitgangspunten is afgesproken dat alle overheden zich financieel inzetten voor de opgaven. Daartoe heeft de rijksoverheid accres en andere middelen (IU/DU, enveloppen) beschikbaar gesteld in het gemeentefonds. Het kabinet gaat er van uit dat gemeenten vanuit eigen middelen een bijdrage zullen leveren.

Stelpost BTW-compensatiefonds (BCF)

Tot en met 2018 werd een inschatting gemaakt van de mate waarin declaraties van gemeenten voor de komende jaren onder het plafond zouden blijven. Deze ruimte onder het BCF-plafond maakte, bij wijze van

voorschot, onderdeel uit van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Met ingang van 2019 is geen rekening meer gehouden met bevoorschotting via de algemene uitkering. In de toekomst wordt jaarlijks op basis van de laatste inzichten bij de septembercirculaire van dat jaar een nieuw voorschot gegeven. Dat voorschot wordt vervolgens afgerekend bij de meicirculaire in het volgend jaar. De verwachting is dat in 2019 en de jaren daarna het plafond niet bereikt wordt en de bedragen min of meer weer worden toegevoegd aan het gemeentefonds. Daarom is in overleg met de provincie voor de raming van de ruimte onder het BCF-plafond voor de komende jaren een stelpost opgenomen.

Dividend	Boekwaarde	Begrote inkomsten
Aandelen Stadsherstel	7.000	geen
130.650 aandelen BNG	296.000	330.000
Aandelen Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord	1.000	geen

Nutsbedrijven	Boekwaarde	Begrote inkomsten
Aandelen gasbedrijf (GKNH)	66.000	124.000
Garantstelling HVC (deze inkomsten zijn begroot onder programma 6; milieu)		55.000

Financiering	Boekwaarde	Begrote rente
<i>Van grootboek nationale schuld wordt jaarlijks rente ontvangen op uitstaande obligaties</i>		
Grootboekinschrijving 2,5%	58.000	1.455
Grootboekinschrijving 3,0%	2.224	67

Financiering

De Gemeente Enkhuizen heeft per 1 januari 2019 voor een bedrag van € 23.499.000 aan langlopende leningen aangetrokken, waarvan € 2.369.000 in het jaar wordt afgelost. De hiermee gepaard gaande rentelasten bedragen € 703.000. Dit is inclusief de rentekosten ad € 100.000 van een in 2019 aan te trekken lening van € 5.000.000. Wat niet wordt gefinancierd met langlopende leningen, wordt betaald met kortlopende leningen en rekening-courant krediet. De rentelasten van deze kortlopende financieringen bedragen € 58.000. In onze gemeente hanteren wij het systeem van 'totaalfinanciering', dat wil zeggen dat niet per investering geld wordt aangetrokken, maar leningen worden afgesloten op basis van de totale financieringsbehoefte. De totale netto financieringslasten worden via het renteomslagpercentage aan de producten toegerekend op basis van de investeringen voor die producten. Tot en met 2017 werd in de rentekosten rekening gehouden met een rentevergoeding over het eigen vermogen, welke vervolgens als last werd doorberekend naar de taakvelden. Overeenkomstig de aanbeveling van de commissie BBV is er vanaf 2018 in de begroting geen rekening gehouden met een rentevergoeding over het eigen vermogen.

Met wie werken wij samen?

Deelneming – NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

De BNG draagt met gespecialiseerde dienstverlening bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De BNG Bank wil haar positie als bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang onverkort handhaven. Daarnaast wil de bank zich explicieter profileren ten aanzien van duurzaamheid. De BNG heeft toegang tot financieringsmiddelen tegen scherpe prijzen, die weer door worden gegeven aan de decentrale overheden en aan de instellingen met maatschappelijk belang. Dit leidt uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Deelneming – NV Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland

Tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders op 21 juni 2017 van de Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland is besloten de deelneming op te heffen en de aandelen van Alliander over te dragen aan de gemeente. Deze overzicht van aandelen heeft op 18 december 2017 plaatsgevonden. In het besluit van 21 juni

2017 is ook opgenomen dat eventuele belastingclaims en andere kosten die naar aanleiding van de overdracht van aandelen zouden kunnen ontstaan voor rekening van de gemeenten komen. De gemeenschappelijke regeling is nog niet ontbonden.

Reserves en voorzieningen behorende bij algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Werkelijk 01-01-2018	Prognose 01-01-2019	Prognose 31-12-2019
<i>Reserves</i>			
Algemene reserve	4.476.000	3.235.000	2.307.000
Bouwgrondexploitatie	1.309.000	1.309.000	1309.000
Dekking afschrijvingslasten	670.000	655.000	640.000
investeringen met economisch nut			
Bedrijfsrisicoreserve	3.500.000	3.500.000	3.500.000
	9.955.000	8.699.000	7.756.000

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld voor het versterken van het financieel weerstandsvermogen van de gemeente. De algemene reserve wordt gevoed door batige jaarresultaten en eventuele incidentele baten. Indien er een nadelig jaarresultaat is, wordt deze onttrokken aan deze reserve. De verwachte stand van de algemene reserve per 1 januari 2019 bedraagt € 4.476.000. In 2019 wordt rekening gehouden met een onttrekking van € 30.000 voor invoering van de omgevingswet (raadsbesluit 12 juli 1016, kadernota 2017) en met een bedrag van € 1.241.000 voor het SED perspectief (raadsbesluit 12 december 2017).

Reserve bouwgrondexploitatie

Deze reserve is bedoeld als buffer voor financiële tegenvallers van de diverse bouwgrondexploitaties binnen onze gemeente. Deze reserve is een geormerkt onderdeel van het weerstandsvermogen van de gemeente. Onttrekkingen uit deze reserve vinden plaats indien er een voorziening moet worden getroffen voor een complex waar een tekort wordt voorzien. Bij het afsluiten van een complex, met een negatief saldo, vindt er eveneens een onttrekking plaats. De voeding komt uit de batige exploitatiesaldi van afgesloten bouwgrondexploitaties. De verwachte stand van de risicoreserve bouwgrondexploitatie bedraagt per 1 januari 2019 € 1.309.000.

Reserve dekking afschrijvingslasten investeringen met economisch nut

Deze reserve is volgens het raadsbesluit van 5 juli 2017, "Krediet bouw nieuw kantinegebouw Hertenkamp" ingesteld om de afschrijvingslasten van de nieuw te bouwen kantine te reserveren. Daartoe is een bedrag van € 282.500 gestort in deze reserve. Volgens een aanvullend krediet "Vernieuwbouw accommodaties Hertenkamp/MEC De Witte Schuur (raadsbesluit van 12 december 2017) is in 2018 een bedrag van € 395.000 toegevoegd aan deze reserve. In 2019 wordt rekening gehouden met een eerste afschrijvingstermijn ad € 15.000.

Reserve Bedrijfsrisico's

De reserve Bedrijfsrisico's fungeert als buffer voor risico's in de bedrijfsvoering. Met deze bestemmingsreserve kunnen tijdelijke tekorten in onderdelen van de bedrijfsvoering worden opgevangen.

Overhead

Vanaf 2017 moet overhead centraal begroot verantwoord worden in de begroting en in de jaarstukken. Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Enkele voorbeelden zijn: leidinggevenden primaire proces, communicatie, juridische zaken, bestuurszaken, bestuursondersteuning, facilitaire zaken, ICT, huisvesting en financiën, toezicht en controle op de eigen organisatie.

Het uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taakvelden/activiteiten. In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd maar centraal onder een afzonderlijk taakveld.

In onderstaand overzicht wordt weergegeven hoe het bedrag voor overhead in 2019 is opgebouwd:

Overhead 2019

	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>
Overhead	4.417.000	
Ondersteuning organisatie	105.000	
Communicatie	86.000	
Juridische zaken	31.000	
Algemene kosten bedrijfsvoering	791.000	2.000
Werkplaats	20.000	16.000
	5.450.000	18.000

Vennootschapsbelasting

Als gevolg van de invoering van de 'Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen' zijn gemeenten verplicht vennootschapsbelasting (Vpb) te betalen als zij een fiscale onderneming hebben. Deze wet is, mede onder druk van de Europese Commissie, ingevoerd om een gelijk speelveld te maken tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen.

Gemeenten moeten daar rekening mee houden: de Vpb is immers een last, en die maakt deel uit van het stelsel van baten en lasten en het resultaat.

Voor de begroting 2019 wordt er vanuit gegaan dat Enkhuizen geen Vpb hoeft af te dragen.

Onvoorzien

De post onvoorzien wordt in de begroting opgenomen voor uitgaven waarmee tijdens het opmaken van de begroting (in de zomer) geen rekening kon worden gehouden. Hiervoor wordt jaarlijks een bedrag van € 25.000 opgenomen.

3. Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke lokale heffingen de gemeente aan de inwoners en bedrijven mag opleggen. De raad bepaalt welke van die heffingen daadwerkelijk worden geheven.

De gemeente Enkhuizen kent de volgende lokale heffingen:

- Belastingen waarvan de opbrengst vrij besteedbaar is. Hiertoe behoren de onroerendezaakbelastingen (OZB), toeristenbelasting en precariobelasting.
- Belastingen om kosten mee te verhalen: de heffingen en rechten. De opbrengst is niet vrij besteedbaar maar is gerelateerd aan de betreffende gemeentelijke zorgplicht of specifieke dienstverlening. Hiertoe behoren de rioolheffing, afvalstoffenheffing, secretarieleges, leges omgevingsvergunningen, begrafenisrechten, marktgelden, havengelden, reinigingsrechten en vermakelijkhedenretributie.

De paragraaf lokale heffingen bevat op grond van artikel 10 BBV ten minste:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijscheldingsbeleid.

De geraamde inkomsten

In de onderstaande tabel staan de verwachte opbrengsten van de lokale heffingen in 2019.

Belastingen	2018	2019
Onroerende-zaakbelastingen op woningen (eigenaren)	1.692.000	1.729.000
Onroerende-zaakbelastingen op niet-woningen (eigenaren)	975.000	1.168.000
Onroerende-zaakbelastingen op niet-woningen (gebruikers)	751.000	896.000
Roerendezaak belasting	2.000	2.000
Precariobelasting	48.000	49.000
Toeristenbelasting	374.000	380.000
Totaal	3.842.000	4.224.000
Overige heffingen	2018	2019
Secretarieleges	323.000	268.000
Leges omgevingsvergunningen	367.000	403.000
Begrafenisrechten	230.000	234.000
Rioolheffing	1.425.000	1.425.000
Afvalstoffenheffing	2.904.000	3.086.000
Staangelden markten	11.000	11.000
Haven- en liggelden	516.000	537.000
Reinigingsrechten	20.000	20.000
Overige heffingen	34.000	35.000
Vermakelijkhedenretributie	130.000	130.000
Totaal	5.960.000	6.149.000

Het totaal aan opbrengsten van belastingen en heffingen bedraagt € 10,4 miljoen in 2019.

Beleid ten aanzien van lokale heffingen

In deze begroting is het gematigde beleid met betrekking tot de tarieven van de gemeentelijke belastingen voortgezet. In algemene zin komt dit er op neer, dat jaarlijks een stijgingspercentage wordt doorgevoerd ter grootte van het inflatiepercentage. Dit is in 2019 bepaald op een stijging van 1,7 %. De tarieven van 2019 worden niet genoemd in deze begroting. Dat komt omdat de vaststelling van de begroting in november plaats vindt en het vaststellen van de tarieven in december.

Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De OZB wordt geheven van onroerende zaken, die binnen de gemeente zijn gelegen, te weten een gebruikersbelasting en eigenarenbelasting op niet-woningen (dit zijn vooral kantoor- en bedrijfspanden) en een eigenarenbelasting op woningen.

De tarieven voor de onroerendezaakbelastingen (OZB) worden berekend naar een percentage van de WOZ waarde van het onroerend goed in de gemeente. Bij het bepalen van dit tarief wordt een relatie gelegd met de waardeontwikkeling van het onroerend goed. Voor de onroerendezaakbelastingen geldt als uitgangspunt dat de tarieven stijgen met het inflatiepercentage. Daarnaast is bij de bepaling van het tarief rekening gehouden met de totale waardeontwikkeling van het onroerend goed in de gemeente.

De waarderingsgrondslag voor de OZB-aanslagen van 2019 is de WOZ-peildatum 1-1-2018. Op basis van de prognoses van het taxatiebureau is de verwachting dat de waardeontwikkeling van woningen 6,9% bedraagt. Voor niet- woningen wordt uitgegaan van een marktontwikkeling van 2%. Om uit te komen op een opbrengstenstijging van 1,7% worden de tarieven per heffingseenheid aangepast.

Roerende-zaakbelasting

Deze belasting wordt geheven over de waarde van roerende woon- en bedrijfsruimten gelijk aan de belasting die wordt geheven over de waarde van onroerende woon- en bedrijfsruimten (de OZB). Daarom wordt deze belasting ook wel Roerende-zaakbelasting (RZB) genoemd.

Omdat deze belasting zorgt voor een gelijke behandeling van woon- en bedrijfsruimten (ongeacht of deze roerend dan wel onroerend zijn) ligt het voor de hand dat voor deze belasting dezelfde tarifiering geldt als voor de OZB. Ook hierbij wordt het tarief vastgesteld als een percentage van de waarde.

Precariobelasting

Precario is een vergoeding voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeenteground/provinciegrond. In Enkhuizen worden alleen terrassen in de heffing betrokken.

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is bedoeld om mensen die wel gebruik maken van- maar geen inwoner zijn- mee te laten betalen aan de gemeentelijke voorzieningen. De inkomsten die gegenereerd worden uit de heffing komen ten gunste van de algemene middelen. In Enkhuizen is er voor gekozen om (een deel van) de inkomsten te gebruiken om het voorzieningenniveau voor de toeristen te handhaven.

De belasting is geheven van degene die verblijf biedt. De aanbieder kan dit bij degene die overnacht in rekening brengen. De gemeente probeert op alle mogelijke wijze alle aanbieders in de gemeente te bereiken en in de toeristenbelasting te betrekken. Zo vragen wij gegevens op bij de VVV en zijn wij afnemers van het boekje Vrienden op de fiets. Ook wordt de plaatselijke krant doorgenomen, zoeken we op internet en wordt er regelmatig een rondje door de stad gefietst.

Leges

Leges zijn betalingen aan gemeente waar een individueel aanwijsbare tegenprestatie van die gemeente tegenover staat. Het gaat om een bedrag dat betaald moet worden aan de gemeente voor het gebruik van hun diensten of producten. De leges worden geheven van de aanvrager van de dienst dan wel van degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

De leges mogen per titel maximaal 100% kostendekkend zijn. Hieronder vindt u een overzicht met betrekking tot de kostendekkendheid van de leges:

Titel 1 Algemene dienstverlening			Lasten	Baten	Kostendekking
hoofdstuk	1	Burgerlijke stand	€ 4.764	€ 4.689	98,43%
hoofdstuk	2	Reisdocumenten	€ 250.166	€ 219.922	87,91%
hoofdstuk	3	Rijbewijzen	€ 27.100	€ 23.738	87,59%
hoofdstuk	4	Verstrekingen uit de basisregistratie personen	€ 9.575	€ 5.368	56,06%
hoofdstuk	9	Overige publiekszaken	€ 19.607	€ 16.536	84,34%
hoofdstuk	16	Kansspelen	€ 3.883	€ 2.727	70,23%
Kostendekking Titel 1			€ 315.095	€ 272.980	86,63%

Titel 2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning			Lasten	Baten	Kostendekking
hoofdstuk	3	Omgevingsvergunning	€ 394.010	€ 390.216	99,04%
hoofdstuk	5	Teruggaaf	€ 72	€ 0	0,00%
hoofdstuk	10	Reclame	€ 1.190	€ 932	78,32%
Kostendekking Titel 2			€ 395.272	€ 391.148	98,96%

Titel 3 Europese dienstenrichtlijn			Lasten	Baten	Kostendekking
hoofdstuk	1	Horeca	€ 6.407	€ 4.308	67,24%
hoofdstuk	2	Organiseren evenementen	€ 28.598	€ 4.632	16,20%
Kostendekking Titel 3			€ 35.005	€ 8.940	25,54%

Begraafplaatsrechten

Grafrechten worden geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor door de gemeente verleende diensten in verband met de begraafplaats. Daarbij mogen de baten niet hoger zijn dan de kosten. Het tarief mag maximaal 100% kostendekkend zijn.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. De uitgangspunten voor de heffing zijn het GRP (Gemeentelijk RioleringsPlan) en volledige kostendekking.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen met betrekking tot de kostendekkendheid van de rioolheffing:

		2019
Kosten riolering		1.222.000
Inkomsten riolering (exclusief heffingen)		253.000
Netto kosten riolering		969.000
Toe te rekenen kosten:		
Bijdrage SED		280.000
BTW		176.000
Totale kosten		1.425.000
Opbrengst heffingen		1.425.000
Dekking		100%

Afvalstoffenheffing

De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn afhankelijk van de kosten, die de Huisvuilcentrale (HVC) te Alkmaar aan de gemeente in rekening brengt. Met HVC is overeengekomen dat de kostprijs per huishouden met een jaarlijkse indexering wordt aangepast voor de tariefstelling op lokaal niveau. In het kader van kostendekkendheid worden aan de afvalkosten de kosten van administratie en inning (de zogenaamde perceptiekosten) toegevoegd. Tevens wordt rekening gehouden met de doorwerking van het BTW-compensatiefonds. In de nog separaat vast te stellen Verordening afvalstoffenheffing Enkhuizen 2019 worden de definitieve tarieven opgenomen.

Afvalstoffenheffing mag maximaal 100% kostendekkend opgelegd worden. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen met betrekking tot de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing:

2019	
Kosten afvalinzameling	2.749.000
Inkomsten afval inzameling (exclusief heffingen)	24.000
Netto kosten afvalinzameling	2.725.000
Toe te rekenen kosten:	
Bijdrage SED	86.000
BTW	590.000
Totale kosten	3.401.000
Opbrengst heffingen	3.086.000
Dekking	90,74%

Reinigingsrecht

Een bedrijf betaalt reinigingsrecht wanneer met huisvuil vergelijkbaar bedrijfsafval aan de straat wordt gezet of in (haven)containers wordt aangeboden. Vrijstelling van deze heffing wordt alleen verleend op verzoek en wanneer wordt aangetoond dat het bedrijf zelf zorgdraagt voor de afvoer van afval dan wel een overeenkomst heeft met een inzamelaar.

Bedrijfsafval wordt niet opgehaald door het HVC met uitzondering van het gebied in de gemeente waar het huisvuil in zakken wordt aangeboden. Wel is het bedrijfsafval beperkt tot het zogenaamde KWD (kantoor, winkel en detailhandel) afval, wat in samenstelling en hoeveelheid overeenkomt met huishoudelijk afval.

Door het HVC wordt bij het ophalen van het huisvuil gecontroleerd op het onjuist aanbieden van bedrijfsafval. Bij een overtreding wordt in overleg met de gemeente gehandhaafd.

Marktgelden

Voor het innemen van een standplaats om daarop zaken of voorwerpen te plaatsen, uit te stallen of te verkopen tijdens de weekmarkt, jaarmarkten, braderieën, themamarkten of andere evenementen worden onder de naam "marktgelden" rechten geheven.

Haven- en liggelden

Onder de naam 'havengelden' worden rechten geheven ter zake van het gebruik van de haven, door vaartuigen niet zijnde woonschepen. Onder de naam 'liggelden' worden rechten geheven ter zake van het innemen van een ligplaats door woonschepen.

Vermakelijkhedenretributie

Met deze retributie wordt een bijdrage gevraagd aan organisaties die vermaak bieden voor de voorzieningen die de gemeente treft voor de bezoekers van de vermakelijkheid. De gemeente ontvangt namelijk voor

toeristen geen bijdrage via de Algemene uitkering. Voor overnachtende toeristen is door u een toeristenbelasting ingevoerd.

Een aanduiding van de lokale lastendruk

Het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) heeft de cijfers van de gemeentelijke belastingdruk voor 2018 bekend gemaakt. Tot de gemeentelijke woonlasten worden gerekend de bedragen die huishoudens betalen aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Nederland bedraagt € 721.

Onderstaande tabel laat zien wat de gemiddelde bruto woonlasten van de omringende gemeenten zijn. De gemeente met de laagste gemiddelde lastendruk in onze regio staat op nummer één in de rangorde.

Woonlasten per huishouden

Rangorde	Gemeente	Bruto woonlasten eenpersoonshuishouden		Bruto woonlasten meerpersoonshuishouden	
		2018	2017	2018	2017
1	Koggenland	609	604	691	692
2	Hoorn	625	616	709	702
3	Enkhuizen	630	629	744	742
4	Drechterland	661	653	762	756
5	Stede Broec	700	691	798	788
6	Medemblik	702	695	799	790
7	Opmeer	740	719	839	818

Bron: Coelo Atlas van de lokale lasten 2016 en 2017

Conclusie

Op basis van de aangegeven cijfers stijgen de woonlasten voor gezinnen in Enkhuizen in 2018 met 0,5%. Uit deze cijfers blijkt dat de gemeente Enkhuizen voor deze regio een gemiddelde lastendruk kent en iets boven het Nederlandse gemiddelde zit met gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van € 744.

Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige niet of over te weinig financiële middelen beschikt om de belastingaanslag te voldoen kan onder bepaalde voorwaarden aan deze belastingplichtige kwijtschelding worden verleend.

Systematiek kwijtscheldingsberekening

Voor beantwoording van de vraag of een belastingschuldige voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding in aanmerking komt, vindt een vermogens- en een inkomenstoets plaats. Met de vermogenstoets wordt bekeken of er op het moment van de aanvraag voldoende middelen (bezittingen) aanwezig zijn om de openstaande belastingschuld te betalen. Zijn deze middelen aanwezig, dan wordt geen kwijtschelding verleend. Ontbreken deze middelen of zijn deze onvoldoende, dan wordt met de inkomenstoets gekeken of er in de nabije toekomst alsnog betalingscapaciteit zal ontstaan waaruit de belastingschuld kan worden voldaan.

Samenwerking

De gemeente heeft voor de behandeling van kwijtscheldingsverzoeken een samenwerkingsverband gesloten met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Indien iemand in aanmerking wil komen of denkt te komen voor kwijtschelding van gemeentelijke heffingen of waterschapsbelastingen, kan volstaan worden met het indienen van een kwijtscheldingsverzoek bij een van deze twee organisaties. De organisatie waar het verzoek wordt ingediend, zorgt ervoor dat het verzoek tevens bij de andere organisatie wordt behandeld.

Wat kan worden kwijtscholden?

De gecombineerde belastingaanslag (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) komt in aanmerking voor kwijtschelding. Hieraan verwante kosten, zoals aanmanings- en dwangbevelkosten, kunnen eveneens worden kwijtscholden. Grafrechten komen ook in aanmerking voor kwijtschelding.

Raming hoogte kwijtschelding

In 2018 wordt rekening gehouden met € 175.000 aan kwijtschelding voor OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en grafrechten.

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (hoeveel middelen zijn er nodig om alle risico's op te kunnen vangen). Beide komen in het vervolg van deze paragraaf aan de orde.

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat op grond van artikel 11 BBV ten minste:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- een kengetal voor de:
 - netto schuldquote
 - netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
 - solvabiliteitsratio
 - grondexploitatie
 - structurele exploitatieruimte
 - belastingcapaciteit.
 - een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel middelen beschikbaar zijn om eventuele risico's op te kunnen vangen. De volgende onderdelen maken deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit:

- de onbenutte belastingcapaciteit;
- onvoorzien;
- vrij aanwendbare reserves;
- stille reserves.

Berekening weerstandscapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit	€	745
Onvoorzien	€	25
Totaal structureel	€	770
Vrij aanwendbare reserves	€	10.361
Stille reserves		p.m.
Totaal incidenteel	€	10.361
Totale weerstandscapaciteit		€ 11.131

Bedragen zijn in duizenden euro's

Onbenutte belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller deze in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of dat er ruimte is voor nieuw beleid. Wanneer het berekende gemiddelde OZB-tarief voor de gemeente lager is dan het percentage voor toelating tot artikel 12 is er in principe sprake van een onbenutte belastingcapaciteit. In de onderstaande tabel is bij benadering

aangegeven welke opbrengst deze verhoging genereert. Er is voor gekozen het verschil in percentage te vermenigvuldigen met de woz-waarde van de woningen + de woz-waarde van de niet-woningen.

	2019
OZB-percentages van de Woz-waarde voor toelating art.12	0,1949%
Werkelijk gewogen % Woz-waarde gemeente	0,1625%
Verschil	0,0324%
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 745.244

Post onvoorzien

Jaarlijks wordt een bedrag van € 25.000 voor onvoorziene uitgaven opgenomen.

Vrij aanwendbare reserves

Onder de vrij aanwendbare reserves vallen de algemene reserve en de bestemmingsreserves waarvan de bestemming kan worden gewijzigd zodat deze kunnen worden ingezet voor onverwachte financiële tegenvallers.

	Jaarrekening 2017	Begroting 1-1-2019
<u>Vrij aanwendbare reserves</u>		
Algemene reserve	6.023	4.476
Reserve bouwgrondexploitatie	1.189	1.309
Reserve stadsuitleg	1.076	1.076
Reserve Bedrijfsrisico's	3.500	3.500
Totaal	11.788	10.361

Bedragen zijn in duizenden euro's

Stille reserves

Stille reserves hebben te maken met activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd. De stille reserves maken alleen deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit als de betrokken activa op korte termijn (binnen 1 jaar) verkoopbaar zijn, verkoop van de stille reserves niet leidt tot een gat in de gemeentebegroting en verkoop de taakuitoefening van de gemeente niet aantast. De stille reserves waarden wij praktisch gezien op € 0.

Risicomanagement en –beheersing

In 2017 is door de raad de “Beleidsnota weerstandsvormogen: risicomanagement en weerstandscapaciteit” vastgesteld. In deze nota staan de beleidskaders voor het weerstandsvormogen en risicomanagement. Deze kaders dragen bij aan een structurele inbedding van het weerstandsvormogen en risicomanagement in de planning- en controlcyclus.

Welke risico's behoren tot de paragraaf weerstandsvormogen?

Volgens de toelichting op artikel 11 (paragraaf “Weerstandsvormogen en risicobeheersing”) van het BBV zijn de risico's die relevant zijn voor het weerstandsvormogen de risico's die niet anderszins te ondervangen zijn. Reguliere risico's, risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's in de paragraaf weerstandsvormogen. Hiervoor kunnen namelijk verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd.

De SED organisatie kent bedrijfsvoeringsrisico's (zie begroting 2019 SED). In evenredigheid van de verdeelsleutel zijn deze risico's geïntegreerd in het overzicht van de risico's van de gemeente Enkhuizen. Het betreffen de volgende risico's:

1. datalek en cybercrime;
2. verkeerde aanbestedingsprocedure;
3. onvoldoende kennis BTW en VPB;
4. niet voldoen aan wet- en regelgeving bij decentralisaties.

Steeds meer handmatige handelingen worden vervangen door IT-oplossingen. Interne beheersmaatregelen in de IT-omgeving zijn daarom belangrijk en zullen steeds belangrijker worden. Een IT-audit maakt inzichtelijk hoe de automatisering van een organisatie is georganiseerd. Mogelijke risico's worden daarbij in beeld gebracht. Medio 2018 is de IT-audit aanbesteed. Hieruit volgen aanbevelingen. De eventuele (financiële) consequenties voor 2019 zijn nog niet bekend.

Analyse en beoordeling van risico's

Om een risico te kunnen analyseren en beoordelen worden de kans op het risico (percentage waarschijnlijkheid) en de gevolgen van het risico (impact) voor de organisatie bepaald.

De kansberekening wordt onderverdeeld in vijf niveaus. Deze kunnen als volgt worden uitgelegd:

Klasse	Kans	Percentage
1	< of 1x per 10 jaar	10%
2	1x per 5-10 jaar	30%
3	1x per 2-5 jaar	50%
4	1x per 1-2 jaar	70%
5	1x per >	90%

De klassen van impact zijn als volgt:

Klasse impact

5	=	> € 500.000
4	=	> € 100.000 < € 500.000
3	=	> € 50.000 < € 100.000
2	=	> € 25.000 < € 50.000
1	=	< € 25.000
0	=	Geen geldgevolgen

Door de kans en impact in klassen te verdelen, kunnen beide aan een score worden verbonden. Op grond van de beleidsnota worden in het risico-overzicht alleen de risico's met een score van 15 of hoger gepresenteerd. Onderaan de tabel is het totaalbedrag voor de overige risico's opgenomen.

Niet alle geïnventariseerde risico's zijn terug te vinden in de tabel. Sommige risico's hebben geen financiële consequenties, denk bijvoorbeeld aan imagoschade.

Updaten risico-overzicht

Ten tijde van het opstellen van de begroting en de jaarstukken worden er plenaire sessies met de vakafdelingen gehouden. Ook gedurende het jaar wordt gevraagd de risico's te monitoren.

Bij de jaarstukken wordt het geactualiseerde overzicht met risico's vergeleken met het overzicht dat is aangeleverd bij de begroting. In de toelichting op het actuele overzicht wordt aangegeven welke risico's zich hebben voorgedaan, welke beheersmaatregelen er zijn getroffen en welke risico's nieuw zijn.

Niet alleen door het treffen van beheersmaatregelen kunnen risico's verdwijnen, maar ook door het verstrijken van de tijd of door veranderingen in de in- en externe omgeving van de gemeente. Uiteraard is het door de laatst genoemde oorzaken ook mogelijk dat nieuwe risico's de kop opsteken. Het is daarom van belang om regelmatig een risicoanalyse uit te voeren.

Omschrijving risico	Getroffen beheersmaatregel	Gewenste beheersmaatregel		Max. risicobedrag x €1.000	Kans op optreden	Impact	Inschatting benodigde weerstandscapaciteit x €1.000
1. Nabetalingsubsidie aan Stichting Recreatievoorzieningen Enkhuizen. Deze stichting ontvangt een subsidie voor de exploitatie van het Recreatiebad Enkhuizerzand. De gemeente Enkhuizen staat garant voor het jaarlijkse tekort van de stichting.		Herziening van de subsidierelatie en inbedden in de planning- en controlcyclus (bijramen).	€	90	5	4	€ 81
2. Extra onderhoudskosten door het niet (tijdig) realiseren van de verkoop van diverse objecten. Bij het opstellen van de meerjaren onderhoudsplannen is de verkoop van diverse objecten meegenomen als besparing.	Er zijn diverse panden te koop gezet via makelaars en gesprekken gestart met zittende gebruikers/huurders om interesse tot aankoop te inventariseren. Er zijn diverse panden verkocht.	Actieve verkoop- en herontwikkelingsstrategie en akkoord extra budget voor onderhoud.	€	200	4	4	€ 140
3. Financieel risico en imagoschade doordat gegevens intern (datalek) of extern (cybercrime) in de openbaarheid komen. Denk bij het financiële risico aan boetes bij het niet melden van een datalek, een aansprakelijkheidsstelling en identiteitsfraude.	Redundante systemen en backup data.	Firewall 24/7 monitoren, OS-systemen en middleware systemen up-to-date houden, kennis en kunde intern beschikbaar hebben, IT-audit en goede richtlijnen.	€	379	4	4	€ 266
4. Financieel risico, omdat de gemeenten financieel garant staan voor gemeenschappelijke regelingen waarin we deelnemen.	Doornemen van de begrotingen en jaarrekeningen van onze verbonden partijen en het opnemen van de paragraaf gemeenschappelijke regelingen in de begroting en jaarrekening.	Meer invloed uitoefenen op de begroting en het beleid van de gemeenschappelijke regelingen waarin we deelnemen.	€	150	4	4	€ 105

5.	Kiezen voor een verkeerde aanbestedingsprocedure (bij openbare procedures) door de budgetbeheerder/-houder, waardoor de gehele aanbesteding onrechtmatig is.	Inkoopinformatie beschikbaar stellen via IntraSED en per mail en een startformulier (stroomschema) gemaakt, zodat alleen de juiste procedure wordt gevolgd bij een inkoop/aanbesteding.	Verplicht stellen van het gebruik van het startformulier, bewustwording en kennisdeling vergroten en "comply or explain" bij afwijkingen hiervan.	€	190	4	4	€	133
6.	Aansprakelijkheid openbare buitenruimte door incidenten in de buitenruimte (bijvoorbeeld loszittende tegels, loshangende takken, onjuiste bebording etc.), waardoor een beroep wordt gedaan op het eigen risico.		Beheerplannen onderhoud wegen en groen.	€	50	5	3	€	45
7.	Begrotingstekort omdat de algemene uitkering lager uitvalt dan verwacht. De ontwikkeling van de algemene uitkering is moeilijk te voorspellen en afhankelijk van de economische situatie.	Monitoren van ontwikkelingen van het Gemeentefonds om snel te kunnen bijsturen door middel van interne en externe expertise (bureau Pauw).	Het binnen de organisatie houden van expertise op dit gebied.	€	500	3	5	€	250
	Overige risico's (kans x impact < 15)							€	355
Totaal									€ 1.375

Toelichting overzicht risico's:

Zowel het college als de raad heeft de wens uitgesproken om het risicomanagement te professionaliseren. Er heeft een kwaliteitsslag plaatsgevonden, waarbij kritische vragen zijn gesteld aan de risico-eigenaren om het risico-overzicht scherper te krijgen. Als gevolg wijkt dit risico-overzicht af van het overzicht in de jaarstukken 2017.

Afdekken risico's

Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet een keuze worden gemaakt over het zekerheidspercentage: met welke mate van zekerheid worden de geïdentificeerde risico's afgedekt?

In de beleidsnota weerstandsvermogen is bepaald dat dit percentage minimaal 75% van het risicobedrag betreft en maximaal 90%. De kans dat alle genoemde risico's tegelijkertijd en met een maximale omvang optreden is immers nihil.

Het totaalbedrag van alle risico's bedraagt € 1.375.000. De benodigde weerstandscapaciteit bij de minimale en maximale zekerheidspercentage bedraagt:

Percentage	Bedrag
75%	€ 1.031.000
90%	€ 1.238.000

De beschikbare weerstandscapaciteit is 11.131.000. De benodigde maximale weerstandscapaciteit is € 1.238.000. Daarmee beschikken wij over een ratio weerstandsvermogen van 8,99 (beschikbaar in relatie tot benodigd).

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen is er een normtabel (zie onderstaande tabel) ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio. Ons weerstandsvermogen krijgt als waarderingscijfer A "uitstekend".

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	<0,6	Ruim onvoldoende

Kengetallen en toelichting kengetallen

Om de financiële positie van de gemeente inzichtelijker te maken schrijft het rijk een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen voor. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente.

De opgenomen kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële wend- en weerbaarheid. De kengetallen moeten daarbij in samenhang en in onderlinge verhouding beoordeeld worden.

Onderstaande tabel geeft de berekende kengetallen van Enkhuizen weer.

	Rekening 31-12-2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto schuldquote	42%	72%	89%	87%	85%	80%
Netto schuldquote: gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	32%	61%	73%	72%	70%	66%
Solvabiliteitsratio	43%	37%	31%	28%	27%	28%
Kengetal grondexploitatie	3%	4%	4%	4%	4%	4%
Structurele exploitatieruimte	3%	0,5%	3,6%	3,8%	3,4%	3,4%
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoons- huishoudens	103%	103%	103%	103%	103%	103%

Het ministerie van BZK heeft onderstaande signaleringswaarden opgesteld. Hierbij is A goed, B gemiddeld en C vereist aandacht.

	Cat. A	Cat. B.	Cat. C.
Netto schuldquote	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
Netto schuldquote: gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
Structurele exploitatieruimte	> 0 %	0 %	< 0 %
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeente. De netto schuldquote

geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft of juist op haar tellen moet passen. Het kengetal wordt berekend door het totaal van de geleende gelden weer te geven als percentage van de totale baten. Hoe lager het percentage des te gunstiger en minder risicovol.

Toelichting percentages

De netto schuldquote van een gemeente ligt meestal tussen de 0% en 90% (bron: ministerie van BZK). Bij een hogere netto schuldquote is de gemeenteschuld relatief hoog. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente zich in de gevarezone. De genoemde percentages zijn grove vuistregels. Enkhuizen heeft een netto schuldquote van 84%.

Netto schuldquote: gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager dit percentage, hoe beter.

Toelichting percentages

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen bedraagt 68%. Ten opzichte van de netto schuldquote is de afwijking van 16% voor de komende jaren constant, dit komt omdat er nauwelijks leningen aan derden worden verstrekt. Enkhuizen zit onder de signaleringswaarde van categorie A.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Het gemiddelde voor alle gemeenten is circa 40% (bron: CBS). Hoe hoger dit percentage is, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.

Toelichting percentages

Het gemiddelde voor alle gemeenten is circa 40% (bron: CBS). Volgens het ministerie van BZK wordt een solvabiliteitsratio tussen de 20% en 50% als gemiddeld beschouwd. Enkhuizen heeft in 2019 een solvabiliteitsratio van 31%. Door aanwending van reserves met als gevolg dat er externe financieringsmiddelen moeten worden aangetrokken loopt het solvabiliteitsratio in de jaren daarna iets verder terug.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden is van belang, omdat deze moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant beoordeelt ieder jaar of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten en is een indicatie van het risico. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 35% of hoger wordt als zeer risicovol beschouwd (bron: ministerie van BZK). Hoe lager het percentage des te geringer het risico.

Toelichting percentages

De boekwaarde van de voorraad uitgedrukt in een percentage van de totale begrotingsbaten zegt niets over de terugverdienmogelijkheden. Het percentage van 4% wordt volgens de signaleringswaarden van het ministerie van BZK als goed beoordeeld.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt een onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Wanneer het percentage negatief is, betekent het dat het

structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Toelichting percentages

De structurele exploitatieruimte komt in 2019 en de jaren daarna hoger uit dan 0. Dit betekent dat de structurele baten hoger zijn als de structurele lasten. Er is beperkt ruimte om structurele tegenvallers op te vangen.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen om bijvoorbeeld opgetreden risico's op te vangen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Een belastingcapaciteit van 100% is gelijk aan het landelijk gemiddelde. Een lage belastingcapaciteit houdt in dat de gemeente nog ruimte heeft om structurele baten te genereren.

Toelichting percentages

De gemeentelijke tarieven zijn iets hoger dan de landelijke tarieven. Dit betekent dat de mogelijkheid om extra baten te genereren door de belastingen te verhogen beperkter zijn dan gemiddeld.

Samenhang kengetallen

De gemeente Enkhuizen heeft volgens de opgestelde signaleringswaarden van het ministerie van BZK een goede schuldpositie. De solvabiliteitsratio is gemiddeld en laat vanaf 2019 een constant beeld zien. De structurele exploitatieruimte wordt als goed gekwalificeerd en laat zien dat er beperkt ruimte is om structurele tegenvallers op te vangen.

Het weerstandsvermogen van de gemeente Enkhuizen is voldoende om financiële tegenvallers op te vangen. Op basis van de vijf kengetallen kan de conclusie getrokken worden dat er geen maatregelen genomen hoeven te worden.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft het eigendom en het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte is voor een ieder toegankelijk en speelt een belangrijke rol in het publieke leven. In de openbare ruimte zijn voorzieningen aanwezig zoals verhardingen, groen en civiele kunstwerken. Deze voorzieningen worden kapitaalgoederen genoemd. De kapitaalgoederen hebben een grote invloed op de leefbaarheid en belevingskwaliteit van de openbare ruimte. Ze zijn van groot belang voor de verschillende gebruikers: inwoners, ondernemers en bezoekers. Het instandhouden van de kapitaalgoederen is een van de kerntaken van de gemeente.

Deze paragraaf gaat over het in stand houden van de bestaande Kapitaalgoederen door het uitvoeren van (klein en groot) onderhoud.

De kapitaalgoederen dragen bij aan het realiseren van doelstellingen van diverse programma's uit de begroting en zijn terug te vinden in de programma's 3, 5 en 6.

De in de begroting opgenomen bedragen sluiten aan bij de opgestelde beheerplannen.

Beleidsuitgangspunten

Het groot onderhoud aan de kapitaalgoederen in de gemeente Enkhuizen vindt jaarlijks plaats op basis van nut en noodzaak. Veiligheid en functionaliteit zijn daarbij belangrijke aspecten. Voor het onderhoud van rioleringen vormt het GRP de basis waarbij de onderhoudsmaatregelen meerjarig inzichtelijk zijn.

In oktober 2009 heeft de raad besloten dat de kapitaalgoederen worden beheerd op minimaal verantwoord niveau. Op 5 april 2016 heeft de gemeenteraad het beheerplan Kapitaalgoederen 2016-2025 vastgesteld. Dit plan is de basis voor het onderhoud in de openbare ruimte op strategisch en tactisch niveau. Voor het beheer van de openbare ruimte heeft de gemeenteraad voor het beheer van de kapitaalgoederen (excl. riolering en gebouwen) beeldkwaliteit B en de norm veilig vast gesteld. Met uitzondering van het onderhoud van het openbaar groen in het Snouck van Loosenpark, daar heeft de gemeenteraad beeldkwaliteit op A vastgesteld.

Naast het beheerplan kapitaalgoederen zijn de volgende kaders van toepassing.

Kader	Type	Vastgesteld door en wanneer
Beleidsnota Speelruimte	Beleid	Gemeenteraad, 2 oktober 2012
GRP 2017-2021	Beleid	Gemeenteraad, 11 juli 2017

Stand van zaken Kapitaalgoederen

Groen

Een probleem voor de komende jaren is de aantasting van diverse essen door de essentaksterfteziekte, de toename van de Japanse duizendknoop en de bereklauw. De tot nu toe toegepaste beheersmaatregelen zijn nog niet afdoende om de verdere ontwikkeling van de planten in toom te houden.

Spelen

In het kader van de zorgplicht wordt gelijktijdig met het reguliere onderhoud de veiligheidsinspectie uitgevoerd. De basis voor het onderhoud is vastgesteld in de Beleidsnota Speelruimte en het beheerplan Kapitaalgoederen. Het onderhoud en de veiligheid op de speelvoorziening is op orde.

Riolering

Uit recente herijking van inspectie is gebleken dat delen van de riolering in de binnenstad van Enkhuizen in een slechte staat verkeren en verkeren eerder dan verwacht aan het einde van de technische levensduur zijn. Op basis van deze gegevens worden maatregelen getroffen om schade te herstellen. De financiële consequenties voor het treffen van maatregelen behoort tot de onderhoudsplicht van het Gemeentelijk Rioleringsplan.

Civiele kunstwerken

Na vaststelling van het beheerplan Kapitaalgoederen in 2016 is een inhaalslag gemaakt met het onderhouden en vervangen van een aantal bruggen in de Gommerwijk. Op grond van leeftijd en de gehouden inspecties worden bijbehorende maatregelen in tijd en geld vastgesteld waarmee het areaal verder op orde wordt gebracht. Voor de korte termijn is er voor de kunstwerken geen veiligheidsrisico.

Ten aanzien van de civiele kunstwerken in de historische binnenstad is geconstateerd dat de onderhoudstoestand van eeuwenoude kunstwerken waaronder recent de kademuren kunnen leiden tot extra incidentele kosten. Om deze incidentele risico's zoveel mogelijk te beperken, wordt onder ander op dit moment de standzekerheid voor een deel van de kademuren gemonitord. Op basis van deze gegevens kan beter worden voorspeld wanneer (het betreffende deel van) de kademuur moet worden vervangen.

Water

Onderhoud aan de watergangen wordt uitgevoerd volgens de meerjarenprogramma baggerwerken. In het kader van het waterplan Enkhuizen-Medemblik ligt het in de bedoeling om het stedelijk water over te dragen naar het Hoogheemraadschap. In 2017 wordt hiertoe een intentieverklaring met het Hoogheemraadschap getekend. Vóór de overdracht worden de watergangen op achterstanden geïnspecteerd. Na het wegwerken van eventuele achterstanden kan het water worden overgedragen.

De komende jaren wordt de achterstand voor het vervangen van beschoeiing weggewerkt. Deze opgave maakt onderdeel uit van het beheerplan Kapitaalgoederen 2016-2025. Bij het vervangen wordt gekeken of ze nog functioneel zijn dan wel uitstelbaar zijn, een alternatief mogelijk danwel er een overgang mogelijk is tot een natuurlijk talud. E.e.a. is afhankelijk van de met name de locatie van de oeverbescherming en de omgevingsfactoren zoals recreatief gebruik van het water (varen).

Wegen

Op basis van inspecties worden voor de komende jaren groot onderhoud uitgevoerd aan verschillende wegen. Het onderhoud maakt onderdeel uit van het beheerplan Kapitaalgoederen 2016-2015 en is op orde.

Openbare verlichting

De Openbare verlichting wordt onderhouden d.m.v. klein onderhoud op basis van met name meldingen. Vanaf 2018 worden de stabiliteitsmetingen op de lichtmasten structureel uitgevoerd op een deel van het areaal. Uit recente metingen blijkt dat sommige delen van het areaal verouderd is en aan vervanging toe is. Voor de korte termijn leidt dit niet tot een aanvaardbaar risico. In de komende jaren zal het inlopen van deze achterstand als een van de uitgangspunten dienen waarmee tevens wordt voldaan aan het Energieakkoord zoals opgenomen in het beheerplan Kapitaalgoederen 2016-2025. Bij vervanging van masten wordt uit het oogpunt van efficiëntie en areaal verjonging ook het armatuur gelijktijdig vervangen.

Gebouwen

Het in 2016 vastgestelde meerjarenonderhoudsplan zal in 2019 worden geactualiseerd. In 2018 is software aangeschaft voor het digitaal beheren van de meerjarenonderhoudsplannen. Dit zal in 2019 leiden tot het verder optimaliseren van het vastgoedbeheer.

Vermeldenswaardig in 2019 zijn de werkzaamheden aan de Zuidertoren. Hier zal het gevelmetselwerk en het uurwerk gedeeltelijk gerestaureerd worden. Tevens zal de Zuidertoren weer volledig worden geschilderd.

Achterstallig onderhoud

Achterstallig onderhoud betekent dat onderhoud niet op tijd is uitgevoerd waardoor het kwaliteitskader wordt overschreden. Voor alle domeinen, behorende onder de kapitaalgoederen is er geen sprake van achterstallig onderhoud.

Onderstaande tabel laat zien welke middelen in 2019 gereserveerd zijn voor het dagelijks- en groot onderhoud van de eerder genoemde kapitaalgoederen.

Onttrekkingen in 2019 aan de reserves op basis van het Beheerplan Kapitaalgoederen	
Brandweerkazerne	12.000
Wegen onderhoud	459.000
Bruggen onderhoud	154.000
Baggeren	142.000
Openbaar groen	64.071
Sportgebouw	144.000
Zwembad	35.000
Sportvelden	8.000
Carillons	15.000
Monumenten	17.000
Buitenschoolse kinderopvang	60.000
Exploitatie begraafplaats	94.000
Totaal:	1.204.071
Onttrekking uit reserve programma 3	1.204.071
Onttrekking uit reserve programma 3	243.000
Storting in reserve programma 3	959.000

Financiering

Inleiding

De wereldwijde financiële crisis van rond 2010 heeft ertoe geleid dat er op Europees niveau maatregelen genomen zijn om ervoor te zorgen dat de overheidsuitgaven nu en op langere termijn houdbaar blijven. Deze maatregelen zijn vertaald naar Nederlandse wetgeving, zoals de invoering van het verplicht schatkistbankieren en de Wet houdbare overheidsfinanciën.

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeheer van de gemeente. Volgens artikel 13 van het BBV bevat de paragraaf betreffende de financiering in ieder geval beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Het wettelijk kader ligt voor een deel besloten in de nationale regelgeving en voor een deel in de Europese wetgeving:

- Gemeentewet,
- Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) en de bijbehorende ministeriële regelingen en
- Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof).

In de Gemeentewet is opgenomen dat de provincies het financieel toezicht op gemeenten uitvoeren. De taken van de toezichthouder op dit terrein vloeien voort uit de Wet fido.

Het beleidskader binnen de gemeente is:

- het Treasurystatuut 2017 en
- het Leningen- en borgstellingenbeleid.

Financieringsfunctie

De financieringsfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. Deze functie omvat de financiering van het beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

De Wet fido schrijft de decentrale overheden een aantal zaken voor op het gebied van financiering. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De belangrijkste verplichtingen die uit deze wet voortvloeien zijn:

- het opstellen van een financieringsstatuut;
- het opnemen van een financieringsparagraaf in de begroting en de jaarrekening;
- het voldoen aan de kasgeldlimiet;
- het voldoen aan de renterisiconorm.

Financieringsbeleid

Het aantrekken van geldleningen gebeurt overeenkomstig de kaders van het Treasurystatuut 2017.

De financieringsportefeuille bestaat uit:

- opgenomen langlopende leningen;
- in beheer gekregen waarborgsommen.

Het beleid van de gemeente is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende schulden omdat de rente op de kortlopende schulden in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen. Hierbij is de gemeente gehouden aan de kasgeldlimiet, die bepaalt dat de gemiddelde vlottende schuld over drie maanden gezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal mag uitkomen. De liquiditeitenplanning geeft aan of het te financieren saldo op enig ogenblik structureel of incidenteel is. Bij een structureel tekort zal de gemeente overgaan tot het aantrekken van een langlopende vaste geldlening. Overtollige middelen worden belegd bij de schatkist.

Opgenomen langlopende leningen en waarborgsommen

Het onderstaande overzicht is een raming van het verloop van de vaste financiering in 2019. Voor 2019 houden we voorlopig rekening met een nieuwe lening van € 5.000.000. De bedragen zijn nodig voor herfinanciering en voor nieuwe investeringen.

Stand langlopende leningen per 1 januari 2019	€	23.499.000
Stand Waarborgsommen per 1 januari 2019	€	33.000
Nieuwe leningen	€	5.000.000
Reguliere aflossingen	€	<u>2.369.000</u>
Verwachte stand 31 december 2019	€	26.163.000

Uitgezette leningen

De gemeente verstrekt langlopende leningen aan lokale- en regionale instellingen en verenigingen. Basis voor verstrekking is het Leningen- en borgstellingenbeleid.

Het onderstaande overzicht is een raming van het verloop van de langlopende uitgezette leningen in 2019.

Stand per 1 januari 2019	€	5.267.000
Reguliere aflossingen	€	1.000
Stand per 31 december 2019	€	5.266.000

Indicatoren

Om de financieringsrisico's (renterisico's) te beperken, staan in de Wet fido twee instrumenten: renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Daarnaast is met het schatkistbankieren een drempelbedrag bepaald. De provincie toetst of de gemeente aan deze normen voldoet.

Renterisiconorm

De norm voor het renterisico stelt een grens aan financiering op lange termijn (met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer). Het doel is om overmatige renterisico's op de vaste schuld te vermijden. Door zorg te dragen voor een gelijkmatige opbouw van de lening portefeuille spreidt de gemeente het renterisico op vaste schuld. De norm wordt berekend door het begrotingstotaal te vermenigvuldigen met een door het Rijk vastgesteld percentage (20%). Het totaal van renteherzieningen en de aflossingen in een begrotingsjaar mag deze norm niet overschrijden.

	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Renterisco					
1.	Renteherzieningen	-	-	-	-
2.	Te betalen aflossingen	2.369.000	2.375.000	2.785.000	2.791.000
3.	renterisico (1+2)	2.369.000	2.375.000	2.785.000	2.791.000
Renterisiconorm					
4a.	Omvang begroting 1 januari	52.266.000	53.165.000	52.614.000	53.157.000
4b.	Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
4.	Renterisiconorm (4a x 4b)	10.453.400	10.663.000	10.523.000	10.631.000
Toets renterisiconorm					
	Renterisco op vaste schuld (3)	2.369.000	2.375.000	2.785.000	2.791.000
	Renterisiconorm (4)	10.453.000	10.633.000	10.523.000	10.632.000
	Ruimte (3-4)	-8.084.000	-8.258.000	-7.738.000	-7.840.000
(4 > 3) Ruimte onder renterisiconorm					
(3 > 4) Overschrijding renterisiconorm					

Bedragen in €'s

De bedragen aan langlopende leningen waar de gemeente de komende jaren een renterisico over loopt blijven de komende periode binnen de norm.

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Wet fido gewijzigd vanwege de invoering van het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden (zonder leenfaciliteit). Reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het beheersen van de overheidsschuld en het reduceren van het financiële risico voor decentrale overheden. Schatkistbankieren betekent dat deelnemers de middelen die zij (tijdelijk) niet nodig hebben voor de uitoefening van hun publieke taken en verantwoordelijkheden – met andere woorden hun overtollige middelen – aanhouden bij het ministerie van Financiën. Het schatkistbankieren heeft een verlagend effect op de Nederlandse EMU-schuld. Wanneer decentrale overheden hun tegoeden aanhouden in de Nederlandse schatkist, daalt de financieringsvraag van de overheid op de financiële markten. Een vordering van de ene overheidspartij op de andere valt tegen elkaar weg.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft voor de gemeente de maximale toegestane omvang van de kortlopende schuld (met een looptijd korter dan 1 jaar) aan. Wettelijk moet worden overgegaan tot omzetting naar langlopende schulden zodra de limiet meer dan twee achtereenvolgende kwartalen wordt overschreden. Het doel van deze limiet is het renterisico op korte financiering te beperken. Fluctuaties in korte rente kunnen namelijk een relatief grote invloed hebben op rentelasten. De kasgeldlimiet wordt uitgedrukt in een percentage van het begrotingstotaal (8,5%) en bedraagt voor de gemeente voor 2019 afgerond € 4.442.000.

	Omschrijving	
1.	Toegepaste kasgeldlimiet	
	Omvang begroting (lasten) per 1 januari 2019	52.266.000
	Percentage kasgeldlimiet	8,50%
	Omvang kasgeldlimiet	4.443.000
2.	Omvang vlottende schuld (gemiddeld 2019)	
	Opgenomen gelden < 1 jaar	2.750.000
	Schuld in rekening courant	250.000
	Gestorte gelden door derden < 1 jaar	0
	Overige geldleningen (geen vaste schuld)	0
		3.000.000
3.	Vlottende middelen (gemiddeld 2019)	
	Contante gelden in kas	1.000
	Tegoeden in rekening courant	10.000
	Overige uitstaande gelden < 1 jaar	0
		11.000
4.	Toets kasgeldlimiet	
	Toegepaste kasgeldlimiet	4.443.000
5.	Totaal netto vlottende schuld (2-3)	2.989.000
	Ruimte (4-5)	1.454.000
		Bedragen in €'s

Bij het financieerbeleid in 2019 wordt rekening gehouden met deze limiet.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van de financieringsfunctie zijn koersrisico's, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder wordt weergegeven op welke wijze de gemeente deze risico's beheerst:

Koersrisico

De gemeente beschikt niet over aandelen van beursgenoteerde ondernemingen en loopt als zodanig geen risico's. Wel neemt de gemeente deel in het aandelenvermogen van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en in Alliander. Het risico op waardeverlies van deze aandelen is zeer beperkt.

Renterisico

Het renterisicobeheer is het beheersen van de risico's die gepaard gaan met een in de toekomst hoger dan gewenst niveau van de rentelasten van het vreemd vermogen of lager uitvallen van de rente inkomsten. Ter beperking van het renterisico heeft de wetgever de kasgeldlimiet en de renterisiconorm ingesteld.

Kredietrisico

Het kredietrisico wordt ook wel het debiteurenrisico genoemd en is bij de gemeente erg laag omdat er geen grote uitstaande debiteurensaldo is van de leges, belastingen of huren. Elk jaar worden de openstaande debiteuren beoordeeld op oninbaarheid. Deze beoordeling bepaalt de hoogte van de voorziening waardoor de verplichtingen gedekt kunnen worden.

Rentetoerekening

De rentetoerekening is bij de begroting 2018 gewijzigd door aangepaste wet- en regelgeving. De werkelijk betaalde rente moet worden omslagen naar de taakvelden en de grondexploitaties. De renteboeking verlopen via het taakveld Treasury.

De externe rentelasten over de korte en lange financiering	761.000	
De externe rentebaten (idem)	111.000	-/-
Totaal door te rekenen externe rente		650.000
De rente die aan de grondexploitatie moet worden toegerekend	31.000	-/-
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	210.000	-/-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-241.000
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		409.000
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		- 409.000
Renteresultaat op het taakveld Treasury		0

Bedragen in €'s

Toelichting op bovenstaande tabel:

De geraamde rentelasten voor korte en lange financiering zijn € 761.000. De verwachte rentebaten zijn € 111.000. De gemeente rekent geen rente over het eigen vermogen en voorzieningen. Het saldo van € 650.000 is toegerekend aan de taakvelden op basis van de boekwaarden van de investeringen per taakveld.

Bedrijfsvoering

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken van de bedrijfsvoering en de beleidsvoornemens voor de bedrijfsvoering. Het gaat daarbij om personeel, fiscale aspecten, dienstverlening, ICT, interne controle en risicomanagement. De bedrijfsvoering hebben wij voor het grootste gedeelte ondergebracht bij de SED organisatie en voor een kleiner deel bij andere Gemeenschappelijke Regelingen (GR'en), zoals WerkSaam, de Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (RUD NHN) en DeSom. De paragraaf bedrijfsvoering gaat alleen over de onderdelen die zijn ondergebracht bij de SED organisatie.

De kwaliteit van de bedrijfsvoering in de SED organisatie bepaalt in belangrijke mate het welslagen van de programma's, zoals vastgesteld in onze begroting. De SED organisatie werkt voor drie gemeenten en levert diensten aan ongeveer 60.000 inwoners, vele bedrijven en maatschappelijke organisaties. In 2019 wordt verdere uitvoering gegeven aan SED Perspectief. Dit ter verbetering van de organisatie. Er zal in de jaren 2019 en 2020 verder gewerkt worden aan de projecten "Versterken organisatie", "Topstructuur", "Organisatiecultuur & gedrag", "Digitalisering" en "Overeenkomsten". Dit alles met als doel om nog slagvaardiger te zijn of hoger te scoren ten aanzien van klanttevredenheid, medewerkerstevredenheid, harmonisatie van processen, regiotevredenheid en een doelgerichte digitalisering. Daarmee worden de aanbevelingen uit het onderzoek van Deloitte (2017) opgevolgd.

Monitoring geschiedt zowel op het te behalen resultaat als op het blijven binnen de gestelde financiële kaders. Rapportering hierover vindt plaats:

- intern binnen het programma alsmede naar de stuurgroep die maandelijks bijeenkomt;
- via de planning- en controlcyclus over de voortgang van de gemaakte afspraken;
- naar de raden door minimaal tweemaal per jaar een gezamenlijke bijeenkomst te organiseren waarin de voortgang van de diverse projecten, maar ook de monitoring wordt besproken;
- aanvullend door Deloitte als onafhankelijke partij.

De focus in 2019 zal gericht zijn op:

- verdere digitalisering van werkprocessen, rekening houdend met integratie van informatievoorziening en werkprocessen in de organisatie;
- uitvoering van het strategisch personeelsplan met de juiste persoon op de juiste plaats in een organisatie die werkt voor 60.000 inwoners;
- het specifiek opleiden van medewerkers om de kwaliteit van onze producten en diensten te verbeteren;
- harmonisatie van werkprocessen en werkstijlen;
- efficiencyverbeteringen op de langere termijn.

Personeel

De cao gemeenten loopt tot 1 januari 2019. Op dit moment is nog onduidelijk hoe de cao-onderhandelingen, die starten in november 2018, uit zullen pakken. Het verloop van personeelsleden in 2018 hangt samen met zowel onze ambtelijke fusie, als met het aantrekken van de arbeidsmarkt. Het aantal mensen van uitstroom wijkt vooralsnog niet af van wat gebruikelijk is.

Formatie SED organisatie

Binnen het programma SED Perspectief wordt door het project "Versterken organisatie" een strategisch personeelsplan opgesteld. Dit plan zal leiden tot een structureel beeld van wat benodigd is om de gemeenten optimaal en opgavegericht te bedienen voor de komende jaren. Het strategisch personeelsplan zal hiervoor een verdiepingsslag laten zien naar overhead, wettelijk vereist en wenselijk vanuit de college-uitvoeringsprogramma's (CUP's).

Dienstverlening

Goede dienstverlening aan de inwoners vinden wij belangrijk. Goede dienstverlening betekent o.a. snel reageren, de juiste informatie geven, meedenken en de vraag van de klant centraal stellen. Dat kan via een bezoek aan de balie van het gemeentehuis, via de telefoon, via de post/e-mail en via de website. Het

Klantcontactcentrum (KCC) fungeert als toegangspoort tot de gemeente. Medewerkers van het KCC bemensen de balie en zijn ook telefonisch het eerste aanspreekpunt. Het KCC beantwoordt zoveel mogelijk vragen zonder tussenkomst van de vakafdeling. Dat kan alleen als de informatiehuishouding goed is georganiseerd. Het verder digitaliseren van processen in de organisatie krijgt middels SED Perspectief vervolg.

ICT

De gemeenten in Westfriesland werken intensief met elkaar samen. Om deze samenwerking zo goed mogelijk te ondersteunen is door de informatiemanagers van de Gemeenschappelijke Regelingen en gemeenten in Westfriesland een aantal richtinggevende documenten gemaakt en ligt er een informatiebeleidsplan 2017-2020. Dit informatiebeleidsplan vormt het kader voor de Westfriese samenwerking. Binnen dit informatiebeleidsplan is opgenomen welke visie op informatievoorziening de Westfriese organisaties gezamenlijk voor ogen hebben, welke doelen wij hiermee willen behalen, welke strategie we daarbij willen volgen en wat het effect is van de ontwikkelingen die op de gemeenten afkomen.

Momenteel vindt een IT-audit plaats binnen de SED organisatie. Daarbij gaat het vooral om de technische infrastructuur, het operationele informatiesysteem, de procesinrichting en het beheersingssysteem in het algemeen. De aanbevelingen vanuit deze IT-audit zullen wij in 2019 opvolgen.

Control

Om ten aanzien van financiële verantwoording intern te constateren dat cijfers juist, tijdig, volledig en rechtmatig zijn, is door de SED organisatie een apart team Control samengesteld, bestaande uit 6 FTE's. Onafhankelijk van vakafdelingen beoordelen zij de AO/IB (processen), planning- en controlcyclus (financiële verantwoording), compliance (voldoen aan wet- en regelgeving) en de risico-inventarisaties. Daarnaast geeft het team gevraagd en ongevraagd advies via de concerncontroller en monitort zij of daar opvolging aan wordt gegeven (conform Plan-Do-Check-Act). Hierdoor wordt gebouwd aan een organisatie met een infrastructuur en cultuur waarin continu verbeteren centraal staat.

Ten aanzien van de risico-inventarisatie is bij deze begroting 2019 al een vermindering van het aantal risico's waarneembaar. Ook is de risico-omvang geslonken. Dit komt deels door het programma SED Perspectief dat risico's mitigeert, deels omdat de vakafdeling maatregelen heeft getroffen om de risico's te mitigeren en deels omdat er een kwaliteitsslag heeft plaatsgevonden, waarbij team control de aangeleverde risico's kritisch beoordelen en met de vakafdelingen sparren om de risico's scherper te krijgen.

Verbonden partijen

Inleiding

Gemeenten brengen steeds meer taken onder bij verbonden partijen. Verbonden partijen stellen beleid op en/of voeren vaak beleid uit dat de gemeente in principe ook in eigen beheer kan doen. De gemeente mandateert als het ware de verbonden partijen, maar houdt wel de eindverantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's.

Van belang is te controleren of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds corresponderen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd zijn. Een ander belang is het kostenbeslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Voor het adequaat invullen van de toezichthoudende rol door de gemeenteraad is het belangrijk, dat de begroting en de jaarrekening inzicht geven in de verbonden partijen waarin de gemeente deelneemt, het belang dat de gemeente hierin heeft en de financiële positie van de verbonden partijen.

In deze paragraaf wordt enkel gerapporteerd over de partijen waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Gekozen is voor de indeling: gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en regionale samenwerking.

De beleidsinformatie van de verbonden partijen is conform de BBV opgenomen in het desbetreffende programma onder het kopje "Met wie werken wij samen?". De paragraaf Verbonden partijen beperkt zich tot het geven van een totaalbeeld van de participaties in de verbonden partijen. Vervolgens wordt per verbonden partij enkele specifieke informatie gegeven.

Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publieksrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Stede Broec een bestuurlijk en financieel belang heeft. Publieksrechtelijke rechtsvormen zijn gemeenschappelijke regelingen (vier vormen: openbaar lichaam, centrumgemeente, gemeenschappelijk orgaan of regeling zonder meer) en privaatrechtelijke rechtsvormen zijn vennootschappen (NV, BV, CV, VOF), stichtingen en verenigingen. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is, of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichting niet nakomt.

In de volgende tabel treft u het totaaloverzicht aan van de bijdragen aan de verbonden partijen.

	rekening 2017	begroting 2018	begroting 2019
Westfries Archief	122.000	126.000	149.000
WerkSaam Westfriesland	826.000	898.000	920.000
Stichting Muziekschool Oostelijk West-Friesland	-	-	-
Ondersteuning bestuurlijke Samenwerking West-Friesland	35.000	49.000	49.000
Veiligheidsregio Noord-Holland Noord	1.096.000	1.083.000	1.157.000
Recreatieschap Westfriesland	96.000	98.000	101.000
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hollands Noorden	699.000	620.000	767.000
Archeologie Westfriese gemeenten	19.000	20.000	20.000
Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord	411.000	403.000	454.000
SED organisatie	10.522.000	10.109.000	11.842.000
Shared Service Center DeSom (SED)	640.000	687.000	900.000
Ontwikkelingsbedrijf Noord Holland Noord	35.000	42.000	41.000
Totale bijdrage	14.501.000	14.135.000	16.400.000

Ontwikkelingen

Tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders op 21 juni 2017 van de Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland is besloten de deelneming op te heffen en de aandelen van Alliander over te dragen aan de gemeente. Deze overzicht van aandelen heeft op 18 december 2017 plaatsgevonden. In het besluit van 21 juni 2017 is ook opgenomen dat eventuele belastingclaims en andere kosten die naar aanleiding van de overdracht van aandelen zouden kunnen ontstaan voor rekening van de gemeenten komen. De gemeenschappelijke regeling is nog niet ontbonden dus is nog wel opgenomen in deze paragraaf. Ook Alliander N.V. is opgenomen in deze paragraaf.

Gemeenschappelijke regelingen

Programma 1	Westfries Archief				
Vestigingsplaats	Hoorn				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Vertegenwoordiging	Lid van het Algemeen Bestuur				
Deelnemers	Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec				
Deelname verplicht	Nee				
Bijdrage (afgerond)	€ 149.000				
Bedrag per inwoner	€ 8,08				
Doel / openbaar belang	De zorg, bewaring en het beheer van archiefbescheiden van de aangesloten overheidsorganisaties, alsmede het bevorderen van de lokale regionale geschiedbeoefening				
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van het aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.				
Risico's	• Uitkomst evaluatie van de dienstverleningsovereenkomst. • Omvang algemene reserve. • Achterstanden in werkzaamheden zoals restauratie, zuurvrije verpakking en andere beheersmaatregelen. • Verlaging fysieke dienstverlening.				
Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	514.000	365.000	421.000	147.000	32.000 V
2015	421.000	147.000	449.000	401.000	38.000 V
2016	449.000	401.000	491.000	63.000	42.000 V
2017	491.000	63.000	387.000	41.000	105.000 N

Programma 1 en 5	Ondersteuning Bestuurlijke Samenwerking West-Friesland (OBS)
Vestigingsplaats	Hoorn
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vertegenwoordiging	n.v.t.
Deelnemers	Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec
Deelname verplicht	Nee
Bijdrage (afgerond)	€ 49.000

Bedrag per inwoner	€ 1,98 OBSW € 0,72 Leerlingenvervoer
Doel / openbaar belang	Ondersteuning samenwerking op het gebied van bestuurlijk overleg in de regio Westfriesland. Periodiek worden er bestuurlijke overleggen georganiseerd, gefaciliteerde en gecoördineerd op een aantal werkterreinen in de vormen van portefeuillehoudersoverleggen. De OBS kent de volgende portefeuillehoudersoverleggen: Madivosa (Maatschappelijke Dienstverlening, Volksgezondheid en Sociale aangelegenheden), VVRE (verkeer en vervoer, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening, Economie) en ABZ (Algemeen Bestuurlijke Zaken).
Financieel belang	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van het aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.
Risico's	• Er zijn voor 2019 geen risico's bekend.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	2.000 V
2015	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	17.000 V
2016	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	31.000 V
2017	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	7.000 V

Programma 2 en 5	Veiligheidsregio Noord-Holland Noord
-------------------------	---

Vestigingsplaats	Alkmaar
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vertegenwoordiging	Lid van het Algemeen Bestuur
Deelnemers	Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel
Deelname verplicht	Ja
Bijdrage (afgerond)	€ 1.144.000 Crisisbeheersing en brandweer € 8.000 Veiligheidshuis € 5.000 Ambulancezorg
Bedrag per inwoner	€ 0,25 voor de Ambulancezorg. Voor de overige bijdragen wordt uitgegaan van een verdeelsleutel
Doel / openbaar belang	Het behartigen van de belangen die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan, ten behoeve van de veiligheid van de bevolking in het samenwerkingsgebied. De Veiligheidsregio zorgt voor verkleining van de risico's op crises, betere voorbereiding op het bestrijden van incidenten en een vlotte en adequate aansturing van de hulpverlening bij een ramp.
Financieel belang	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van het aantal inwoners voor de ambulancezorg. De overige bijdrage is gebaseerd op een verdeelsleutel. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.
Risico's	• Verwachte project- / frictiekosten 2017-2020 regionale meldkamer o.b.v. concept samenvoegingsplan. • Langdurige uitval.

- Onvoldoende dekkingsmaatregelen financieel tekort 2018.
- IT dreigingen (bijv. virus, cyberaanval enz.).
- Niet geheel halen van de prestatieafspraken (vlg. staffel) zorgverzekeraars.
- Tekort ambulanceverpleegkundigen.
- Materiële en personele schade bij omvangrijke incidenten.
- Aanbestedingsclaim.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	1.563.000	61.690.000	1.370.000	63.370.000	146.000 N
2015	1.370.000	63.370.000	4.078.000	60.747.000	2.638.000 V
2016	4.078.000	60.747.000	6.568.000	52.672.000	2.725.000 V
2017	6.568.000	52.672.000	5.269.000	55.995.000	106.000 V

Programma 4	Recreatieschap Westfriesland
-------------	------------------------------

Vestigingsplaats	Stede Broec
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vertegenwoordiging	Lid van het Algemeen Bestuur
Deelnemers	Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec
Deelname verplicht	Nee
Bijdrage (afgerond)	€ 101.000
Bedrag per inwoner	€ 5,46
Doel / openbaar belang	Behartigt voor de Westfrieze gemeenten de belangen van de openluchtrecreatie en het landschap in het samenwerkingsgebied. Inzet voor een rijkere, gevarieerdere natuur met meer recreatiemogelijkheden, beheer en onderhoud van terreinen.
Financieel belang	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van het aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.
Risico's	• Langdurige afwezigheid van een werknemer door ziekte. • Het ontbreken van vastgestelde beheerplannen. • Het uittreden van één van de gemeenten uit gemeenschappelijke regeling. • Imagoschade.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	1.186.000	2.894.000	1.054.000	3.023.000	109.000 V
2015	1.054.000	3.023.000	1.254.000	2.959.000	248.000 V
2016	1.254.000	2.959.000	2.835.000	3.000.000	1.288.000 V
2017	2.835.000	3.000.000	2.687.000	2.373.000	42.000 V

Programma 5	Gemeentelijke Gezondheidsdienst Hollands Noorden (GGD)
-------------	--

Vestigingsplaats	Alkmaar
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vertegenwoordiging	Lid van het Algemeen Bestuur
Deelnemers	Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel

Deelname verplicht	Ja
Bijdrage (afgerond)	€ 767.000
Bedrag per inwoner	€ 18,90 Algemeen € 341,50 0-4 jarigen & adolescenten € 54.000 bijdrage huisvesting JGZ € 120.000 bijdrage Veilig Thuis
Doel / openbaar belang	Het behartigen van belangen, die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan, ten behoeve van de gezondheid en veiligheid van de bevolking in het samenwerkingsgebied.
Financieel belang	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van het aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.
Risico's	• Taakstelling begroting 2019. • Bedrijfsondersteuning GGD en Veilig Thuis. • GGD Rampen Opvang Plan • Kosten invoering GGD-dossier. • Afname aanvullende taken door gemeenten (o.a. door concurrentie).

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	497.000	3.299.000	744.000	3.616.000	285.000 V
2015	744.000	3.616.000	536.000	7.766.000	176.000 N
2016	536.000	7.766.000	57.000	10.099.000	451.000 N
2017	57.000	10.099.000	-133.000	10.490.000	213.000 N

Programma 5	Archeologie Westfriese Gemeenten
-------------	----------------------------------

Vestigingsplaats	Hoorn (centrumgemeente)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vertegenwoordiging	n.v.t.
Deelnemers	Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec
Deelname verplicht	Nee
Bijdrage (afgerond)	€ 20.000
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing
Doel / openbaar belang	Het doel van deze gemeenschappelijke regeling is om op beleidsmatig en uitvoerend niveau gezamenlijke belangen te behartigen op het gebied van archeologie.
Financieel belang	Geen
Risico's	• Er zijn voor 2019 geen risico's bekend.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0
2015	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0
2016	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0
2017	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0

Programma 5		WerkSaam			
Vestigingsplaats	Hoorn				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Vertegenwoordiging	Lid van het Algemeen Bestuur				
Deelnemers	Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec				
Deelname verplicht	Nee				
Bijdrage (afgerond)	€ 920.000				
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing				
Doel / openbaar belang	WerkSaam wil inwoners van Westfriesland naar vermogen laten deelnemen op de reguliere arbeidsmarkt en het beroep van inwoners op een uitkering zoveel mogelijk beperken. Hiertoe ondersteunt WerkSaam werkzoekenden, uitkeringsgerechtigden en werkgevers in de regio.				
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage aan apparaatskosten op basis van een verdeelsleutel en het gedeelte van de integratie-uitkering Sociaal Domein. dat de raden beschikbaar stellen voor participatie (inclusief volwasseneneducatie), inkomensdeel/buig en de wet sociale werkvoorziening voor zover het gaat om het budget dat samenhangt met de taken die overgaan naar WerkSaam. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.				
Risico's	• Bepaling hoogte over te dragen participatiebudget. • Uitnuttig re-integratiebudget. • Minder omzet en minder winst uit commerciële activiteiten. • Schommeling in de kosten voor bedrijfsvoering.				
Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	11.484.000	2.791.000	11.103.000	3.665.000	566.000 V
2015	11.103.000	3.665.000	10.172.000	10.927.000	1.137.000 V
2016	10.172.000	10.927.000	8.314.000	9.168.000	468.000 V
2017	8.314.000	9.168.000	7.651.000	16.245.000	34.000 V

Programma 6		Centraal afvalverwijderingsbedrijf West-Friesland (CAW)			
Vestigingsplaats	Hoorn				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Vertegenwoordiging	Lid van het Algemeen Bestuur				
Deelnemers	Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec				
Deelname verplicht	Nee				
Bijdrage (afgrond)	Niet van toepassing				
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing				
Doel / openbaar belang	Het CAW heeft als taak het beheren van de voormalige stortplaats te Westwoud en de uitoefening van de rechten en plichten zoals verbonden aan het aandeelhouderschap in de HVC.				
Financieel belang	Het Centraal Afvalverwijderingsbedrijf West-Friesland (CAW) is namens de deelnemende gemeenten aandeelhouder van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland				

(HVC). Het CAW is houder van 338 van de 2.914 uitstaande aandelen van de NV Huisvuilcentrale Noord Holland en heeft zich op grond van artikel 9 en 10 van de ballotageovereenkomst garant gesteld voor rente en aflossing van leningen van de NV Huisvuilcentrale Noord-Holland. Bij uitwinning of aansprakelijkheidsstelling van de aandeelhouders zijn de aandeelhouders onderling aansprakelijk naar rato van het aantal uitgegeven aandelen van de aan uitwinning of aansprakelijkheid verbonden kosten. Deze garantstelling vertaalt zich indirect naar de deelnemende gemeenten. De geprognoseerde stand van de leningen eind 2017 bedraagt ruim € 606 miljoen.

Er zijn 2.914 aandelen uitgegeven. Het aandeel van het CAW hierin is 338. Dit is een percentage van 11,6%, waardoor het CAW een bedrag garant staat voor ca. € 70,5 miljoen. Op basis van het inwoneraantal betekent dat voor de gemeente Enkhuizen een bedrag van € 6,2 miljoen.

Risico's

- Bestuurlijke en administratie ondersteuning door HVC.
- Stortplaats Westwoud.
- Garantstelling HVC.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	227.000	2.614.000	155.000	2.342.000	9.000 V
2015	155.000	2.342.000	51.000	2.643.000	26.000 V
2016	51.000	2.643.000	54.000	3.092.000	29.000 V
2017	54.000	3.092.000	849.000	2.409.000	36.000 N

Programma 6	Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (RUD)
Vestigingsplaats	Hoorn
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vertegenwoordiging	Lid van het Algemeen Bestuur
Deelnemers	Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec, Texel en de provincie Noord-Holland
Deelname verplicht	Ja
Bijdrage (afgrond)	€ 454.000
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing
Doel / openbaar belang	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving betrekking hebbende op milieu.
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage volgens het bedrijfsplan op basis van lumpsumfinanciering (vastgestelde prijs voor een totaalproject). Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.
Risico's	• Wettelijke ontwikkelingen. • Ongedekte lasten voormalig directeur. • Outputfinanciering. • Meer-minder taken.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 1-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	223.000	3.706.000	1.030.000	3.763.000	991.000 V
2015	1.030.000	3.763.000	626.000	2.921.000	298.000 V
2016	626.000	2.921.000	902.000	3.451.000	653.000 V
2017	902.000	3.451.000	2.114.000	5.393.000	1.233.000 V

Diverse programma's	SED organisatie
---------------------	-----------------

Vestigingsplaats	Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vertegenwoordiging	Lid van het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur
Deelnemers	Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland
Deelname verplicht	Nee
Bijdrage (afgrond)	€ 11.842.000
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing
Doel / openbaar belang	Het bewerkstellingen van een kwalitatief hoogwaardige, effectieve en efficiënte uitvoering door de SED organisatie van de door de gemeenten opgedragen uitvoerende taken met het oog op een goede dienstverlening aan de inwoners en een krachtige ondersteuning aan de besturen van de gemeenten.
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage volgens verdeelsleutel. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.
Risico's	• Gegevens kunnen intern (datalek) en extern (cybercrime) in de openbaarheid komen, met als gevolg imagoschade, boeten bij het niet melden van een datalek, aansprakelijkheidsstelling en identiteitsfraude. • Kiezen voor een verkeerde aanbestedingsprocedure (bij openbare procedures) door de budgetbeheerder/-houder, waardoor de gehele aanbesteding onrechtmatig is. • Onvoldoende kennis over BTW en VPB, waardoor er enerzijds tijdrovend werk ontstaat door het herstellen van foutieve fiscale verwerking van nota's en facturen. Daarnaast kunnen er betalingsboetes worden opgelegd n.a.v. fouten in de steekproef van de Belastingdienst inzake BTW en VPB. • Niet voldoen aan wet- en regelgeving bij decentralisaties.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2015	0	0	0	12.000	0
2016	0	12.000	0	14.000	0
2017	0	14.000	0	15.000	0

Diverse programma's	Shared Service Center ICT DeSom
---------------------	---------------------------------

Vestigingsplaats	Wognum
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vertegenwoordiging	Lid van het Algemeen Bestuur

Deelnemers	Drechterland, Enkhuizen, Koggenland, Stede Broec, Opmeer, Medemblik en WerkSaam
Deelname verplicht	Nee
Bijdrage (afgrond)	€ 900.000
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing
Doel / openbaar belang	Het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en een doelmatige uitvoering door het SSC van de door de gemeenten opgedragen uitvoerende taken en de ondersteuning in brede zin op het terrein van de ICT en het creëren van de voorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een efficiënte en klantgerichte dienstverlening.
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage volgens verdeelsleutel. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.
Risico's	• Cyberaanvallen. • Incompliance door gewijzigde voorwaarden softwareleveranciers. • Gezamenlijke infrastructuur en beheer met Hoorn zonder goede en juridische organisatorische basis. • Ontvlechting van WerkSaam. • Geen goede centrale regie en beveiliging op externe cloudoplossingen. • Bestuurlijke en organisatorische keurslijf. • Jaarlijkse accountantscontrole op de jaarrekening. • Beëindigen van contracten met onze leveranciers. • Calamiteiten waardoor gebouwen en hardware buiten gebruik raken. • Continuïteit in dienstverlening calamiteit. • Tijdsige invulling van vacatures en werving geschikt personeel.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	n.v.t.	n.v.t.	222.000	4.927.000	160.000 V
2015	222.000	4.927.000	607.000	8.065.000	606.000 V
2016	607.000	8.065.000	631.000	5.168.000	316.000 V
2017	631.000	5.168.000	941.000	3.302.000	140.000 V

Deelnemingen (vennootschappen)

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	NV Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord
Vestigingsplaats	Alkmaar
Rechtsvorm	Vennootschap
Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
Deelnemers	17 gemeenten in Noord-Holland en de provincie Noord-Holland
Deelname verplicht	Nee
Bijdrage (afgerond)	€ 41.000

Bedrag per inwoner	Niet van toepassing
Doel / openbaar belang	Bevorderen van de regionale economie en welvaart en de nationale en internationale positionering van Noord-Holland Noord.
Financieel belang	Jaarlijks wordt een subsidie toegekend. De aandeelhouder is niet aansprakelijk voor de schulden van de NV.
Risico's	Er zijn voor 2019 geen risico's bekend.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	594.000	3.302.000	613.000	1.934.000	19.000 V
2015	613.000	1.934.000	835.000	2.487.000	222.000 V
2016	835.000	2.487.000	890.000	2.087.000	55.000 V
2017	890.000	2.087.000	806.000	1.962.000	84.000 N

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	NV Bank Nederlandsche gemeenten (BNG)
--	--

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vennootschap
Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
Deelnemers	De Staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap
Deelname verplicht	Ja
Bijdrage (afgerond)	Niet van toepassing
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing
Doel / openbaar belang	De uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. Draagt bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger
Financieel belang	De gemeente heeft als aandeelhouder 130.650 aandelen. De aandeelhouder is niet aansprakelijk voor de schulden van de NV.
Risico's	Er zijn voor 2019 geen risico's bekend.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	3.430.000	127.753.000	3.582.000	149.923.000	126.000 V
2015	3.582.000	149.923.000	4.163.000	145.348.000	226.000 V
2016	4.163.000	145.348.000	4.486.000	149.514.000	369.000 V
2017	4.486.000	149.514.000	4.953.000	135.072.000	393.000 V

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	NV Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland
--	---

Vestigingsplaats	Twisk
Rechtsvorm	Vennootschap
Vertegenwoordiging	Aandeelhouder

Deelnemers	Alkmaar, Bergen, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec, Texel
Deelname verplicht	Ja
Bijdrage (afgerond)	Niet van toepassing
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing
Doel / openbaar belang	De Gaskop heeft tot 18 december 2017 de aandelen die de gemeenten en de provincie hebben in het netwerkbedrijf Alliander beheert.
Financieel belang	Tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders op 21 juni 2017 van de Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland is besloten de deelneming op te heffen en de aandelen van Alliander over te dragen aan de gemeenten. Deze overdracht van aandelen heeft op 18 december 2017 plaatsgevonden. In het besluit van 21 juni 2017 is ook opgenomen dat eventuele belastingclaims en andere kosten die naar aanleiding van de overdracht van aandelen zouden kunnen ontstaan voor rekening van de gemeenten komen.
Risico's	Op dit moment is de Houdstermaatschappij in liquidatie. De Houdstermaatschappij blijft voortbestaan om het vermogen van de vennootschap te vereffenen. Tijdens de vereffening worden de lopende zaken afgewikkeld, vordering geïnd en schulden betaald. Bij de Houdstermaatschappij loopt bijvoorbeeld nog een kwestie met de fiscus over de heffing van Vennootschapsbelasting.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	92.764.000	4.839.000	91.557.000	4.802.000	4.787.000 V
2015	91.557.000	4.802.000	29.879.000	2.468.000	2.418.000 V
2016	29.879.000	2.468.000	30.280.000	2.570.000	1.631.000 V
2017	30.280.000	2.570.000	1.973.000	34.000	77.000 N

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Alliander N.V.
Vestigingsplaats	Amsterdam
Rechtsvorm	Vennootschap
Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
Deelnemers	Alle aandelen van Alliander N.V. zijn in handen van Nederlandse provincies en gemeenten.
Deelname verplicht	Nee
Bijdrage (afgerond)	Niet van toepassing (kapitaalverstrekking)
Bedrag per inwoner	Niet van toepassing
Doel / openbaar belang	De Gaskop beheert niet langer de aandelen die de gemeenten in Noord-Holland en de provincie in het netwerkbedrijf Alliander heeft. Gemeente Enkhuizen heeft vanaf 18 december 2017 rechtstreeks aandelen in Alliander, zonder tussenkomst van de Gaskop. De wet Onafhankelijk Netbeheer bepaalt dat de aandelen van netwerkbedrijven in handen van de overheid blijven.

Financieel belang De gemeente heeft als aandeelhouder 124.198 aandelen. De aandeelhouder is niet aansprakelijk voor de schulden van de NV.

Risico's • Er zijn voor 2019 geen risico's bekend.

Jaar	EV per 1-1	VV per 1-1	EV per 31-12	VV per 31-12	Resultaat
2014	3.375.000.000	4.173.000.000	3.579.000.000	4.093.000.000	323.000.000 V
2015	3.579.000.000	4.093.000.000	3.687.000.000	4.039.000.000	235.000.000 V
2016	3.687.000.000	4.039.000.000	3.864.000.000	3.871.000.000	282.000.000 V
2017	3.864.000.000	3.871.000.000	3.942.000.000	4.127.000.000	203.000.000 V

Regionale samenwerking

Niet alleen de colleges en de ambtelijke organisaties werken samen, maar ook de zeven Westfriesse gemeenteraden. Door het stellen van gezamenlijke Westfriesse kaders voor regionale samenwerking ontstaat meer grip en sturing op regionale samenwerking door de raden. Dit draagt bij aan de betrokkenheid van de raden en daarmee aan de effectiviteit van regionale samenwerking. Door verbetering van regionale samenwerking kunnen gemeentegrens-overschrijdende opgaven beter en sneller worden opgelost.

De volgende kaders voor de regionale samenwerking zijn vastgesteld:

- De Westfriesse 5: Dit zijn vijf algemene principes voor regionale samenwerking in Westfriesland.
- De Hoornse 10 (of 9): Dit zijn spelregels die specifiek van toepassing zijn op de interactie met de gemeenschappelijke regelingen. Hierin staat met name het tijdig, juist en volledig informeren van de gemeenteraad centraal.
- Het pact van Westfriesland: een door de raden opgestelde gezamenlijke ambitie om binnen vijf jaar tot de top 10 van meest aantrekkelijke regio's in Nederland te behoren.

Grondbeleid algemeen

Binnen grondbeleid wordt een onderscheid gemaakt tussen actief- en passief grondbeleid. Bij actief grondbeleid verwerft de gemeente de grond, maakt deze bouw- en woonrijp en verkoopt de bouwgrond aan projectontwikkelaars/particulieren, die op deze bouwgrond het vastgoed realiseren.

Bij passief grondbeleid heeft de gemeente een faciliterende rol bij 'gebiedsontwikkeling door derden'. De gemeente stelt het bestemmingsplan vast, waarbij kosten van gemeenschapsvoorzieningen en ambtelijke inzet worden verhaald door middel van (anterieure) overeenkomst of vaststelling van een exploitatieplan.

Een variant 'tussen' deze beide vormen is de publiek-private samenwerking (PPS), waarbij de gemeente samen met een private partij de grondexploitatie doet. Winst en risico worden dan gedeeld.

In maart 2016 heeft de raad de geactualiseerde Nota Grondbeleid 2016 vastgesteld. In de Nota Grondbeleid 2016 heeft de gemeenteraad de volgende kaders vastgesteld:

1. Het doel van het gemeentelijk grondbeleid is het, ten behoeve van de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, creëren van ruimte voor wonen, welzijn, zorg, werken, winkelen en recreëren in zowel uitleggebieden als bestaand stedelijk gebied, door het oppakken of ondersteunen van concrete ontwikkelinitiatieven. Hierbij wordt gestreefd naar optimalisatie van het financiële resultaat per project (in principe sluitende grondexploitaties).
2. Om de financiële positie van de gemeente, via de risicoreserve bouwgrondexploitaties, niet in gevaar te brengen en dus op peil te houden, is de gemeente terughoudend met het starten van nieuwe risicovolle projecten en wordt steeds, ook vanuit financieel oogpunt, een weloverwogen afweging gemaakt tussen nut en noodzaak van aanvullende kwaliteitseisen van het ruimtelijke ordening- en facetbeleid enerzijds en kosten c.q. opbrengstenverlagingen die daarbij horen anderzijds
3. De vorm van grondbeleid (actief, faciliterend of mengvorm) wordt afhankelijk van de individuele situatie gekozen. Uitgangspunt is hierbij actief grondbeleid, tenzij dit op basis van factoren als grondposities, gemeentelijke doelstellingen, mogelijkheid tot sturing, risicoprofiel, verwacht financieel resultaat en/of benodigde capaciteit en/of deskundigheid onwenselijk of niet goed mogelijk is.
4. Strategische aankopen in het kader van actief grondbeleid vinden plaats voor zover deze passen binnen de door de raad vastgestelde plannen en visies en worden zo spoedig mogelijk na aankoop door middel van raadsbesluit in exploitatie genomen.
5. In het geval van faciliterend grondbeleid streeft de gemeente naar het afsluiten van anterieure overeenkomsten. In het uiterste geval dat geen overeenstemming is te bereiken met één of meer eigenaren in het gebied en het publieke belang van de ontwikkeling groot is, wordt een exploitatieplan, gekoppeld aan een bestemmingsplan of een projectbesluit, vastgesteld.
6. Voor complexe gebieds(her)ontwikkelingen die een lang tijdsbeslag hebben en waar voor de gemeente een sterke sturende rol noodzakelijk wordt geacht, wordt met private partijen onderzocht of er samenwerking via een Publiek Private Samenwerking (alleen grond- of ook vastgoedexploitatie) tot de mogelijkheden behoort.
7. Gelet op de financiële positie is de gemeente terughoudend met verwervingen met een hoog risicoprofiel.
8. Grondprijzen worden, rekening houdend met de specifieke gebruiksfunctie, marktconform vastgesteld. Hierbij wordt rekening gehouden met lagere, marktconforme prijzen bij specifieke gebruiksfuncties (sociale huur en koop en niet-commerciële voorzieningen van algemeen belang).

9. De boekwaarde, de omvang van de risicoreserve bouwgrondexploitaties en het geprognosticeerd eindresultaat worden vastgesteld op basis van de in de nota genoemde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.
10. De risicoreserve bouwgrondexploitaties dient ter afdekking van de inherente risico's die verbonden zijn met de grondexploitatie. Aan de hand van het normatieve risicomodel wordt ten laste van deze risicoreserve direct de benodigde voorziening gevormd indien een bouwgrond-exploitatie tussentijds een gecalculeerd verlies te zien geeft.
11. Voor zover de risicoreserve, na jaarlijkse resultaatbepaling, een grotere omvang kent dan op basis van het vastgestelde beleid in de "Nota Reserves en Voorzieningen 2016" noodzakelijk is, wordt het meerdere boven de € 1,5 miljoen afgedragen aan de algemene reserve van de gemeente. Indien de beschikbare risicoreserve kleiner is dan de benodigde risicoreserve (€ 250.000), dan moet het saldo van de risicoreserve worden aangevuld uit toekomstige resultaten dan wel uit de algemene middelen.
12. Alleen kosten en opbrengsten die het aankopen, het bouw- en woonrijpmaken en het verkopen van grond mogelijk maken of die daaruit voortvloeien, worden betrokken in de grondexploitatie. Hierbij wordt de kostensoortenlijst uit de Grondexploitatiewet gehanteerd. De gemeentelijke investeringen binnen het plangebied in (openbare) gebouwde voorzieningen (zoals sportaccommodaties, buurthuizen, scholen, culturele instellingen) worden gedekt uit de algemene middelen. Binnen de grondexploitatie wordt wel rekening gehouden met het fysieke ruimtebeslag en met een specifieke (lage) grondprijs voor deze voorzieningen. De inbreng van eigen gemeentelijke onroerend goed in de grondexploitatie vindt plaats tegen een taxatiewaarde waarbij rekening gehouden wordt met de planologische risico's en de marktrisico's bij de herontwikkeling van het betreffende gebied, dan wel de residuele herontwikkelingswaarde.
13. Bij nieuwe projecten met "wellicht een bovenwijks karakter" zal standaard worden beoordeeld of dit project zich leent voor verhaalbaarheid in dit kader. Mocht daarvan sprake zijn dan zal de toerekening worden geregeld in een nota Bovenwijkse Voorzieningen.
14. Bij het grondbeleid gelden openheid, transparantie en verantwoording als uitgangspunt, maar de mate en de vorm van openbare democratische sturing zal altijd worden afgewogen tegen de mogelijke schade die kan ontstaan voor de strategische positie van de gemeente bij onderhandelingsprocessen

Nieuwe (wettelijke) ontwikkelingen

Vennootschapsbelasting

Bouwgrondexploitatie is vanaf 1 januari 2016 onderhevig aan Vennootschapsbelasting (Vpb). Het gemeentelijke grondbedrijf wordt daarbij als één onderneming gezien: batige resultaten van exploitaties worden verrekend met nadelige exploitaties en over het saldo wordt Vpb berekend.

Voor grondexploitaties die vóór 1 januari 2016 zijn gestart geldt een overgangsregime en is de huidige verwachting dat er geen of in geringe mate sprake zal zijn van heffing van Vpb. Voor grondexploitaties die na 1 januari 2016 worden gestart wordt de heffing van Vpb in de calculaties en ramingen meegenomen.

Strategische gronden

In het verleden heeft de gemeente gronden verworven met de bedoeling deze op termijn in exploitatie te nemen. Tot 2016 mochten de jaarlijkse exploitatielasten van deze gronden worden bijgeschreven op de boekwaarde van die gronden op de balans (dus niet ten laste van de gemeentebegroting). Uitgangspunt daarbij is dat alle kosten (verwerving, exploitatiekosten en de kosten van bouw- en woonrijpmaken) bij verkoop in ieder geval worden gecompenseerd door opbrengsten. In de afgelopen (crisis)jaren is in de praktijk geregeld gebleken dat de boekwaarde bij het in exploitatie nemen van de gronden zodanig was gestegen, dat een financieel dekkende exploitatie niet meer mogelijk was. Vanaf 2016 mogen gemeenten daarom geen kosten meer bijschrijven op de boekwaarde. Daarnaast moeten deze strategische gronden vóór eind 2019 of in exploitatie zijn genomen of zijn afgewaardeerd naar de economische waarde van dat moment, conform de bestemming.

Stand van zaken grondexploitatie

Actief grondbeleid

Schepenwijk

In 2011 is het voormalig baggerdepot bouwrijp gemaakt ten behoeve van exploitatie van Schepenwijk. Hiermee is 26.313 m2 bouwrijpe grond gerealiseerd voor uitgifte van kavels voor bedrijfsdoeleinden. Aanvankelijk is de uitgifte -als gevolg van de economische situatie- traag verlopen (t/m 2014 was 6.700 m2 verkocht, waarvan in januari 2017 –als gevolg van contractuele afspraken- 2.000 m2 is terug geleverd)), maar inmiddels neemt de vraag naar bedrijfsterrein weer toe. In 2017 is uiteindelijk 4.646 m2 verkocht. Tot halverwege 2018 is 2.409 m2 verkocht en zal voor circa 3.000 m2 binnenkort naar verwachting een overeenkomst worden aangegaan. Momenteel wordt onderhandeld over en onderzoek gedaan naar planologische inpassing over de verkoop van ruim 9.700 m2 in een koop. Na bovenstaande resteert er nog een kleine 2.000 m2. Gelet op het huidige tempo van uitgifte wordt verwacht dat deze exploitatie in 2019 financieel kan worden afgewikkeld.

Passief grondbeleid

Recreatieoord Enkhuizer Zand

Het project Recreatieoord Enkhuizer Zand is zeer belangrijk voor onze gemeente. Na een lange voorbereidingsperiode is in 2017 met een Ontwikkelcombinatie (OREZ) een eerste overeenkomst gesloten. Deze overeenkomst wordt thans nader gedetailleerd uitgewerkt in een tweede, anterieure overeenkomst. Het project, voor de gemeente minimaal budgettair neutraal, zal een grote economische spin-off voor de stad betekenen.

Binnen het project wordt alles in gereedheid gebracht om, zodra de resultaten van de door de provincie aangestelde verkenner bekend zijn, het communicatietraject naar alle betrokkenen in te gaan. En tevens de procedures rondom het ruimtelijke kader te starten.

Aangezien uw raad periodiek, per kwartaal, middels een afzonderlijke raadsbrief wordt geïnformeerd, past het niet op deze plaats om alle informatie te herhalen.

Strategische grondposities

De gemeente kent één strategische grondpositie die voorbereid wordt om binnenkort in exploitatie te nemen:

Gommerwijk West-west

Het totale gebied ten noorden van het Weelenpad is eigendom van de gemeente. Het bestemmingsplan met de bestemming “wonen met een uitwerkingsplicht” is door een uitspraak van de voorzitter van de Raad van State van 29 augustus 2009 onherroepelijk geworden. Daarmee is het voorkeursrecht voor een periode van 10 jaar veilig gesteld.

In de Structuurvisie 2020 is opgenomen dat voor de overige fasen van Gommerwijk West-West -gelet op gewijzigde beleidsinzichten: een stagnerende woningmarkt en demografische ontwikkelingen- een heroverweging noodzakelijk is. In 2014 is de financiële haalbaarheid van drie scenario's voor ontwikkeling van deze woningbouwlocatie onderzocht en op 7 april 2015 aan de gemeenteraad voorgelegd. De gemeenteraad heeft daarbij gevraagd de haalbaarheid van scenario 2 nader te onderzoeken: alleen ontwikkeling van het noordelijke deel langs De Haling, evenals een soort lintbebouwing langs De Gouw. Dit betekent een open, groen middenhart, woningbouw ten noorden van het Weelenpad en een verdikt lint aan de zuidzijde van De Gouw. In totaal is daarbij sprake van ca. 274 woningen (sociale sector; midden- en duursegment) in een plangebied van ca. 125.000 m2, waarvan al 108.000 m2 in eigendom van de gemeente is. De destijds opgestelde exploitatie is geactualiseerd (inclusief risico's en mogelijkheden voor optimalisatie) en wordt/is ter besluitvorming voorgelegd aan de raad in het najaar van 2018. Gronduitgifte binnen dit plan kan –na besluitvorming- in vijf jaar worden gerealiseerd.

Financiële kaders grondexploitatie

Gedetailleerde presentatie van ramingen per grondexploitatie kunnen de onderhandelingspositie van de gemeente bij toekomstige aanbestedingen ondermijnen. Daarom worden de financiële kaders in dit onderdeel op totaalniveau gepresenteerd, conform wat daarover in voorschriften is opgenomen. Op basis van actuele ramingen wordt binnen de grondexploitatie een totaal nadelig resultaat geraamd van € 286.000. Hiervoor wordt een voorziening getroffen ten laste van de reserve bouwgrondexploitatie.

Financiële risico's grondexploitatie

Grondexploitaties kennen een tweetal soorten risico's; algemene (conjuncturele) risico's en project specifieke risico's. Deze zijn ook benoemd en becijferd in het parallel aan de begroting lopende gemeente-brede risico-inventarisatie. Dit ten behoeve van het bepalen van het gemeente-brede weerstandsvermogen.

Algemene risico's

Een drietal algemene risico's zijn benoemd en becijferd:

1. Kostenstijging plus 1%
2. Twee jaar projectvertraging
3. Lagere grondopbrengst als gevolg van doorbelasting van duurzaamheidsmaatregelen

Tezamen vormen deze posten voor de gemeente een risico van circa € 1,3 miljoen.

Project specifieke risico's

Schepenwijk

De huidige verwachting is dat het geprognosticeerde resultaat haalbaar is en dat er naast algemene risico's geen project specifieke risico's van toepassing zijn op deze exploitatie.

Gommerwijk West-west

Uit het onderzoek naar financiële haalbaarheid volgt dat scenario 2 kan worden ontwikkeld met een zeer bescheiden batig resultaat. In dit onderzoek is gerekend met normbedragen en uitgangspunten, voor zowel plankosten als opbrengsten. De raad heeft op 7 april 2015 besloten de haalbaarheid van scenario 2 verder te (laten) onderzoeken. Hiertoe wordt zowel een meer uitgewerkt woningbouwprogramma (gebaseerd op de recentste woonvisie) als een meer gedetailleerde- en geactualiseerde exploitatieopzet opgesteld, met daarbij een nieuwe resultaatberekening en risico-inventarisatie. In de definitieve planvorming dient wel nadrukkelijk gelet en gestuurd te worden op het beperken van (potentieel aanzienlijke) kosten voor archeologie en planschade.

Reserves en voorzieningen

Op de geprognosticeerde balans is een reserve Bouwgrondexploitatie opgenomen van € 1.309.000, en valt binnen de -door de raad vastgestelde- minimum- (€ 250.000) en maximumgrens (€ 1,5 miljoen).

4. Overzicht van baten en lasten en toelichting

4.1 Overzicht van baten en lasten

Programma:	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019
<i>Lasten:</i>			
1. Bestuur en ondersteuning	1.710.000	2.761.000	3.128.000
2. Veiligheid	1.683.000	1.647.000	1.717.000
3. Beheer openbare ruimte	4.168.000	4.598.000	5.036.000
4. Economie	3.917.000	3.478.000	3.857.000
5. Samenleving	26.220.000	26.472.000	26.362.000
6. Milieu	4.195.000	4.108.000	4.383.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	1.843.000	1.854.000	1.852.000
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	510.000	412.000	480.000
Overhead	4.618.000	5.699.000	5.450.000
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Totaal lasten:	48.864.000	51.029.000	52.265.000

Programma:	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019
<i>Baten:</i>			
1. Bestuur en ondersteuning	376.000	976.000	1.123.000
2. Veiligheid	42.000	34.000	34.000
3. Beheer openbare ruimte	244.000	172.000	175.000
4. Economie	7.557.000	2.299.000	2.449.000
5. Samenleving	6.419.000	6.019.000	6.098.000
6. Milieu	4.891.000	4.759.000	4.837.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	851.000	444.000	419.000
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	32.576.000	33.883.000	35.494.000
Overhead	28.000	18.000	18.000
Totaal baten:	52.984.000	48.604.000	50.647.000
Totaal saldo van baten en lasten	-4.120.000 voordeel	2.425.000 nadeel	1.618.000 nadeel

Mutaties reserves:

Programma:	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019
-------------------	------------------	-------------------	-------------------

Storting reserves:

1. Bestuur en ondersteuning	0.000	0.000	0.000
2. Veiligheid	0.000	0.000	0.000
3. Beheer openbare ruimte	939.000	959.000	959.000
4. Economie	193.000	0.000	0.000
5. Samenleving	1.199.000	23.000	23.000
6. Milieu	0.000	0.000	0.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	295.000	0.000	0.000
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	2.400.000	395.000	0.000

Totaal storting:	5.026.000	1.377.000	982.000
-------------------------	------------------	------------------	----------------

Programma:	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019
-------------------	------------------	-------------------	-------------------

Onttrekkingen reserves:

1. Bestuur en ondersteuning	0.000	0.000	0.000
2. Veiligheid	0.000	0.000	0.000
3. Beheer openbare ruimte	512.000	798.000	1.447.000
4. Economie	100.000	0.000	0.000
5. Samenleving	295.000	611.000	217.000
6. Milieu	20.000	0.000	0.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	75.000	0.000	0.000
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	769.000	2.393.000	1.256.000

Totaal onttrekkingen:	1.771.000	3.802.000	2.920.000
------------------------------	------------------	------------------	------------------

Totaal mutaties reserves	-3.255.000	2.425.000	1.938.000
---------------------------------	-------------------	------------------	------------------

Resultaat	-865.000	0	-320.000
	voordeel	nadeel	voordeel

De grootste verschillen tussen de begroting 2018 en de begroting 2019 worden toegelicht op de programma's in het programmaplan.

4.2 Overzicht van incidentele baten en lasten

Lasten	
Programma/Omschrijving	Begroting 2019
1. Bestuur en ondersteuning	
Bijdrage DeSom	€ 144.000
Verkiezingen	€ 29.000
3. Beheer openbare ruimte	
Grondverbetering Hertenkamp	€ 125.000
Opstellen parkeernota	€ 25.000
Zichtbaarheid Hertenkamp	€ 50.000
Implementeren alternatieven TF signaal	€ 17.000
5. Samenleving	
Lasten Kunst en museumbeleid	€ 55.000
Schuldhelpverlening / Maatschappelijke begeleiding	€ 141.000
Maatschappelijke begeleiding vergunninghouders	€ 21.000
6. Milieu	
Uitvoering klimaatstresstest	€ 40.000
Uitvoeringsprogramma milieu 2016-2020	€ 35.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	
Invoering omgevingswet	€ 162.000
Overhead en algemene middelen	
Aflopen contracten	€ 50.000
Sociaal intranet	€ 5.000
Gegevensbeheer BAG	€ 56.000
Programma Harmonisatie informatielandschap Westfriesland	€ 80.000
SED perspectief	€ 1.211.000
Diversen	
Onderhoud kapitaalgoederen	€ 1.204.000
Reserves: lasten	
Storting reserve kunst en museumbeleid	€ 23.000
Onderhoud kapitaalgoederen	€ 959.000
Totaal	€ 4.432.000
Baten	
Programma/Omschrijving	Begroting 2019
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	
Leges omgevingswet	€ 30.000
Reserves: baten	
Reserve egalisatie tarieven	€ 243.000
Reserve kunst en museumbeleid; cultuurnota	€ 55.000
Reserve Sociaal domein; schuldhelpverlening	€ 141.000
Reserve Sociaal domein; vergunninghouders	€ 21.000
Algemene reserves; Omgevingswet	€ 30.000
Algemene reserve SED Perspectief	€ 1.211.000
Onderhoud kapitaalgoederen	€ 1.204.000
Totaal	€ 2.935.000

4.3 Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves		2019	
Programma	Omschrijving	Lasten	Baten
8. Dekkingsmiddelen en onvoorzien	Dekking afschrijvingslasten nieuwbouw kantine hertenkamp		15.000

5. Overzicht van baten en lasten per taakveld

Overzicht van baten en lasten per taakveld

		Lasten	Baten
1. Bestuur en ondersteuning			
0.1	Bestuur	2.440.000	855.000
0.2	Burgerzaken	538.000	268.000
T541	Historisch Archief	149.000	0
2. Veiligheid			
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.285.000	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	432.000	34.000
3. Beheer openbare ruimte			
0.63	Parkeerbelasting		149.000
2.1	Verkeer en vervoer	2.920.000	26.000
2.2	Parkeren	267.000	0
2.4	Economische havens en waterwegen	409.000	0
2.5	Openbaar vervoer	0	0
5.72	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.441.000	0
4. Economie			
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	507.000	586.000
2.3	Recreatieve havens	1.408.000	749.000
3.1	Economische ontwikkeling	538.000	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	612.000	580.000
3.3	Bedrijfsloket en - regelingen	29.000	12.000
3.4	Economische promotie	71.000	8.000
5.71	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	691.000	514.000
5. Samenleving			
4.1	Openbaar basisonderwijs	66.000	0
4.2	Onderwijshuisvesting	610.000	0
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	978.000	241.000
5.1	Sportbeleid en activering	720.000	0
5.2	Sportaccommodaties	932.000	423.000
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	512.000	0
5.4	Musea	31.000	0
5.5	Cultureel erfgoed	177.000	63.000
5.6	Media	376.000	29.000
5.7	Openbaar groen (openlucht) recreatie	110.000	0
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.239.000	116.000
6.2	Wijkteams	1.439.000	0
6.3	Inkomensregelingen	7.123.000	4.843.000
6.4	Begeleide participatie	4.815.000	0
6.5	Arbeidsparticipatie	699.000	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	318.000	0
6.7	Maatwerkvoorzieningen 18+	463.000	330.000
6.72	Maatwerkdienstverlening 18- Geëscaleerde zorg	3.366.000	0
6.81	18+	109.000	53.000
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	553.000	0
6. Milieu			
7.1	Volksgezondheid	727.000	0
7.2	Riolering	956.000	1.429.000
7.3	Afval	2.640.000	3.166.000

7.4	Milieubeheer	489.000	1.000
7.5	Begraafplaatsen	2.999.000	241.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ontwikkeling			
8.1	Ruimtelijke ordening	923.000	12.000
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	84.000	0
8.3	Wonen en bouwen	845.000	407.000
8. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien			
0.4	Overhead	5.450.000	18.000
0.5	Treasury	111.000	565.000
3.41	Toeristenbelasting en gemaklijkhedenretributie		510.000
0.61	OZB Woningen	125.000	1.729.000
0.62	OZB - niet woningen	40.000	2.064.000
0.64	Belastingen Overig	179.000	88.000
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	30.539.000
0.8	Overige baten en lasten	25.000	0
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0
0.10	Mutaties reserves	982.000	2.920.000
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	320.000	
Totaal		56.268.000	53.568.000

6. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting

Financiële positie

Algemeen financieel beeld

De primitieve begroting is gebaseerd op de kadernota 2018 - 2022. Dat betekent dat autonome mutaties zoals ontwikkeling aantal uitkeringsgerechtigden en ontwikkeling algemene uitkering in de begroting zijn verwerkt, maar ook de extra middelen voor ingezet en nieuw beleid waartoe is besloten. Dat geldt ook voor de financiële gevolgen van eerder genomen besluiten van de raad.

De primitieve begroting 2019 sluit met een overschot van € 320.000. Het doorrekenen van al eerder voorgenomen nieuw beleid conform de kadernota 2018 - 2021, dat nu nog niet tot concrete besluitvorming heeft geleid en daarom niet in de primitieve begroting is verwerkt, leidt er toe dat de begroting 2019 sluit met een positief saldo van € 303.000. Er moeten nog besluiten worden genomen over extra budgetten voor huisvestingsvoorzieningen onderwijs (€ 47.000), uitvoering handhavingsnota (€ 60.000), de bezuiniging door verkoop gebouwen (voordeel € 90.000).

Algemeen financieel beeld voor 2019

Het resultaat van de primitieve begroting voor 2019 is als volgt opgebouwd (x € 1.000):

De totale baten bedragen excl. Onttrekkingen aan reserves	€ 50.647
Onttrekkingen aan reserves ten gunste van de begroting	€ 2.920
Totale baten	€ 53.567

De totale lasten bedragen excl. Stortingen in reserves en nieuw beleid	€ 52.265
Stortingen in reserves ten laste van de begroting	€ 982
Subtotaal lasten	€ 53.247
Begrotingsresultaat	€ 320
Totale lasten	€ 53.567

In de lasten van de begroting 2019 is rekening gehouden met een bedrag voor onvoorziene uitgaven van € 25.000.

Uitgangspunten van de begroting

De uitgangspunten voor het opstellen van deze begroting zijn als volgt:

Algemeen

Algemene prijsinflatie	1,7%
Aantal inwoners 1 januari 2018	18.476
Aantal woonruimten 1 januari 2018	8.697

Rente

Rente op nieuwe investeringen	+ 1,8%
Rente op bestaande investeringen	Rente omslagpercentage. Met uitzondering van de aanleg van de Gependam. Voor dit project is destijds afzonderlijk een lening aangetrokken en geldt een vast percentage.

Tarieven en heffingen

Secretarieleges	+ 1,7%
Onroerendezaakbelastingen:	+ 1,7%

Rioolheffing	Kostendeekkende tarieven (inclusief BTW)
Afvalstoffenheffing	Kostendeekkende tarieven (inclusief BTW)
Lijkbezorgingsrechten	+ 1,7%
Toeristenbelasting	+ 1,7%
Marktgelden	+ 1,7%
Tarieven camping	0,0%
Tarieven havens	+ 1,7%
Overige tarieven	+ 1,7%

Overige

Algemene uitkering gemeentefonds	Meicirculaire 2018
Raming onvoorziene uitgaven	€ 25.000
Gemeenschappelijke regelingen	Indexering van de lonen + 3,9%
	Indexering van de prijzen + 2,7 %

Subsidies

Alle sectoren	Indexering van de lonen + 2,6 %
	Indexering van de prijzen +1,7 %

SED organisatie

Voor de bijdrage aan de SED organisatie wordt uitgegaan van de conceptbegroting 2019 van de SED organisatie.

Toelichting uitgangspunten

Algemeen

- Voor de prijsgevoelige exploitatiebestanddelen wordt rekening gehouden met een inflatiepercentage dat gebaseerd is op de CPB verwachting van december 2017 (Prijsontwikkeling Bruto Binnenlands Product - uitgangsjaar 2018). Dit inflatiepercentage is vastgesteld op 1,7% en wordt meerjarig toegepast. Dit wijkt af van vorige jaren. Bij de Kadernota 2016 is besloten om, gelet op het financiële beeld, de komende jaren geen prijsindexatie toe te passen. In de begrotingen 2016 t/m 2018 is daarom de nullijn aangehouden. Er is niet exact aangegeven hoeveel jaar dat van toepassing zou zijn. Voorgesteld wordt om de prijsindexatie ingaande 2019 weer toe te passen.
- Het aantal inwoners is vastgesteld op 18.476. Van dit aantal wordt uitgegaan bij de samenstelling van de Begroting 2019.
- Voor het aantal woonruimten wordt aansluiting gezocht bij het aantal woningen zoals dat bekend is op 1-1-2018.

Rente

- De rente over nieuwe investeringen wordt gebaseerd op de gemiddelde rente van zowel kort geld (1 week) als lang geld (15 jaar) bij de BNG over een periode van de afgelopen 7 jaar. Dit percentage komt neer op 1,8%. De toegestane toe te rekenen rente aan Bouwgrond in exploitatie moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.
- De rente op bestaande investeringen wordt verdeeld via het rente omslagpercentage. Tot nu toe

kende de gemeente Enkhuizen investeringen waaraan een vast rentepercentage werd toegerekend. Op grond van nieuwe voorschriften (BBV) geldt voor alle investeringen het rente omslagpercentage met uitzondering van één investering, nl. de aanleg van de Gependam. Destijds is een specifieke lening aangetrokken. In het geval van projectfinanciering mag een afwijkend (vast) percentage worden aangehouden.

Tarieven en heffingen

- Voor de tarieven is in het algemeen rekening gehouden met een inflatie van 1,7%. Het inflatiepercentage is gebaseerd op de CPB verwachting van december 2017 (Prijsontwikkeling Bruto Binnenlands Product - uitgangsjaar 2018). Tot nu toe gold voor de begroting als inflatiepercentage de mutatie van de consumentenprijsindex van het jaar voorafgaand aan de jaar waarin de begroting wordt opgemaakt. Dat zou nu het jaar 2017 zijn. De consumentenprijsindex van 2017 is 1,4%. Met dit gewijzigde uitgangspunt geldt voor alle drie de SED gemeenten hetzelfde inflatiepercentage.
- De raad heeft onlangs het nieuwe GRP vastgesteld. Alhoewel voorshands wordt uitgegaan van kostendeekkende tarieven riool, dat is het eerder door de raad vastgestelde uitgangspunt, zullen in de kadernota meerdere scenario's worden voorgelegd hoe om te gaan met de dekking van de hogere lasten.
- Voor de onroerendezaakbelastingen wordt uitgegaan van een opbrengststijging van 1,7% (inflatiecorrectie).
- Voor de tarieven van de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt kostendeekkende tarieven (inclusief BTW). Zodra de nieuwe kosten bekend zijn die Holland Collect in 2019 bij de gemeenten in rekening gaat brengen wordt aan de gemeenteraad een voorstel gedaan met betrekking tot de tarieven voor 2019.
- Voor de tarieven van de camping is gekozen is als uitgangspunt dat deze niet stijgen. Al langere tijd wordt gewerkt aan een herontwikkeling van het gebied Recreatieoord Enkhuizer zand, waar de camping onderdeel van is. In die periode is het onderhoud beperkt tot het hoognodige en is de belevingswaarde van de camping door steeds meer lege plekken, minder geworden. Zodoende vinden wij het niet realistisch om de tarieven van de camping te verhogen.

Overige

- De Algemene Uitkering uit het gemeentefonds voor 2019 wordt gebaseerd op de inhoud van de meicirculaire 2018 (en de circulaire n.a.v. het regeerakkoord). In de Algemene Uitkering worden loon- en prijsontwikkelingen verwerkt op basis van de landelijke cijfers. In de meerjarenraming van de Algemene Uitkering voor de jaren 2019 t/m 2022 wordt uitgegaan van het systeem van lopende prijzen. Dit betekent dat rekening wordt gehouden met de compensatie voor loon- en prijsstijgingen in de jaren 2019 t/m 2022 (*prijsontwikkeling Bruto Binnenlands Product (BBP)*).
- Evenals voorgaande jaren wordt voor de post "onvoorziene uitgaven" een bedrag van € 25.000 opgenomen.

- Voor gemeenschappelijke regelingen wordt aansluiting gezocht bij de bestaande afspraken die gemaakt zijn met betrekking tot loon- en prijsindexering. In Noord-Holland Noord is daartoe een gezamenlijke richtlijn opgesteld door de Adviesgroep Gemeenschappelijke Regelingen. Deze richtlijn is in de raad van maart 2012 vastgesteld.

Op basis van deze richtlijn wordt voor de loonontwikkeling uitgegaan van een index van 3,9% en voor de prijsontwikkeling van 2,7%.

Van belang hierbij is de verhouding tussen loon- en prijsgevoelige componenten. Ter illustratie: bij een verhouding van 70/30 tussen loon- en prijsgevoelige elementen stijgt de gemeentelijke bijdrage met 3,54% ten opzichte van 2018 ($70\% \times 3,9\% + 30\% \times 2,7\%$).

- Voor de budgetsubsidies wordt voor de lonen uitgegaan van de prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers 2018 (CPB december 2017). Deze bedraagt 2,6%.

Voor de prijsgevoelige exploitatiebestanddelen wordt rekening gehouden met een inflatiepercentage dat gebaseerd is op de CPB verwachting van december 2017 (Prijsontwikkeling Bruto Binnenlands Product - uitgangsjaar 2018). Dit inflatiepercentage is vastgesteld op 1,7%.

Er wordt uitgegaan van een verhouding van 70%/30% (lonen/prijzen).

In de afgelopen jaren gold als uitgangspunt de “nullijn”, behalve voor de looncomponent van die instellingen, die niet de mogelijkheid hebben om de loonstijging binnen hun begroting te compenseren. Voor deze instellingen werd looncompensatie toegepast. Met deze wijziging wordt bij alle drie de SED gemeenten hetzelfde uitgangspunt genomen.

Geprognosticeerde balans

Het opnemen van een geprognosticeerde balans in de begroting is verplicht. Door het opnemen van een geprognosticeerde balans in zowel de begroting als de meerjarenraming krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans moet qua informatiebehoefte aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen.

Hierna vindt u de geprognosticeerde balans voor 2019. In het hoofdstuk meerjarenraming en toelichting wordt de geprognosticeerde balans meerjarig weergegeven.

Geprognosticeerde balans		Bedragen x €1000	
Begin- en eindbalans		1-1-2019	31-12-2019
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiele vaste activa	45.776.000	52.959.000	
Financiële vaste activa	7.710.000	7.710.000	
Totaal vaste activa	53.486.000	60.669.000	
Vlottende activa			
Voorraden	2.012.000	2.012.000	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	2.269.000	1.708.000	
Liquide middelen	100.000	110.000	
Overlopende activa	1.200.000	571.000	
Totaal vlottende activa	5.581.000	4.401.000	
Totaal ACTIVA	59.067.000	65.070.000	
PASSIVA			
Vaste passiva			
Eigen Vermogen	21.746.000	19.808.000	
Voorzieningen	2.110.000	2.083.000	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	28.532.000	38.663.000	
Totaal vaste passiva	52.388.000	60.554.000	
Vlottende passiva			
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	4.822.000	3.224.000	
Overlopende passiva	1.857.000	1.292.000	
Totaal vlottende passiva	6.679.000	4.516.000	
Totaal PASSIVA	59.067.000	65.070.000	

Berekening van het EMU-saldo

Volgens artikel 20c van het Besluit Begroting en Verantwoording moet in de toelichting op het overzicht van baten en lasten de berekening van het aandeel van de gemeente in het EMU-saldo worden opgenomen. De berekening over het vorig begrotingsjaar, het geraamde bedrag over het begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over het jaar volgende op het begrotingsjaar. De ontwikkeling van het EMU-saldo over de 3 jaren volgend op het begrotingsjaar is weergegeven onder het hoofdstuk meerjarenraming en toelichting.

Het EMU-saldo is in 1992 door de EMU ingevoerd om vergelijkingen tussen de verschillende eurolanden te kunnen maken. In het verleden hanteerde elke staat zijn eigen berekening voor het financieringssaldo, vergelijken kon hierdoor niet. Volgens de regels van de EMU, mag het vorderingentekort niet groter zijn dan 3% van het bruto binnenlands product (het Verdrag van Maastricht). Hiermee wil men de economische sterkte van de Eurolanden behouden.

Berekening EMU-saldo Gemeenten en Provincies

Omschrijving	2018	2019
	Begroting (na wijziging)	Begroting (primitief)
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.425	-1.618
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.304	1.494
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	35	20
-4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-7.988	-8.677
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op exploitatie verantwoord	0	1.500
-7 Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-285	-369
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	461	458
-9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-63	-40
-10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0
-11 Verkoop van effecten:		
- 11a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee
-11b Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0
Berekend EMU-saldo	-8.961	-7.232

Jaarlijkse terugkerende arbeidskosten

In de begroting zijn ramingen opgenomen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Hiervoor mag geen voorziening getroffen worden. Wel moet hierover informatie in de begroting worden opgenomen. Onder deze verplichtingen worden de aanspraken verstaan op toekomstige uitkeringen door het huidige dan wel het voormalig personeel. In de begroting van Enkhuizen zijn alleen nog budgetten voor de bovengenoemde onderdelen welke betrekking hebben op het college. Het overige personeel is immers werkzaam bij de SED organisatie. Binnen de begroting van Enkhuizen gaat het om de volgende posten:

Pensioenen wethouders

Voor gewezen wethouders is een pensioenvoorziening ingesteld. Jaarlijks worden daar de pensioenuitkeringen uit gefinancierd. De onttrekking in 2019 betreft de pensioenuitkeringen aan ex-wethouders en nabestaanden van een gewezen wethouders.

Investeringsen

Er wordt onderscheid gemaakt in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringsen met een economisch nut zijn alle investeringen die verhandelbaar zijn (er is een markt voor) en/of als ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen bijvoorbeeld door het vragen van rechten, heffingen, leges of tarieven.

Investeringsen met economisch en maatschappelijk nut worden geactiveerd, mits ze groter of gelijk zijn dan € 15.000.

Investeringsen met economisch nut

Omschrijving	Investeringsbedrag
Liggelden betaalautomaten	45.000
Havenvoorziening 2019	30.000
Renovatie sanitair gebouw	125.000
Installatie sanitair gebouw	167.000
Immerhorn: renovatie Dindua C-veld	50.000
Brede School Gymzaal	629.000
Speelvoorzieningen 2019	84.700
Totaal	1.130.700

Investeringsen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut genereren geen middelen, maar vervullen wel duidelijk een publieke taak. Het betreffen investeringen in bijvoorbeeld wegen, bruggen, water en groenvoorzieningen. Vanaf 2017 is het verplicht om investeringen met maatschappelijk nut ook te activeren.

Investerings met maatschappelijk nut

Omschrijving	Investeringsbedrag
Herinrichting Oranjestraat	80.000
Herinrichting Paktuinen-oost	190.000
Aanpassingen kruising Voorland-Flevolaan-N23	50.000
Openbare verlichting 2019: lichtmasten	89.000
Openbare verlichting 2019: armaturen	83.000
Vervangen Blauwpoortsbrug	610.000
Vervangen Wilhelminabrug	202.500
Vervangen Drommedarisbrug	263.000
Oeverbescherming Tochtsloot bij de Visput	300.000
Oeverbescherming 2019	1.012.420
Totaal	2.879.920

Financiering

In 2019 wordt er naar verwachting een nieuwe lening afgesloten. Onder meer ten behoeve voor de financiering van de Brede School in 2020. De reeds opgenomen leningen worden verder afgebouwd, conform de aflossingsschema's.

Overzicht reserves en voorzieningen

Algemene reserve

Deze reserve heeft een bufferfunctie. Batige jaarresultaten en batige resultaten van grondexploitaties worden in deze reserve gestort. Nadelige jaarresultaten, stortingen in voorzieningen en dekking van incidentele uitgaven kunnen worden onttrokken aan deze reserve.

	boekwaarde 1-1-2019	Vermeerderingen	Verminderingen	boekwaarde 31-12-2019
Algemene reserve	4.476.000	0	1.241.000	3.235.000
Bouwgrondexploitatie	1.309.000	0	0	1.309.000
Totaal	5.785.000	0	1.241.000	4.544.000

Bestemmingsreserves

	boekwaarde 1-1-2019	Vermeerderingen	Verminderingen	boekwaarde 31-12-2019
Parkeerbonds	31.000	0	0	31.000
Egalisatietarieven	418.000	0	243.000	175.000
Onderhoud kapitaalgoederen	2.220.000	959.000	1.204.000	1.975.000
Huisvestingsvoorzieningen onderwijs	76.000	0	0	76.000
Sociaal Domein	7.106.000	0	162.000	6.945.000
Kunst- en museumbeleid	240.000	23.000	55.000	208.000
Volkshuisvestingsfonds	400.000	0	0	400.000
Actualisering bestemmingsplannen en stedenbk	221.000	0	0	221.000
Stadsuitleg	1.076.000	0	0	1.076.000
Dekking afschrijvingslasten	671.000	0	15.000	656.000
Bedrijfsrisico's	3.500.000	0	0	3.500.000
Totaal	15.960.000	982.000	1.679.000	15.264.000

Toelichting op de bestemmingsreserves:

- Parkeerbonds: Als de aanvrager van een bouwplan zelf niet in staat is om volledig in het aantal parkeerplaatsen te voorzien, kan ontheffing worden verleend onder voorwaarde van een financiële compensatie die in het parkeerbonds wordt gestort. In de reserve wordt een verplichting tot het realiseren van één of meerdere parkeerplaatsen vastgelegd.
- Egalisatie tarieven: Deze reserve wordt ingezet om de lastenverzwaring voor de burger te temporiseren; in 2019 wordt worden niet alle kosten doorberekend in de tarieven. Daarom wordt rekening gehouden met een onttrekking aan deze reserve van € 243.000.
- Onderhoud kapitaalgoederen: De uitgaven voor groot onderhoud worden gedekt uit deze (egalisatie)Reserve. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.
- Huisvestingsvoorziening onderwijs: Vanaf 1 januari 2015 is het buitenonderhoud overgeheveld naar de schoolbesturen. De gemeente blijft wel verantwoordelijke voor bepaalde onderhoudsactiviteiten zoals bijv. constructiefouten, schade en nieuwbouw. De onderhoudsvoorziening houden we hiervoor in stand. De jaarlijkse dotatie kan worden opgeschort tot er een nieuw Integraal Huisvestingsplan wordt vastgesteld. Naar aanleiding hiervan kan worden bekeken of er nog een jaarlijkse dotatie moet plaatsvinden of dat de voorziening in zijn geheel kan worden opgeheven.
- Sociaal domein: De reserve is ingesteld om gelden die beschikbaar zijn voor het sociaal domein beschikbaar te laten blijven voor het sociaal domein en tevens op deze wijze de schommelingen in de uitgaven op te kunnen vangen. Onttrokken wordt een bedrag van € 141.000 voor schuldhelpverlening en een bedrag van € 21.000 voor maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders.
- Kunst en museumbeleid: Naast de jaarlijkse storting van € 13.000 zal conform de Cultuurnota Enkhuizen 2016-2018 € 10.000 ten laste van de exploitatie in de reserve Kunst- en museumbeleid worden gestort. Als onttrekking is € 55.000 begroot voor diverse onderdelen van het kunst en museumbeleid.
- Volkshuisvestingsfonds: Deze reserve is bedoeld voor brede bestedingsmogelijkheden op het terrein van de volkshuisvesting.
- Actualisering bestemmingsplannen en stedenbouwkundige kosten: Deze reserve is bedoeld om tijdige, systematische en planmatige actualisering van bestemmingsplannen mogelijk te maken.
- Stadsuitleg: Deze reserve is bedoeld voor de aanleg van bovenwijkse voorzieningen binnen en rondom de in uitvoering zijnde exploitatiegebieden.
- Dekking afschrijvingslasten: Deze reserve is volgens het raadsbesluit van 5 juli 2017, "Krediet bouw nieuw kantinegebouw Hertenkamp" ingesteld om de afschrijvingslasten van de nieuw te bouwen kantine te reserveren. Daartoe is een bedrag van € 282.500 gestort in deze reserve. Volgens een

aanvullend krediet "Vernieuwbouw accommodaties Hertenkamp/MEC De Witte Schuur (raadsbesluit van 12 december 2017) is in 2018 een bedrag van € 395.000 toegevoegd aan deze reserve. In 2019 wordt rekening gehouden met een eerste afschrijvingstermijn ad € 15.000.

- Bedrijfsrisico's: De reserve Bedrijfsrisico's fungeert als buffer voor risico's in de bedrijfsvoering. Met deze bestemmingsreserve kunnen tijdelijke tekorten in onderdelen van de bedrijfsvoering worden opgevangen.

Voorzieningen

	boekwaarde 1-1-2019	Vermeerderingen	Verminderingen	boekwaarde 31-12-2019
Pensioenvoorziening wethouders	309.000	0	40.000	269.000
Voorziening riolering	107.000	0	0	107.000
Investeringsubsidie Wijkcentrum	1.273.000	0	0	1.273.000
Begraafplaats	421.000	20.000	7.000	435.000
Totaal	2.110.000	20.000	47.000	2.084.000

Toelichting op de voorzieningen:

- Pensioenvoorziening wethouders: Deze voorziening is ingesteld om toekomstige pensioenverplichtingen voor (ex)wethouders te dekken. De onttrekking in 2019 betreft de pensioenuitkering aan ex-wethouders en nabestaande van een gewezen wethouder.
- Voorziening riolering: Het doel van deze voorziening is het opvangen van schommelingen in de begrote tekorten en overschotten binnen de exploitatie van de riolering en zo te komen tot egalisatie van lasten.
- Investeringsubsidie wijkcentrum: deze voorziening 2010 betreft uitvoering van het raadsbesluit van 8 mei 2007, "Dekkingsplan voorzieningen WoZoCo". Aan Stichting Woondiensten is een geldlening van € 1.273.000 verstrekt, waarvan de aflossing ineens na afloop van de looptijd (2048) zal plaatsvinden en waarbij de gemeente dan een investeringsubsidie verstrekt voor hetzelfde bedrag. Voor de dan uit te betalen investeringsubsidie is deze voorziening ingesteld.
- Begraafplaats: Deze voorziening is ingesteld om de vooruit ontvangen bedragen ten behoeve van het grafonderhoud en grafrechten jaarlijks in de exploitatie te laten terugvloeien. Naar verwachting zal in 2019 € 20.000 worden vooruitbetaald en € 7.000 aan de voorziening worden onttrokken ten gunste van de exploitatie.

7. Meerjarenraming en toelichting

Meerjarenraming en toelichting

Algemeen financieel beeld

Het geraamde verloop van de post onvoorzien (saldo baten -/- lasten) over de jaren is als volgt:

Begrotingsresultaat 2019	€ 320.000
Begrotingsresultaat 2020	€ 591.000
Begrotingsresultaat 2021	€ 635.000
begrotingsresultaat 2022	€ 528.000

Meerjarenraming

Programma:	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
<i>Lasten:</i>			
1. Bestuur en ondersteuning	3.033.000	2.865.000	2.876.000
2. Veiligheid	1.742.000	1.945.000	1.790.000
3. Beheer openbare ruimte	5.327.000	4.991.000	5.073.000
4. Economie	3.906.000	3.947.000	3.937.000
5. Samenleving	27.176.000	27.062.000	27.641.000
6. Milieu	4.373.000	4.365.000	4.385.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	1.815.000	1.642.000	1.648.000
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	483.000	485.000	487.000
Overhead	5.312.000	5.314.000	5.320.000
Vennootschapsbelasting	0.000	0.000	0.000
Totaal lasten:	53.167.000	52.616.000	53.157.000

Programma:	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
<i>Baten:</i>			
1. Bestuur en ondersteuning	1.057.000	975.000	971.000
2. Veiligheid	35.000	35.000	36.000
3. Beheer openbare ruimte	177.000	180.000	182.000
4. Economie	2.459.000	2.468.000	2.478.000
5. Samenleving	6.098.000	6.098.000	6.098.000
6. Milieu	5.098.000	5.111.000	5.119.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	400.000	408.000	415.000
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	36.470.000	37.286.000	38.077.000
Overhead	18.000	18.000	18.000
Totaal baten:	51.812.000	52.579.000	53.394.000

Totaal saldo van baten en lasten	1.355.000 nadeel	37.000 nadeel	-237.000 voordeel
---	-----------------------------	--------------------------	------------------------------

Mutaties reserves:

Programma:	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Storting reserves:

1. Bestuur en ondersteuning	0.000	0.000	0.000
2. Veiligheid	0.000	0.000	0.000
3. Beheer openbare ruimte	959.000	959.000	959.000
4. Economie	0.000	0.000	0.000
5. Samenleving	23.000	13.000	13.000
6. Milieu	0.000	0.000	0.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	0.000	0.000	0.000
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	0.000	0.000	0.000

Totaal storting:	982.000	972.000	972.000
-------------------------	----------------	----------------	----------------

Programma:	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Onttrekkingen reserves:

1. Bestuur en ondersteuning	0.000	0.000	0.000
2. Veiligheid	0.000	0.000	0.000
3. Beheer openbare ruimte	1.768.000	1.065.000	1.066.000
4. Economie	0.000	0.000	0.000
5. Samenleving	217.000	182.000	182.000
6. Milieu	0.000	0.000	0.000
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	0.000	0.000	0.000
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	943.000	397.000	15.000

Totaal onttrekkingen:	2.928.000	1.644.000	1.263.000
------------------------------	------------------	------------------	------------------

Totaal mutaties reserves	1.946.000	672.000	291.000
---------------------------------	------------------	----------------	----------------

Resultaat	-591.000	-635.000	-528.000
	voordeel	voordeel	voordeel

Uitgangspunten van de meerjarenraming

De uitgangspunten voor de meerjarenraming zijn uiteengezet onder de uitgangspunten van de begroting 2019 in het hoofdstuk financiële positie.

Geprognosticeerde balans

Het opnemen van een geprognosticeerde balans in de begroting is verplicht. Door het opnemen van een geprognosticeerde balans in zowel de begroting als de meerjarenraming krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans moet qua informatiebehoefte aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen.

Hierna vindt u de meerjarige geprognosticeerde balans. In het hoofdstuk financiële positie wordt de geprognosticeerde balans voor 2019 weergegeven.

Geprognosticeerde meerjarenbalans	Bedragen x €1000		
	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiele vaste activa	52.662.000	51.883.000	50.105.000
Financiële vaste activa	7.709.000	7.708.000	7.708.000
Totaal vaste activa	60.371.000	59.591.000	57.813.000
Vlottende activa			
Voorraden	2.012.000	2.012.000	2.012.000
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	1.900.000	1.743.000	1.408.000
Liquide middelen	120.000	130.000	140.000
Overlopende activa	1.019.000	858.000	346.000
Totaal vlottende activa	5.051.000	4.743.000	3.906.000
Totaal ACTIVA	65.422.000	64.334.000	61.719.000
PASSIVA			
Vaste passiva			
Eigen Vermogen	17.862.000	17.190.000	16.899.000
Voorzieningen	2.057.000	2.030.000	2.003.000
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	36.288.000	38.503.000	35.712.000
Totaal vaste passiva	56.207.000	57.723.000	54.614.000
Vlottende passiva			
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	5.951.000	4.397.000	4.794.000
Overlopende passiva	3.264.000	2.214.000	2.311.000
Totaal vlottende passiva	9.215.000	6.611.000	7.105.000
Totaal PASSIVA	65.422.000	64.334.000	61.719.000

Berekening van het EMU-saldo

Volgens artikel 23D van het Besluit Begroting en Verantwoording moet in de meerjarenraming de ontwikkeling van het EMU-saldo voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar worden weergegeven.

Het EMU-saldo is in 1992 door de EMU ingevoerd om vergelijkingen tussen de verschillende eurolanden te kunnen maken. In het verleden hanteerde elke staat zijn eigen berekening voor het financieringssaldo, vergelijken kon hierdoor niet. Volgens de regels van de EMU, mag het vorderingentekort niet groter zijn dan 3% van het bruto binnenlands product (het Verdrag van Maastricht). Hiermee wil men de economische sterkte van de Eurolanden behouden.

Berekening EMU-saldo Gemeenten en Provincies
(Bedragen x € 1.000)

		2020	2021	2022
		begroting	begroting	begroting
Omschrijving				
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.355	-37	237
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.721	1.766	1.748
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	20	20	20
-4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-1.421	-987	-987
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
-7	Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
-9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-40	-40	-40
-10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
-11	Verkoop van effecten:			
- 11a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee
-11b	Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-1.075	722	978

Jaarlijkse terugkerende arbeidskosten

In de meerjarenraming zijn ramingen opgenomen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Hiervoor mag geen voorziening getroffen worden. Wel moet hierover informatie in de begroting worden opgenomen. Onder deze verplichtingen worden de aanspraken verstaan op toekomstige uitkeringen door het huidige dan wel het voormalig personeel. In de begroting van Enkhuizen zijn alleen nog budgetten voor de bovengenoemde onderdelen welke betrekking hebben op het college. Het overige personeel is immers werkzaam bij de SED organisatie. Binnen de begroting van Enkhuizen gaat het om de volgende posten:

Pensioenen wethouders

Voor gewezen wethouders is een pensioenvoorziening ingesteld. Jaarlijks worden daar de pensioenuitkeringen uit gefinancierd. De onttrekking van € 40.000 per jaar vanaf 2020 betreft de pensioenuitkeringen aan ex-wethouders en nabestaanden van een gewezen wethouders.

Investerings

De investeringen welke in de meerjarenraming zijn verwerkt zijn de volgende:

Investerings met economisch nut

Omschrijving	Investering 2020	Investering 2021	Investering 2022
Immerhorn: renovatie WF trainingsveld			
Immerhorn: renovatie Dindua trainingsveld		60.000	
Havenvoorziening 2021		30.000	
ETC: renovatie kunstgrasbanen		95.000	
Totaal		185.000	

Investerings met maatschappelijk nut

Omschrijving	Investering 2020	Investering 2021	Investering 2022
Openbare verlichting: lichtmasten	89.000	89.000	
Openbare verlichting: armaturen	83.000	83.000	
Oeverbescherming	1.097.464	600.000	
Speelvoorzieningen	77.000	30.000	
Totaal	1.346.464	802.000	

Financiering

In 2019 wordt er naar verwachting een nieuwe lening afgesloten. Onder meer ten behoeve voor de financiering van de Brede School in 2020. De reeds opgenomen leningen worden verder afgebouwd, conform de aflossingsschema's.

Overzicht reserves en voorzieningen

Het meerjarenoverzicht van de algemene reserve is als volgt:

	boekwaarde 31-12-2019	boekwaarde 31-12-2020	boekwaarde 31-12-2021	boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserve	3.235.000	2.307.000	1.925.000	1.925.000
Bouwgrondexploitatie	1.309.000	1.309.000	1.309.000	1.309.000
Totaal	4.544.000	3.616.000	3.234.000	3.234.000

De geprognostiseerde resultaten van het vorig boekjaar zijn toegevoegd aan de algemene reserve.

Het meerjarenoverzicht van de overige reserves is als volgt:

	boekwaarde 31-12-2019	boekwaarde 31-12-2020	boekwaarde 31-12-2021	boekwaarde 31-12-2022
Parkeerfonds	31.000	31.000	31.000	31.000
Egalisatietarieven	175.000	175.000	175.000	175.000
Onderhoud kapitaalgoederen	1.975.000	1.166.000	1.060.000	953.000
Huisvestigingsvoorzieningen onderwijs	76.000	76.000	76.000	76.000
Sociaal Domein	6.945.000	6.783.000	6.621.000	6.459.000
Kunst- en museumbeleid	208.000	176.000	169.000	162.000
Volkshuisvestigingsfonds	400.000	400.000	400.000	400.000
Actualisering bestemmings- plannen en stedenbk	221.000	221.000	221.000	221.000
Stadsuitleg	1.076.000	1.076.000	1.076.000	1.076.000
Dekking afschrijvingslasten	656.000	641.000	626.000	611.000
Bedrijfsrisico's	3.500.000	3.500.000	3.500.000	3.500.000
Totaal	15.263.000	14.245.000	13.955.000	13.664.000

Het meerjarenoverzicht van de voorzieningen is als volgt:

	boekwaarde 31-12-2019	boekwaarde 31-12-2020	boekwaarde 31-12-2021	boekwaarde 31-12-2022
Pensioenvoorziening wethouders	269.000	229.000	189.000	149.000
Voorziening riolering	107.000	107.000	107.000	107.000
Investeringsubsidie Wijkcentrum	1.273.000	1.273.000	1.273.000	1.273.000
Begraafplaats	435.000	448.000	461.000	474.000
Totaal	2.084.000	2.057.000	2.030.000	2.003.000

Incidentele baten en lasten

Lasten

Programma/Omschrijving	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
1. Bestuur en ondersteuning			
Bijdrage DeSom	€ 107.000	€ 4.000	
2. Veiligheid			
Gevels en dakbedekking brandweerkazerne		€ 179.000	
5. Samenleving			
Asbestsanering de drecht			€ 250.000
Vervanging CV-LB de drecht			€ 50.000
Buitenkozijnen sporthal De Drecht	€ 80.000		
Sportvelden binnendeuren Dindua	€ 15.000		
Sportvelden Dindua boiler		€ 8.000	
Lasten Kunst en museumbeleid	€ 55.000	€ 20.000	€ 20.000
Schuldhelpverlening / Maatschappelijke begeleiding	€ 141.000	€ 141.000	€ 141.000
Maatschappelijke begeleiding vergunninghouders	€ 21.000	€ 21.000	€ 21.000
6. Milieu			
Uitvoeringsprogramma milieu 2016-2020	€ 35.000		
7. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening			
Invoering omgevingswet	€ 177.000		
Overhead en algemene middelen			
SED perspectief	€ 898.000	€ 382.000	
Diversen			
Onderhoud kapitaalgoederen	€ 1.768.000	€ 1.065.000	€ 1.066.000
Reserves: lasten			
Storting reserve kunst en museumbeleid	€ 23.000	€ 13.000	€ 13.000
Onderhoud kapitaalgoederen	€ 959.000	€ 959.000	€ 959.000
Totaal	€ 4.279.000	€ 2.792.000	€ 2.520.000

Baten

Programma/Omschrijving	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Reserves: baten			
Reserve kunst en museumbeleid; cultuurnota	€ 55.000	€ 20.000	€ 20.000
Reserve Sociaal domein; schuldhelpverlening	€ 141.000	€ 141.000	€ 141.000
Reserve Sociaal domein; vergunninghouders	€ 21.000	€ 21.000	€ 21.000
Algemene reserves; Omgevingswet	€ 30.000		
Algemene reserve SED Perspectief	€ 898.000	€ 382.000	
Onderhoud kapitaalgoederen	€ 1.768.000	€ 1.065.000	€ 1.066.000
Totaal	€ 2.913.000	€ 1.629.000	€ 1.248.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Programma	Omschrijving	2020		2021		2022	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
8. Dekkingsmiddelen en onvoorzien	Dekking afschrijvingslasten nieuwbouw kantine hertenkamp		15.000		15.000		15.000